

BANDIRMA EKONOMİ RAPORU 2018

**BANDIRMA
TİCARET ODASI**

www.bandirmato.org.tr

**BANDIRMA
TİCARET ODASI**

BANDIRMA EKONOMİ RAPORU 2018

Kasım 2019

BANDIRMA

Hazırlayan

Taner HACIOĞLU

(Dış İlişkiler, Sanayi ve Proje Sorumlusu)

“ Tüccar; milletin emeği ve üretimi kıymetlendirmek için eline ve zekâsına emniyet edilen ve bu emniyete liyakat göstermesi gereken adamdır. ”

Mustafa Kemal ATATÜRK – 1923

VİZYON

Çağdaş yönetim anlayışı ve sosyal sorumluluk bilinciyle kurumsallaşmayı ve üyelerine hizmet sunumunu profesyonel anlamda başarmış, sürdürülebilir gelişmişlik düzeyine ulaşan, Bandırma ekonomisine ve sosyal hayatına katma değer sağlayan bölgesel ve ulusal bazda referans Oda olmaktır.

MİSYON

Bandırma Ticaret Odası, faaliyetlerini ilgili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde şeffaf, tarafsız, hızlı ve kalite odaklı hizmet anlayışıyla yürütmek, hizmette üye memnuniyetini esas almak, üyelerinin ulusal ve uluslararası piyasada rekabet gücünü arttırmak, kamu yararını gözeterek üyelerinin menfaatlerini korumak ve Bandırma'nın ticari alanda gelişmesine öncülük etmek amacıyla vardır.

BANDIRMA
TİCARET ODASI

ÖNSÖZ

Bandırma Ticaret Odası, Bandırma ve çevresinin ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamak, Bandırma'nın ve üyelerinin gelişimine katkı sağlamak amacı ile 1926 yılında kurulmuş tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. 90 yılın üzerinde hizmet geçmişine sahip olan Bandırma Ticaret Odası, üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslekî disiplin, ahlâk ve dayanışmayı korumak ve 5174 Sayılı Kanunda yazılı hizmetler ile mevzuatla odalara verilen görevleri yerine getirmek amaçlamaktadır.

Bandırma Ticaret Odası, temel oda görevlerinin yanısıra, üyelerine yardımcı olmak amacı ile çeşitli sektör ve ülkelere ait araştırma raporları hazırlamak, üyelerin faydalanabileceği teşvik ve uygulamaları derlemek, yurtiçi ve yurtdışı fuarlara katılarak üyelerin sektörleri ile alakalı güncel bilgiler edinmesini sağlamak ve bölge ekonomisine katkıda bulunacak projeler geliştirmek gibi faaliyetlerde de bulunmaktadır. Bu faaliyetlerden birisi olarak hazırlanan “ Bandırma Ekonomi Raporu 2018 “ çalışması ile 2018 yılı süresince Dünya ve Türkiye ekonomisinde meydana gelen gelişmeler, istatiki veriler yardımı ile Bandırma'da sosyal ve ekonomik anlamda yaşanan değişimler ile Bandırma Ticaret Odası hakkında bilgilerin derlenmesi hedeflenmiştir. Bu rapor vesilesi ile Bandırma ve çevresinde gerçekleşen sosyal ve ekonomik değişimleri görmek ve bunun ülke ve bölge ekonomisine etkilerini incelemek amacıyla hazırlayıp kamuoyuyla paylaşmak amaçlanmıştır. “ Bandırma Ekonomi Raporu 2018 “ nun içerdiği bilgi ve verilerle, Bandırma ekonomisini yansıtacak bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

Raporun hazırlanmasında katkı sağlayan ve bilgilerin derlenmesinde yardımcı olan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına teşekkür eder, raporun tüm Oda üyelerimize ve Bandırmalılara fayda ve katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

İÇİNDEKİLER

A.DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİ	15
1.1. Küresel Riskler.....	17
1.2.1. Finansal Kırılganlıkların Artması	18
1.2.2. Küresel Korumacılık	18
1.2.3. Jeopolitik Gerginlikler	18
2. 2018 Yılı Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler	19
2.1. Kamu Maliyesi	20
2.2. Enflasyon ve Para Politikası	22
2.3. İşgücü Piyasası.....	23
2.4. Yurtiçi Finansal Piyasalar	24
2.4.1. Hisse Senedi ve Tahvil-Bono Piyasaları	24
2.4.2. Döviz Piyasası	25
2.4.3. Bankacılık Sektörü	25
B. BANDIRMA EKONOMİSİ	28
1.1.Balıkesir Coğrafi Konum	28
1.2.Balıkesir Tarihi.....	28
1.3.Balıkesir İl ve İlçelerinin Yüzölçümü	29
1.4.Balıkesir İli ve İlçeleri Nüfus Bilgileri.....	29
2. Bandırma	31
2.1. Bandırma Tarihi ve Coğrafi Özellikleri	31
2.1.2. Bandırma'nın Sosyolojik Tarihi	32
2.1.3. Coğrafya	33
2.1.4. İklim	33
2.2. Nüfus Hareketleri	33
2.3. Bandırma Çevresinde Görülecek Yerler.....	36
2.3.1. Daskyleion Antik Kenti	36
2.3.2 Kzyikos Antik Kenti	37
2.3.3 Edincik (Aydınçık)	38
2.3.4 Kösemtuğ Tümülüsü	39
2.3.5. Haydar Çavuş Camisi.....	39
2.3.6. Bandırma Arkeoloji Müzesi	40
2.3.7. Bandırma Eski İskele Binası	40
2.3.8. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı	41
2.3.9. Bandırma Kuş Cenneti Milli Parkı	42

2.3.10. Bandırma Elektrik Santrali.....	43
2.4. Eğitim.....	45
2.4.1. Okul ve Kurum Bilgileri.....	47
2.4.2. Bandırma 17 Eylül Üniversitesi.....	49
2.5. Kültür - Sanat	58
2.6. Turizm.....	59
2.7. Sağlık.....	61
2.9.1. Bandırma da Sağlık Hizmetleri	61
2.8. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK).....	63
2.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	64
2.10. Tarım ve Hayvancılık.....	67
2.10.1. Tarım.....	67
2.10.2. Hayvancılık	69
2.11. Orman.....	74
2.11. Spor	76
2.11.1. Bandırmaspor	76
2.12.2. Banvit Bandırma Basketbol Takımı	77
2.12. Finans.....	79
2.13. İnşaat	80
2.14. Enerji.....	81
2.15. Ulaşım	83
2.15.1. Karayolu	83
2.15.2. Demiryolu.....	84
2.15.3. Denizyolu.....	86
2.16. Ticaret.....	87
2.16.1 Bandırma Gümrük Müdürlüğü	87
2.17. Lojistik.....	89
2.17.1. Çelebi Bandırma Limanı	90
2.18. Sanayi.....	95
2.18.1. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi	96
2.18.2. S.S. Bandırma Küçük Sanayi Sitesi	97
C. BANDIRMA TİCARET ODASI	99
3. Bandırma Ticaret Odası Hakkında Bilgi.....	99
3.1. Üye Eğitimleri.....	102
3.2. Üye Memnuniyeti ve Üye Ziyaretleri.....	102
3.3 Üye Etkinlik ve Toplantıları	102

3.4. Oda/Borsa Toplantıları	103
3.5. Dış Paydaş Toplantıları	103
3.6. Toplantı ve Etkinlikler	103
3.7. Ziyaretler.....	103
3.8. Sosyal Sorumluluk Projeleri	104
3.9 KOSGEB Temsilciliği	104
3.10. ISO 500 Sanayi Verileri.....	104
3.11. TİM İhracat Verileri.....	106
KAYNAKLAR	107

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Uluslararası Kurumların Büyüme Tahminleri	16
Tablo 2. Ekonomik göstergelerde bir önceki çeyreğe göre değişim, mevsimsellikten arındırılmış	19
Tablo 3. Balıkesir İli İlçelerinin Yüzölçümleri	29
Tablo 4. Balıkesir İli İlçelerinin 2017 – 2018 Yılı Nüfus Sayıları	30
Tablo 5. Bandırma İlçesi Mahallelerinin Nüfusları	34
Tablo 6. Bandırma Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması	35
Tablo 7. 2018 Yılında Bandırma Yaşanan Doğum ve Ölüm İstatistiği	35
Tablo 8. 2018 Yılı TÜİK Verilerine Göre Bandırma’da İkamet Eden Kişilerin Eğitim Düzeyi	45
Tablo 9. 2018 Yılı TÜİK Verilerine Göre Bandırma’da Mevcut Yaş Gruplarının Okuma Yazma Durumları	46
Tablo 10. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim – Öğretim Kurumları	47
Tablo 11. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Resmi Eğitim Kurumları İstatistikleri	47
Tablo 12. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Özel Öğretim Kurumları İstatistikleri	48
Tablo 13. 2018 Yılı İtibari ile Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi İstatistikleri	48
Tablo 14. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Akademik Birimlerinin Yerleşkelere Göre Dağılımı	50
Tablo 15. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi’ne Bağlı Fakültelerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları ...	51
Tablo 16. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi 2018 yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları	52
Tablo 17. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksekokullarında Eğitim Gören Öğrenci Sayıları	54
Tablo 18. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi’ne Bağlı Enstitülerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları ...	54
Tablo 19. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Akademik Personel Sayısı	55
Tablo 20. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Toplam Personel Sayısı	55
Tablo 21. Akademik Yıllara Göre Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Öğrenci ve Program Sayıları	56
Tablo 22. 2018 Yılında Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi nde Eğitim Gören Uluslararası Öğrenci Sayısı	57
Tablo 23. Bandırma’da Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri	60
Tablo 24. Bandırma’da Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri	60
Tablo 25. Bandırma’da Sağlık Kurumlarında İstihdam Edilen Çalışan Sayısı	62
Tablo 26. 2018 Yılı Bandırma’da Bulunan Hastanelerin Genel Bilgileri	63
Tablo 27. Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri	64

Tablo 28. 2018 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İş Arayan ve İŞKUR Vasıtasıyla İşe Yerleştirilen Kişi Sayılarının Aylık Değişimi	66
Tablo 29. 2018 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İşsizlik Ödeneğine Başvuran ve Hak Kazanan Kişi İstatistikleri	66
Tablo 30. 2018 Yılı İtibari İle Bandırma İlçe Sınırları İçindeki Tarım Arazilerin Durumu	68
Tablo 31. Tarla Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün)	68
Tablo 32. Meyve Üretimi (İlk 5 Ürün)	68
Tablo 33. Sebze Üretimi (İlk 5 Ürün)	69
Tablo 34. Yem Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün)	69
Tablo 35. Balıkesir İli 2018 Yılı Etlik Tavuk Sayısı	71
Tablo 36. Balıkesir İli 2018 Yılı Yumurta Tavuğu Sayısı	72
Tablo 37. 2018 Yılı Bandırma Hayvansal Üretim İstatistikleri	72
Tablo 38. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Tarımsal Alet ve Ekipmanlarının İstatistikleri	73
Tablo 39. Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü Yetki Alanındaki Orman Varlığı	74
Tablo 40. Ağaç Türlerine Göre Alan İstatistikleri	75
Tablo 41. 2018 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesindeki Spor Kulüpleri	76
Tablo 42. 2018 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesinde Bulunan Spor Tesisleri ve Özellikleri	78
Tablo 43. Bandırma’da Faaliyet Gösteren Banka Şubeleri	79
Tablo 44. 2018 Yılı Bandırma’da Satışı Yapılan Konut İstatistiği	80
Tablo 45. Bandırma’da Kurulu Olan Rüzgâr Enerji Santralleri (RES)	82
Tablo 46. Bandırma’da Kurulu Olan Biyogaz, Biyokütle, Atık Isı Santralleri	82
Tablo 47. Bandırma’da Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı	82
Tablo 48. 2018 Yılı Bandırma Geneli Demiryolları ile Gelen – Giden Yolcu Sayısı	85
Tablo 49. 2018 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü Verileri (milyon dolar)	88
Tablo 50. Çelebi Bandırma Limanının Kapasite Bilgileri	91
Tablo 51. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlara Uğrayan Gemi İstatistikleri	92
Tablo 52. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Elleçleme İstatistikleri .	93
Tablo 53. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Konteyner Elleçleme İstatistikleri	94
Tablo 54. 2018 Bandırma İlçesi Sanayi Sicil Envanteri	95
Tablo 55. Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin Ulaşım Yollarına Uzaklığı	96
Tablo 56. Bandırma OSB de Faaliyet Gösteren Firmaların Sektörel Dağılımı	97

Tablo 57. Bandırma OSB ile Alakalı İstatistiksel Bilgiler	97
Tablo 58. Sermaye Derecelerine Göre 2018 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği	100
Tablo 59. Firma Tipine Göre 2018 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği	100
Tablo 60. Meslek Gruplarına Göre 2018 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği	101
Tablo 61. Sanayi Belgeleri Miktarı (2015 – 2018)	101
Tablo 62. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2018 Yılı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Sıralamasında Bulunan Firmalar	105
Tablo 63. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2018 Yılı Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Sıralamasında Bulunan Firmalar	105
Tablo 64. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2018 yılı Türkiye İlk 1000 İhracatçı Listesinde Bulunan Firmalar	106

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Küresel Büyüme Oranı	15
Grafik 2. 2008 – 2018 yılları arası VIX Endeksi değişimi	18
Grafik 3. Kapasite Kullanım Oranı ve PMI	20
Grafik 4. Merkezi yönetim bütçe açığı ve hazine nakit açığı	20
Grafik 5. Merkezi yönetim bütçe giderlerinin toplam artışa katkıları	21
Grafik 6. Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin toplam artışa katkıları	21
Grafik 7. Yıllık TÜFE ve Yİ-ÜFE Enflasyonu Oranı	22
Grafik 8. Dolar Kurunda Değişim ve Bazı Önemli Tarihler	23
Grafik 9. İşsizlik Oranı (mevsimsellikten arındırılmış %)	24
Grafik 10. Türkiye’nin Kredi Notlarındaki Değişimler	24
Grafik 11. Dolar/TL ve Avro/TL kurlarının değişimi	25
Grafik 12. Kredi Büyüme Oranları	26
Grafik 13. Kredi Faiz Oranları	26
Grafik 14. Balıkesir Fiziki Haritası	28
Grafik 15. 2018 Yılı Boyunca İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi’nin Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı	65
Grafik 16. Balıkesir İli Rüzgar Enerjisi Santrali Kurulum Bölgeleri	81
Grafik 17. Bandırma’nın Karayollarındaki Konumu	83
Grafik 18. Bandırma’ya yapılması planlanan demiryolu projeleri	86
Grafik 19. Bandırma Limanı Art Bölgesi (Hinterland)	89
Grafik 20. Modlar Arası Taşıma Kapasitelerinin Karşılaştırılması	90

RESİM DİZİNİ

Resim 1. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Bandırma Haritası, TBMM Arşivi 1327 (1910)	31
Resim 2. Bandırma'nın 1922 Yılındaki İşgal Esnasında Denizden Görüntüsü	32
Resim 3. Daskyleion Antik Kentinin Havadan Görünümü	37
Resim 4. Kzyikos Antik Kentinin Havadan Görünümü	38
Resim 5. Edincik'in (Aydıncık) Havadan Görünümü	39
Resim 6. Haydar Çavuş Camisi	40
Resim 7. Bandırma Eski İskele Binası	41
Resim 8. Eski İskele Binasının 1935 tarihli fotoğrafı	41
Resim 9. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı	42
Resim 10. Kuş Cenneti Milli Parkı	43
Resim 11. Bandırma Elektrik Santrali	44
Resim 12. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Merkez Yerleşkesi	49
Resim 13. Bandırma Eski Devlet (Pertevniyal) Hastanesi'nin 1928 tarihli fotoğrafı	62

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİ

**BANDIRMA
TİCARET ODASI**

A.DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİ

1.2018 Yılı Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

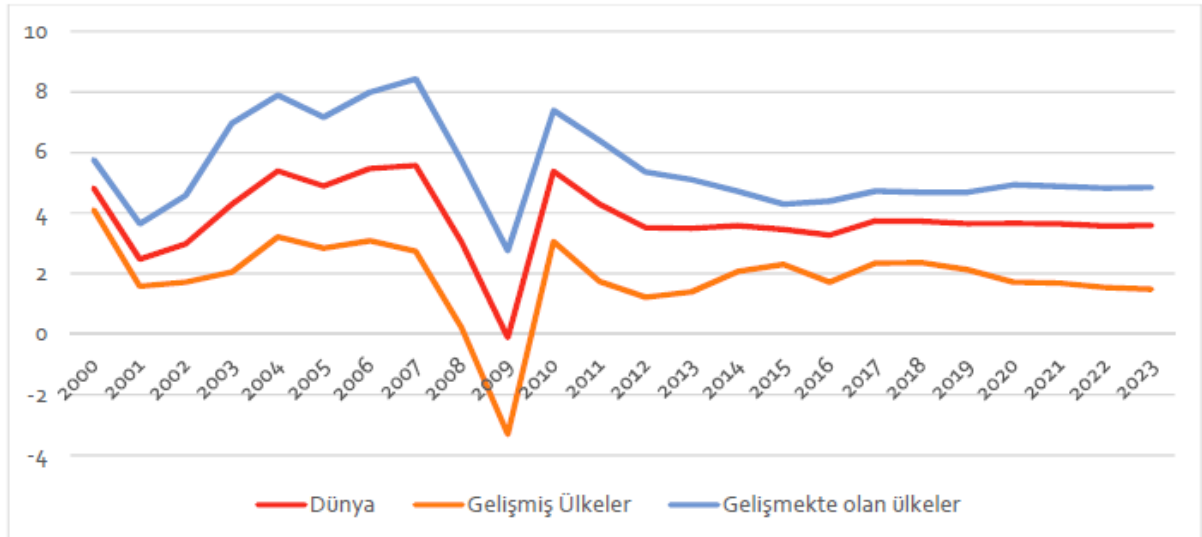
Dünya üretiminin başlangıcından Sanayi Devrimine kadar teknolojik alandaki ilerlemeler, oldukça yavaş seyretmiş ve bu dönemde nüfus ve insan emeği büyüme sürecinin önemli bir bileşeni olmuştur. Fakat bu üretim tarımda iyileştirmeler olmaksızın devam ettirilememiş, 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başında, kas gücüne dayanan ekonomiden, endüstri ve makine üretimine geçişle sonuçlanan Sanayi Devrimi ile birlikte önemli alanlarda teknolojik ilerlemeler sağlanmıştır.

1820'li yıllarda Çin ve Hindistan'ın ekonomik üretimi düşmeye başlarken Avrupa ve Amerika'nın ekonomik üretimi yükselmeye başlamış, Avrupa özelinde küresel çıktının % 21'ni karşılayan İngiltere'nin avantajı, sanayi devriminin büyük teknolojik yükselişinin yanı sıra sömürge mallarından kazanç sağlama yeteneğinden kaynaklanmıştır.

Geçtiğimiz ikibin yılda dünya nüfusu 22 kat, kişi başına gelir 13 kat, dünya GSYH'sı ise yaklaşık 300 kat artmıştır. Hindistan ve Çin 200 yıl öncesine kadar dünyanın en büyük ekonomileri olmuşlardır. Hindistan dünya nüfusunun üçte birine, Çin ise dörtte birine ev sahipliği yapmış, Hindistan dünya ekonomisinin üçte birine ve Çin de dörtte birine hükmeden ekonomilerdir.

Tarihsel sürece bakıldığında 1800'lü yıllardan öncesi, üretimin büyüklüğünün nüfus dağılımı ile paralel yaklaşımını, 1800'lü yıllar sonrası ise dünyadaki sanayi devrimine liderlik eden ABD ve Batı Avrupa ülkelerindeki üretkenlik faktörünün öne çıktığı zamanlardır.

Keşifler Çağı ile birlikte ABD, yaklaşık 140 yıldır dünyanın en büyük ekonomisine sahip ve yaklaşık olarak dünya nüfusunun %5'ini küresel GSYH'nın %22'sini oluştururken, Avrupa GSYH'nın yaklaşık %18'ni oluşturmaktadır. Burada önemli olan nokta Avrupa ve ABD'nin göreceli olarak gücünün azalmakta olması, Asya'nın ise dünya nüfusunun %60'ını ve GSYH'nın %30'unu oluşturmasıdır. Geçmiş yarım yüzyılda, yeniden canlanan Asya ülkelerinin performansı Avrupa ve ABD'yi yakalama olasılığının var olduğunu ortaya koymaktadır [1].

Grafik 1. Küresel Büyüme Oranı [1]

Amerika ve Çin arasında ticarete ilişkin anlaşmazlıkların uzaması nedeniyle oluşan belirsizlik, küresel ölçekte üretim yapan pek çok firmayı etkilemektedir. Yılsonunda finansal piyasalardaki

düşüşün önemli bir bölümü Amerika'nın Çin ile anlaşma konusunda oldukça olumsuz bir bakış açısı sunması ve bazı büyük şirketlerin Çin'deki satışlarını aşağı yönlü revize etmesinden kaynaklanmıştır.

İngiltere'nin Avrupa'dan anlaşmasız ayrılmaya oldukça yakın olması da önemli bir belirsizlik olarak küresel ekonomiyi etkilemekte, İngiltere'nin ayrılması beklenen 31 Mart tarihi yaklaşırken anlaşmasız bir ayrılık ihtimali giderek yükselmektedir. Böyle bir durumda Avrupa ekonomisinin beklenenden daha fazla yavaşlaması, İngiltere ekonomisinin ise durgunluğa girebileceği öngörülmektedir.

2017 yılında hızlanan dünya ekonomisi küresel ticareti canlandırmış, ticaret hacmi %5,2 oranında artmıştır. Uzun zamandır %3 civarında seyreden ticaret hacmindeki bu artış emtia fiyatlarına yansımış petrol ve hammadde fiyatlarında artış gözlemlenmiştir. 2017 yılında Brent petrol ve temel metal ve mineral fiyatları yaklaşık %24 oranında artmış, 2018'in ilk yarısında da artışına devam etmiştir. Ancak küresel ticaret hacmindeki yavaşlamaya paralel olarak emtia fiyatları yılın ikinci yarısında azalmaya başlamıştır. Geçen yıl İran yaptırımlarına ilişkin belirsizlikler nedeniyle 80 ABD dolarına kadar yükselen Brent petrol fiyatı 56 dolara kadar gerilemiştir. Bunun yanında metal ve mineral fiyatları da %14,6 oranında gerileme göstermiştir.

Çin ekonomisinde beklenenden hızlı yavaşlama emtia fiyatları üzerinde bir süre daha baskı yaratmaya devam etmesi beklenmektedir. Çin ile Amerika arasında ticaret anlaşması netleşene kadar bu trendin devam etmesini öngörülmektedir. İran yaptırımlarının petrol fiyatlarını etkilememesi için verilen istisnalar ise etkili olması ile 56 dolara kadar gerileyen Brent petrol fiyatı tekrara 60-65 dolar bandına yükselmiştir. Ancak küresel yavaşlama burada da talebi düşük tutarak fiyatların yükselmesini engellemektedir.

GSYH Büyümesi (%)	Kurum	2018	2019	2020
Türkiye	OECD	3,3	-0,4	2,7
	IMF**	3,5	0,4	2,6
	Dünya Bankası	3,5	1,6	3,0
	Ortalama	3,4	0,5	2,8
Küresel	OECD	3,7	3,5	3,5
	IMF	3,7	3,5	3,6
	Dünya Bankası	3,0	2,9	2,8
	Ortalama	3,5	3,3	3,3
Euro Bölgesi	OECD	1,9	1,8	1,6
	IMF	1,8	1,6	1,7
	Dünya Bankası	1,9	1,6	1,5
	Ortalama	1,9	1,7	1,6

Tablo 1. Uluslararası Kurumların Büyüme Tahminleri [2]

Küresel borçluluk oranının artmaya devam etmesi, dünya ekonomisi için önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. 2017’de küresel anlamda küresel borç miktarı, küresel gelirin %225’ine yükselmiştir. Dünya Ekonomik Forumu’nun bu yılki raporunda en önemli artan riskler arasında gösterilen borçluluk sorunu, Çin başta olmak üzere birçok bölgede büyüme potansiyelini sınırlayarak krizden çıkışı zorlaştırmaktadır. Bu yılki küresel risk raporunun “Gelecek Şok”lar bölümünde önümüzdeki yıllarda karşılaşılabilecek 10 farklı futuristik şoktan bahsedilmektedir.

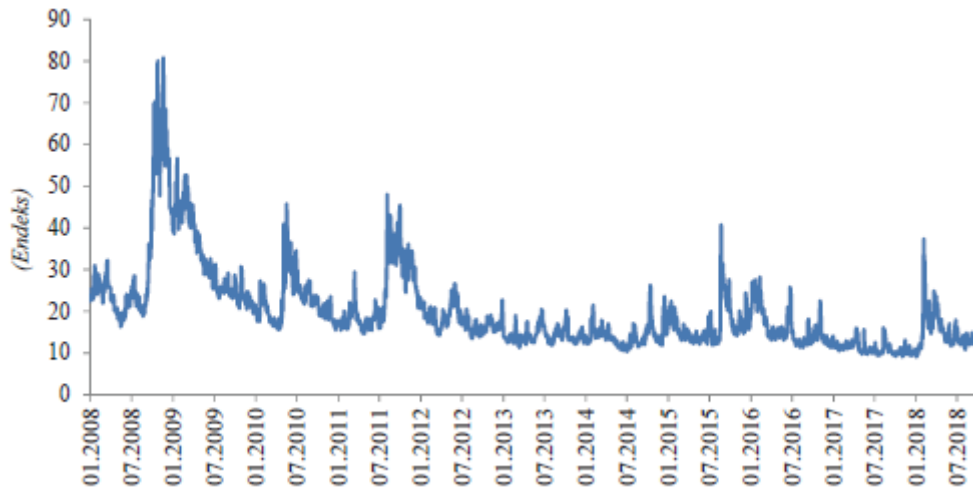
Küresel manada siyasetçiler tarafından popülizm dalgalarının kullanılması, Merkez Bankalarının bağımsızlıklarını yitirme riskinin giderek artmasına neden olmaktadır. Böyle bir senaryoda enflasyon ile küresel düzeyde mücadele gittikçe zorlaşacağı düşünülmektedir. Dünya Bankası, yayınladığı gelişmekte olan ülkelerde dezenflasyon süreçlerini inceleyen çalışmada, düşük enflasyonu korumanın bu ülkelerde giderek zorlaştığına dikkati çekmektedir.

Küresel olarak finans piyasaları dikkate alındığında, 2018 yılının ikinci yarısında başlayan ve halen devam etmekte olan küresel yavaşlama finansal piyasaları etkilediği görülmektedir. Son çeyrekte Amerikan tahvillerinde kısa vadeli faizlerin hızlı artması sonucu getiri eğrisinin ters eğimli hale gelmesi Amerikan ekonomisinde durgunluk tartışmalarını başlatmıştır. Reel ekonomide ise tüm göstergeler ekonominin ısındığına işaret etmiş ve finansal piyasalar ile reel ekonomi arasındaki bu ayrışma Fed’in piyasa aktörlerini ikna etmekte zorlanmasına yol açmıştır.

Pek çok ekonomist getiri eğrisinin durgunluk tahmini için yalnızca bir araç olduğu ve çok kısa uçta meydana gelen ters eğimin geçici olabileceği uyarısında bulunsa da eşzamanlı olarak küresel risklerin artması piyasalarda ciddi dalgalanmalara yol açmıştır. Amerika’da Dow Jones endeksi Ekim ayında gördüğü 26,828 seviyesinden Aralık ayında Amerikan Merkez Bankası’nın (FED) Aralık ayında tekrar faiz artırması ve Trump’ın Çin’e karşı gümrük vergisi tehditlerini yoğunlaştırması ile 21 bin’li seviyelere kadar gerilemiştir. Küresel olarak oluşan riskler ve piyasaların tepkisi FED’e 2019’da planlanan iki faiz artışının yerine beklemeyi seçmesine ve hatta bir sonraki adımda faiz indirimine gitmeyi düşünmesine neden olmuştur. Gerek küresel yavaşlamanın belirginleşmesi gerekse finansal riskler karşısında FED’in geri adım atması piyasanın yeniden toparlanmasını sağlamıştır. Dow Jones 25 bin’in üzerine yükselmesi ile birlikte, gelişmekte olan piyasalara da sermaye girişi hızlanmıştır. MSCI gelişmekte olan piyasalar endeksi %7 artarken, Türkiye endeksi de Eylül’e kıyasla %33 yükselmiştir. Endekste Türkiye 2016 Mayıs’ından bu yana negatif ayrılmış, Özellikle 2018 Yılı Ağustos ayında yaşanan şokun ardından dibi gören endeks FED’in açıklamalarının ardından tekrardan toparlanmıştır. Ancak FED’in miktarsal genişlemeyi bitireceğini açıkladığı 2013 yılından bu yana Türkiye için endeksin trendi aşağı yönlü olmayı sürdürmektedir [2].

1.1. Küresel Riskler

Ekonomik görünüm üzerinde aşağı yönlü riskler daha belirgin hale gelmiştir. Risk algısındaki artış ve gelişmiş ülkelerdeki daha az destekleyici hale gelen para politikası 2018 yılında finansal piyasaları olumsuz yönde etkilemiştir. Artan ticari gerilim, finansal oynaklıklardaki artış ve yükselen borçlanma maliyetleri küresel ekonomik görünüm üzerinde baskı oluşturmaktadır. Finansal piyasalarda artan risk algısıyla elverişli finansal koşullar kademeli olarak sıkılaşmaktadır. Küresel risk göstergesi VIX endeksinde yıl içerisinde sert dalgalanmalar görülmüştür. Orta vadede ise küresel ekonomi açısından aşağı yönlü risk faktörleri ağırlığını korumaktadır.

Grafik 2. 2008 – 2018 yılları arası VIX Endeksi değişimi [3]

1.2.1. Finansal Kırılganlıkların Artması

Fed'in parasal sıkılaştırma hızı ile gelişmekte olan ülkelerde artan finansal kırılganlıklar bu ülkelerden sermaye çıkışlarını hızlandırarak ülkelerin finansal varlıkları üzerindeki baskıyı artırabilir. Özellikle Fed'in faiz kararları ve bilanço küçültme hızı ile bunun yansımaları, finansal piyasalar ve sermaye hareketleri açısından belirleyici olacaktır. Petrol fiyatlarındaki artış ve kurdaki değer kayıpları, yüksek döviz borçluluğu olan gelişmekte olan ülkelerde finansal kırılganlığı artırarak dış şoklara karşı daha hassas hale getirebilir. Buna karşın ECB'nin faiz artışını 2019 yılı yaz aylarına kadar yapmayacak olması, ihtiyaç olması halinde varlık alım programına 2019 yılında devam edebileceğini açıklaması ve BoJ'un düşük enflasyon oranları nedeni ile parasal genişlemeye devam edeceğini ifade etmesi finansal piyasalar üzerindeki baskıyı hafifletmektedir.

1.2.2. Küresel Korumacılık

Ticaret politikalarındaki belirsizlikler küresel ekonomi için önemli bir aşağı yönlü risk unsurudur. Yılbaşıdan bu yana ABD tarafından çelik ve alüminyum ithalatına getirilen gümrük tarifeleri ve bunlara karşılık yapılan misilleme önlemleriyle derinleşen ticari gerilim, atılacak karşılıklı yeni adımlarla önümüzdeki dönemde artabilir. Ticaret politikalarına ilişkin belirsizliklerin artması, bazı uluslararası firmaların siparişlerini ertelemesine ya da ticaret engellerinin etkisini azaltmak için alternatif üretim yerleri ve tedarik zincirleri arayışına girmesine neden olabilir. Artan korumacılık ve ticari gerilimdeki yükselişin önümüzdeki dönemde devam etmesi verimlilik ve rekabeti azaltarak orta vadede büyümeyi baskılayabilir. Buna karşın t,cari gerilimin ve korumacılık faaliyetlerinin azalması, tarafların serbest ticaret destekleyecek adımlar atması, gümrük tariflerinde muhtemel düşüş ticaret hacmini genişleterek büyümeyi destekleyebilir.

1.2.3. Jeopolitik Gerginlikler

Jeopolitik gerginliklerin artması, küresel piyasalardaki güveni negatif yönde etkileyerek finansal kırılganlıkları artırmakta ve ekonomik aktiviteyi olumsuz etkilemektedir. Kore Yarımadasında yaşanan olumlu gelişmelere rağmen Ortadoğu'daki gerginliklerin devam etmesi ve İran üzerindeki yaptırımların yeniden başlamasıyla ortaya çıkan belirsizliklerle jeopolitik riskler varlığını korumaktadır. Jeopolitik gerginlikler, petrol piyasasında oynaklığın artmasına ve piyasaya olan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca Rusya'nın AB ve ABD ile olan diplomatik geriliminin artması cari gerilimin derinleşmesini tetikleyebilir. Jeopolitik risklerin arttığı bölgelerde ekonomik aktivite olumsuz etkilenerek büyüme beklentileri baskılanabilir [3].

2. 2018 Yılı Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

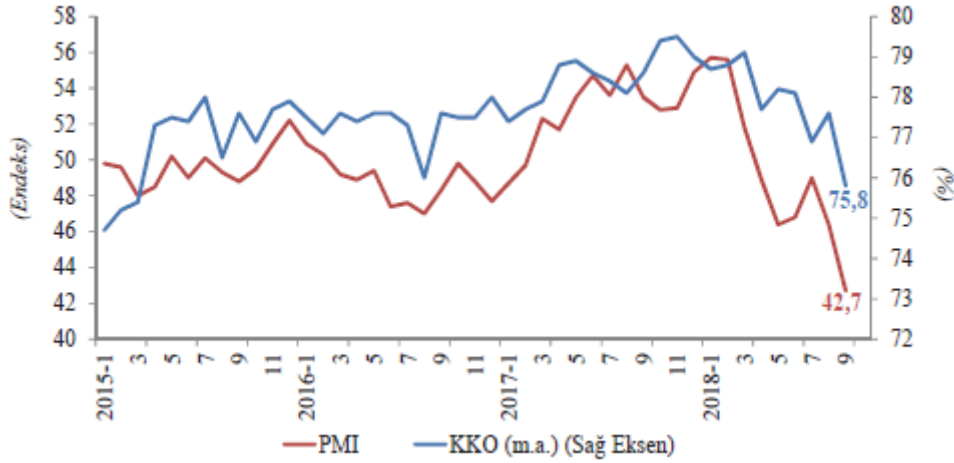
2017 yılında hükümetin iç talebi artırmaya yönelik aldığı tedbirler büyüme üzerinde oldukça etkili olmuş ve ekonominin %7,4 oranında büyümesini sağlamıştır. Burada Kredi Garanti Fonu'nun (KGF) devreye girmesi ve kredilerde yaşanan yüksek oranlı artış büyümede ana etken olmuştur. Ancak hızlı büyüme ve kredi genişlemesinin ekonomik kırılganlıkları artırması, dış borç ve enflasyonun artması 2018 yılı için risk teşkil etmiştir. 2018 yılına hızlı başlayan Türkiye ekonomisi ilk çeyrekte %7,3 büyümüş, fakat küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelerden çıkış göstermesi ve Türkiye'ye özel bazı siyasi belirsizlikler ekonomiyi ciddi bir finansal şok ile karşı karşıya bırakmıştır.

Ekonomi yılın ilk çeyreğindeki büyümenin ardından ikinci çeyrekte yavaşlamaya başlamış, üçüncü çeyrekte yıllık büyüme %1,6'ya düşerken, ikinci çeyreğe kıyasla ekonomi %1,1 küçülmüştür. Son çeyreğe ilişkin göstergeler ise %3-4 arasında bir küçülmeye işaret etmektedir. Reel ekonomiye ilişkin göstergelerin ihracat hariç hemen hepsinde son 3 çeyrektir azalma var (Tablo 2). Sanayi üretim endeksi ikinci çeyrekte itibaren azalmaya başlamış ve En son Aralık ayında görülen düşüş ile bir önceki çeyreğe göre düşüş %5,2 olmuştur. Kapasite kullanım oranı ise 2,5 yüzde puan gerçekleşmiş, reel kesim güven endeksinde düşüş son çeyrekte yavaşlarken tüketici güven endeksinde derinleşmiş ve 10,5 olmuştur.

Değişim (%)	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
İhracat (reel, altın hariç)	3,6	0,5	-0,2	15,8
İthalat (reel, altın hariç)	-8,7	-0,2	-12,5	-4,7
Sanayi Üretim Endeksi	0,2	-1,4	-0,5	-5,2
Kapasite Kullanım Oranı (yp değişim)	-0,4	-0,9	-1,2	-2,5
Reel Kesim Güven Endeksi	0,0	-4,6	-8,8	-0,9
Tüketici Güven Endeksi	8,2	-3,7	-4,7	-10,5
Perakende Satış Endeksi	1,3	-0,9	-1,3	-5,6
Otomotiv Satışları	-9,4	-18,2	-28,2	-43,9
Otomotiv Üretimi	-2,9	-5,7	-4,9	-10,0

Tablo 2. Ekonomik göstergelerde bir önceki çeyreğe göre değişim, mevsimsellikten arındırılmış [2]

Perakende satışlar da üççeyrek boyunca azalmaya devam etmiş ancak son çeyrekte düşüş hızlandı ve bir önceki çeyreğe göre %5,6 oldu. Otomotiv satışları %43,9 oranında düşerken otomotiv üretimi de bir önceki çeyreğe göre %10 azalmıştır. İhracatın hala artıyor oluşu sanayi üretiminde ve otomotivde daha büyük bir azalmayı önlemekle birlikte, Avrupa Birliği'nin yavaşlıyor oluşu ihracatı 2019 yılında bir miktar yavaşlatma ihtimali doğurmaktadır. Son çeyrekte Avrupa Birliğine özellikle Almanya'ya yapılan ihracatta yavaşlama görülmüş, buna rağmen ihracat altın hariç reel olarak bir önceki çeyreğe göre %15,8, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ise %12 artmıştır. İthalat ise yaşanan kur şokunun ve küçülmenin etkisiyle üçüncü çeyrekte %12,5 son çeyrekte ise %4,7 azalmıştır. Geçen yılın aynı çeyreğine göre ise azalma üçüncü çeyrekte %14,1 son çeyrekte ise %24 olarak gerçekleşmiştir [2].

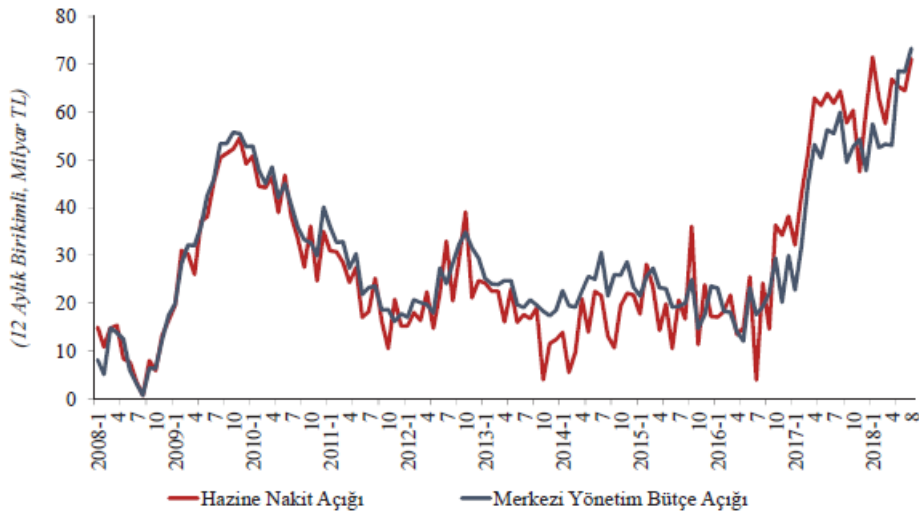

Grafik 3. Kapasite Kullanım Oranı ve PMI [3]

2.1. Kamu Maliyesi

2018 yılında kamu maliyesi politikaları bir yandan mali alanı ve enflasyonla mücadeleyi desteklerken diğer yandan yapısal, konjonktürel ve sosyal ihtiyaçları karşılamak üzere yürütülmüştür. Ekonomik ve sosyal teşvikler mali dengeler üzerinde bir miktar maliyet yaratmış, 2017 yılı sonunda 47,8 milyar TL olan 12 aylık birikimli merkezi yönetim bütçe açığı Ağustos ayı itibarıyla 73,4 milyar TL'ye yükselmiştir.

Ekonomik teşvikler ve sosyal destekler ile ekonomide yaşanan gelişmeler 2018 yılında bütçe açığında artışa sebep olmuştur. Bu çerçevede yılın ilk sekiz ayında bütçe açığı 50,8 milyar TL olmuştur. Diğer yandan 2017 yılsonunda 47,8 milyar TL olan 12 aylık birikimli merkezi yönetim bütçe açığı ise 2018 yılı Ağustos ayı itibarıyla 73,4 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayı itibarıyla 12 aylık birikimli program tanımlı faiz dışı açık 34,8 milyar TL, hazine nakit açığı ise 71,1 milyar TL olmuştur.

Grafik 4. Merkezi Yönetim bütçe açığı ve hazine nakit açığı [3]

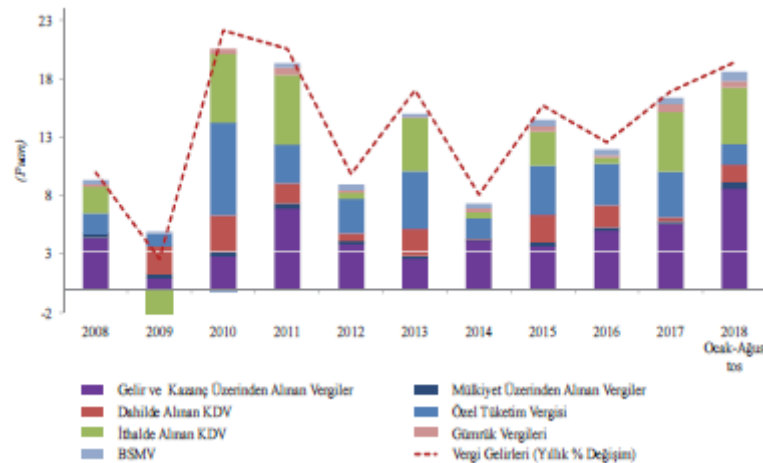
Bütçe giderleri, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar ile yıl içinde ekonomide meydana gelen gelişmeler neticesinde artmıştır. 2018 yılının ilk sekiz ayında bütçe giderlerindeki artışa en büyük katkısı cari transferler yapmıştır. Cari transferler bu dönemde yüzde 18,8 artışla 218,5 milyar TL olmuştur. Bütçe giderlerindeki en yüksek ikinci katkı personel giderleri kaynaklıdır. Sosyal güvenlik

kurumlarına devlet primi giderleri dâhil personel giderleri, yılın ilk sekiz ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 22,3 artarak 154,9 milyar TL olarak gerçekleşmiş ve bütçe giderlerindeki artışa 6,5 puan katkı yapmıştır.

Grafik 5. Merkezi yönetim bütçe giderlerinin toplam artışa katkıları [3]

2018 yılında yatırım giderleri hızlanan altyapı yatırımları ile bütçe giderlerini artırmış, büyümeye pozitif katkı sağlamıştır. Yılın ilk sekiz ayında yatırım giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 42,7 artışla 57,2 milyar TL olmuş ve bütçe giderlerindeki artışa 3,9 puan katkı yapmıştır. Faiz yükü, 2018 yılından itibaren artış eğilimine girmiştir. 2018 yılının ilk sekiz ayında borçlanma maliyetlerindeki yükselişin etkisiyle faiz giderlerindeki artış belirginleşmiştir. Bu dönemde faiz giderleri, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 31,5 oranında artarak 50,2 milyar TL olmuştur. 2018 yılının ilk sekiz ayında bütçe gelirleri güçlü talep ve fiyat artışı ile yapılandırma, imar barışı ve bedelli askerlik gibi düzenlemelerin etkisiyle güçlü bir performans sergilemiştir. Bu dönemde bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 18,9 oranında artarak 485,7 milyar TL, vergi gelirleri yüzde 19,4 artarak 410,1 milyar TL, vergi dışı gelirler ise yüzde 16,1 artarak 75,6 milyar TL olmuştur. Vergi gelirlerindeki artışa en çok katkıyı gelir ve kazanç üzerinden alınan vergi gelirleri yapmıştır. Bu dönemde gelir vergisi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 24,8 oranında artarak 88,3 milyar TL, kurumlar vergisi ise yüzde 30,2 artarak 51,1 milyar TL olmuştur.

Grafik 6. Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin toplam artışa katkıları [3]

2018 yılının ilk sekiz aylık döneminde ithalde alınan KDV gelirleri bütçe gelirlerini desteklemiş ve bu desteğin vergi gelirlerine katkısı 4,8 puan olmuştur. Brüt KDV tahsilatı yüksek oranda artarken

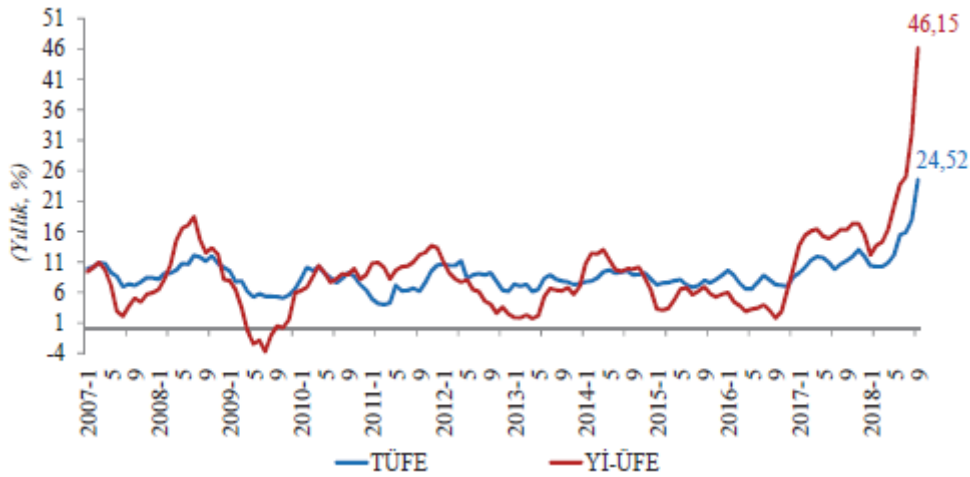
dâhilde alınan KDV gelirleri hızlanan iadeler nedeniyle daha düşük oranda artmıştır. ÖTV gelirleri ise enflasyonla mücadeleyi desteklemeye yönelik alınan kararların etkisiyle yılın ilk sekiz ayında yüzde 7 ile düşük oranda artmıştır. Bunda 2018 yılı Mayıs ayından itibaren akaryakıt pompa satış fiyatlarında tavan fiyat uygulama kararı esas olmuştur [3].

2.2. Enflasyon ve Para Politikası

2018 yılı Mart ayına kadar düşüş kaydeden tüketici enflasyonu yılın ikinci çeyreğinden itibaren yükseliş trendine girmiştir. Mart ayında yılın en düşük düzeyine gelerek yüzde 10,23 olan TÜFE yıllık enflasyonu bu aydan itibaren düzenli olarak yükselişini sürdürmüştür. Eylül ayında ise TÜFE yıllık enflasyonu büyük ölçüde gıda, temel mal ve enerji fiyatlarına bağlı olarak yüzde 24,52 değerine ulaşmıştır. Maliyet baskılarının öne çıktığı bu dönemde Yİ-ÜFE ile TÜFE arasındaki makas açılmıştır.

Döviz kurunda değer kaybı, enerji fiyatlarında yukarı yönlü seyir, artan finansman maliyetleri, destekleyici talep koşulları, fiyatlama davranışı ile beklentilerdeki bozulma enflasyondaki yükselişi besleyen temel unsurlar olmuştur. 2018 yılının ikinci ve üçüncü çeyreğinde ortalama sepet kurda yıllık sırasıyla yüzde 28 ve yüzde 60'lara varan artış üretici enflasyonunun 2018 yılında endeks tarihinde rekor seviyelere çıkmasına sebep olmuştur.

2018 yılında TCMB enflasyon görünümündeki bozulmaya karşı para politikası duruşunu kademeli biçimde sıkılaştırmış, maliye politikası ve makro ihtiyacı politikalar ile süreç desteklenmiştir. Son dönemde ortaya çıkan finansal ve jeopolitik riskler enflasyon görünümünü maliyet ve beklenti yönlü bozmuştur. Finansal piyasalarda artan risk algısı ile bölgemizde ve ticaret ortaklarımızla yaşanan gerginliklerin de katkısıyla döviz kurunda gözlenen yükselişler, maliyet ve beklentiler kanalıyla enflasyon görünümünde etkili olmuştur. [3]

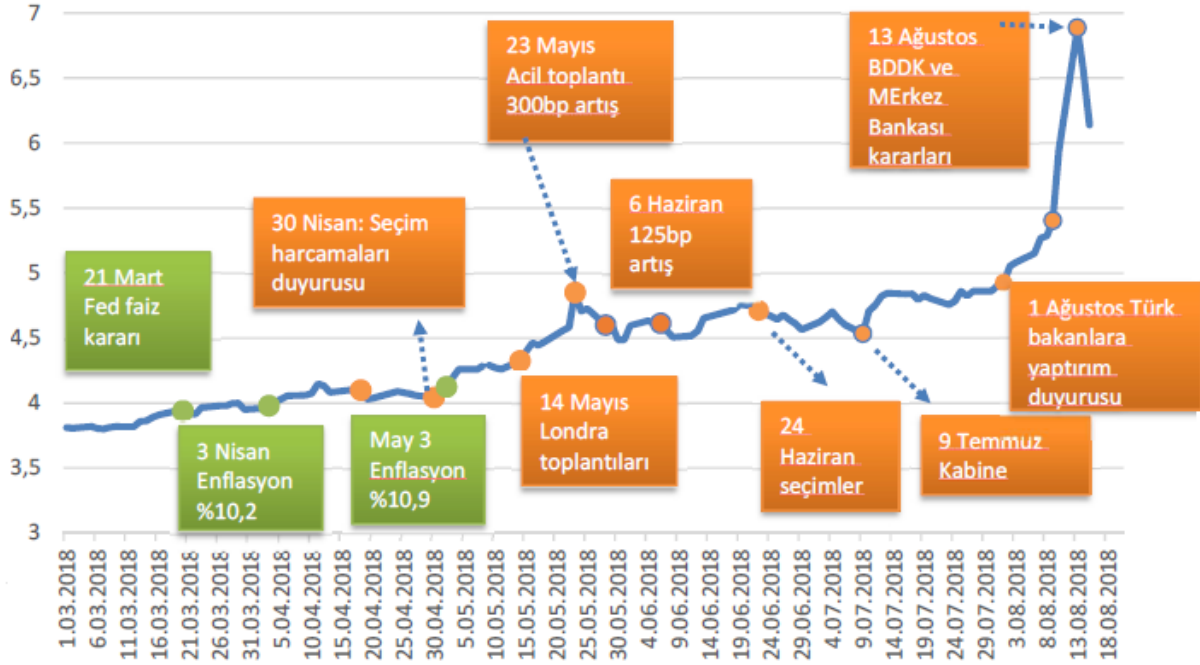

Grafik 7. Yıllık TÜFE ve Yİ-ÜFE Enflasyonu Oranı [3]

TCMB enflasyondaki yüksek seyir ve finansal piyasalardaki dalgalanmalara karşı sıkı bir para politikası uygulamaktadır. 2018 yılı Haziran ayında para politikasının öngörülebilirliğini artırmak ve aktarım mekanizmasını güçlendirmek amacıyla para politikası operasyonel çerçevesine ilişkin sadeleşme süreci tamamlanmış ve bu doğrultuda bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı Merkez Bankası politika faizi olmuştur.

TCMB, fiyat istikrarının yanı sıra finansal istikrara yönelik riskleri sınırlamak amacıyla kredi büyümehızı ve döviz kuru gelişmelerini de yakından izlemektedir. Makro finansal risklerin

denetlenmesi açısından krediler ile birlikte döviz kurunda aşırı dalgalanmaya kayıtsız kalınmaması önem taşımaktadır. 2018 yılında piyasalarda gözlenen aşırı oynaklık ve ekonomik temellerden uzaklaşan sağlıksız fiyat oluşumlarına karşı para politikasında güçlü bir sıkılaştırmaya gidilmiş ve finansal piyasalardaki oynaklıkları gidermeye dönük bir dizi önlem uygulanmıştır. 2018 yılı boyunca döviz piyasasında oluşan oynaklıklar ve alınan kararlar Grafik 8 de detaylı olarak incelenmiştir [3].

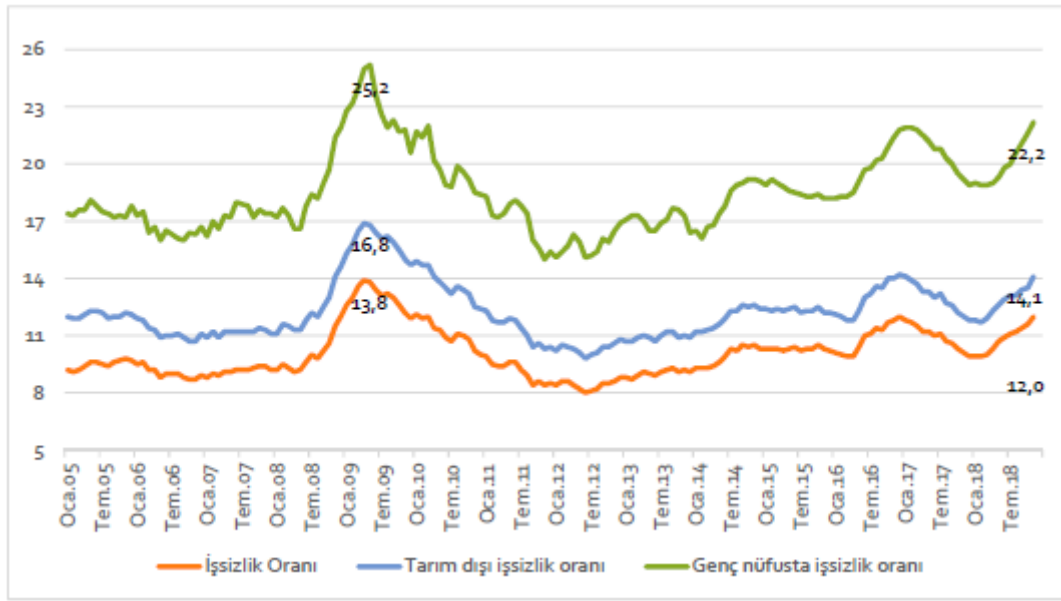

Grafik 8. Dolar Kurunda Değişim ve Bazı Önemli Tarihler [2]

2.3. İşgücü Piyasası

Ekonomideki daralma işsizlik oranını arttırmış, işsizlik 2018 yılı son çeyrekte % 12'ye yükselmiştir. Tarım dışı işsizlik % 14 olurken, genç işsizliği ise % 22,2 seviyelerine kadar yükselmiştir. 2018 Nisan ayında % 9,9 ile tek haneye inen işsizlik ikinci çeyrekte başlayan yavaşlamanın etkisiyle yavaş yavaş artmaya başlamış, son çeyrekte reel ekonomide daralmanın hızlanmasıyla Kasım ayında 0,6 puan artarak % 12 olarak gerçekleşmiştir.

Kasım ayında dikkati çeken bir gelişme de yalnızca işsiz sayısının artması değil istihdamın da önemli bir oranda % 0,8 azalması oldu. Kasımda mevsimsel etkilerden arındırılmış olarak tüm sektörlerde azalma hissedildi. İstihdam tarım sektöründe 54 bin, sanayi sektöründe 40 bin, inşaat sektöründe 47 bin, hizmet sektöründe ise 87 bin kişi azalmıştır. [2]

Grafik 9. İşsizlik Oranı (mevsimsellikten arındırılmış %) [2]

2.4. Yurtiçi Finansal Piyasalar

2018 yılında küresel risk iştahındaki gerilemeye paralel olarak Türkiye'ye yönelik risk algısında bozulma olmuştur. Küresel büyüme görünümünde olumlu performans ve gelişmiş ülkelerde para politikasının yavaş bir hızda sıkılaşıcağı beklentileri ile finansal piyasalar 2018 yılına artan risk iştahı ile başlamıştır. Fakat yılın ikinci çeyreğinde, Fed'in daha hızlı faiz artırımına gideceği beklentisi ve ticari gerilimlere ilişkin endişelerin artması ile küresel risk iştahı gerilemiştir. Türkiye finansal piyasalarında bu gelişmelere ek olarak, jeopolitik gelişmeler, seçimler, yüksek enflasyon ve cari açık ile kredi derecelendirme kuruluşlarının not indirimleri risk priminin artmasına neden olmuştur.

S&P		Fitch		Moody's	
Tarih	Kredi Notu	Tarih	Kredi Notu	Tarih	Kredi Notu
20 Temmuz 2016	BB	27 Ocak 2017	BB+	23 Eylül 2016	Ba1
01 Mayıs 2018	BB-	13 Temmuz 2018	BB	07 Mart 2018	Ba2
17 Ağustos 2018	B+			17 Ağustos 2018	Ba3

Grafik 10. Türkiye'nin Kredi Notlarındaki Değişimler [3]

Yurt içi finansal piyasalarda risk primi yılın ikinci çeyreği itibarıyla artan bir seyir izlemiştir. Seçimler öncesinde 19 Haziran'da 325 baz puana kadar yükselen CDS primi Temmuz ayının ilk yarısında 280 baz puana kadar düşmüştür. ABD ve Türkiye ilişkileri neticesinde hızla yükselen ülke risk primi Ağustos ayının ortalarında 2008 finansal krizinden bu yana ilk defa 500 baz puanı aşmıştır. Eylül ayında açıklanan Yeni Ekonomi Programı ve sıkı para politikası ile hızla düşen CDS primi ay sonunda 377 baz puana gerilemiştir.

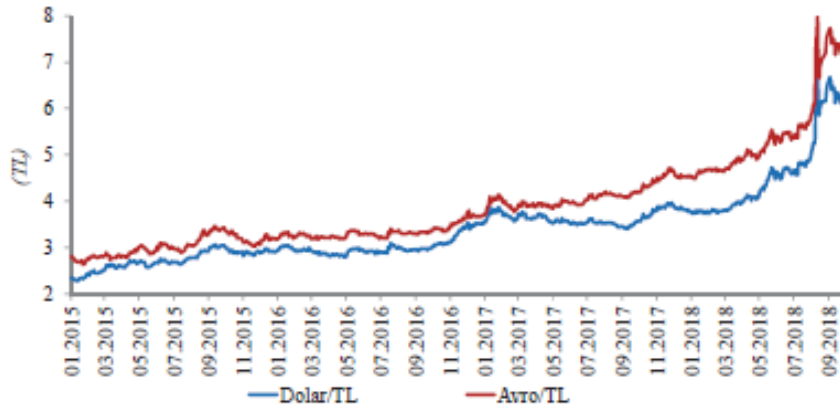
2.4.1. Hisse Senedi ve Tahvil-Bono Piyasaları

2018 yılına yükseliş eğilimi ile başlayan BIST 100 endeksi yılın geri kalanında risk iştahındaki azalışın etkisiyle gerilemiştir. Küresel risk iştahındaki artış ile 2017 yılını 115.333 puan ile rekor seviyede kapatan BIST 100 endeksi yeni yılın ilk ayında rekor tazelemiş, 120.845 puana kadar yükselmiştir. Ticari gerilimlere dair endişeler, küresel siyasi gelişmeler, yükselen enflasyon, cari açık, artan döviz kurları, siyasi belirsizlik ve ABD ile yaşanan gerilimler Mart ayından itibaren endeksin düşmesine neden olmuştur. BIST 100 endeksi son dönemde tekrar yükseliş eğilimine girmiştir.

2018 yılında risk algısındaki bozulma, artan enflasyon ve TCMB'nin sıkı para politikası kararlarıyla faiz oranları yukarı yönlü seyretmiştir. 2018 yılbaşında yüzde 11 seviyelerinde olan 10 yıllık tahvil faiz oranı Nisan ayı sonuna kadar yüzde 11-12 civarında seyretmiştir. Ağustos ayında döviz kurlarındaki hareketliliği sınırlamak amacıyla BDDK'nın swap limitlerini düşürmesi, TL likidite sıkışıklığına neden olarak faiz oranlarının artmasında etkili olmuş, 10 yıllık tahvil faiz oranı yüzde 22'ye çıkmıştır. Sonrasında TCMB'nin güçlü parasal sıkılaştırma kararı ile tahvil faiz oranlarında düşüş kaydedilmiştir.

2.4.2. Döviz Piyasası

2018 yılında gelişmekte olan ülkelerin para birimleri dolar karşısında değer kaybetmiştir. 2018 yılına 3,80 seviyesinde başlayan dolar/TL kuru Mart ayından itibaren risk primindeki artış ile yükselişe geçmiştir. Ağustos ayından itibaren Türkiye-ABD ilişkileri nedeniyle hızla yükselen dolar/TL kuru finansal istikrarı korumak ve kurdaki yükselişi sınırlamak adına BDDK ve TCMB tarafından atılan adımların etkisi ile bir miktar gerilemekle beraber dalgalı seyrini sürdürmüştür. Eylül ayında ise TCMB'nin faiz artırımı kararı ve Yeni Ekonomi Programı'nın etkisiyle TL dolar karşısında değerlenmeye başlamıştır.

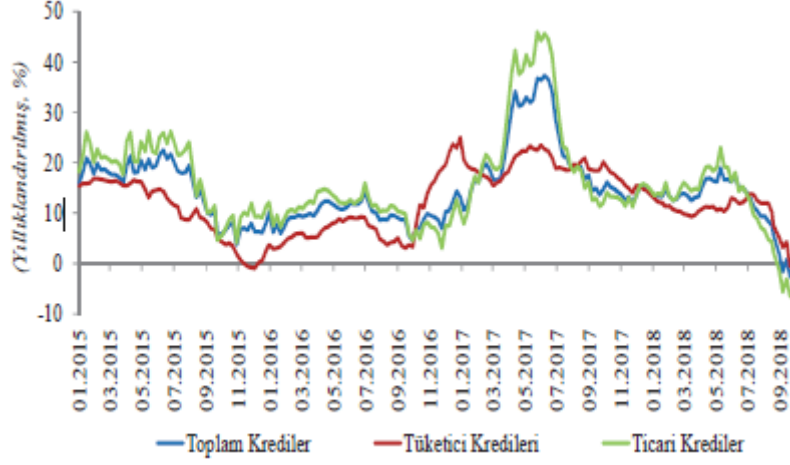

Grafik 11. Dolar/TL ve Avro/TL kurlarının değişimi [3]

2.4.3. Bankacılık Sektörü

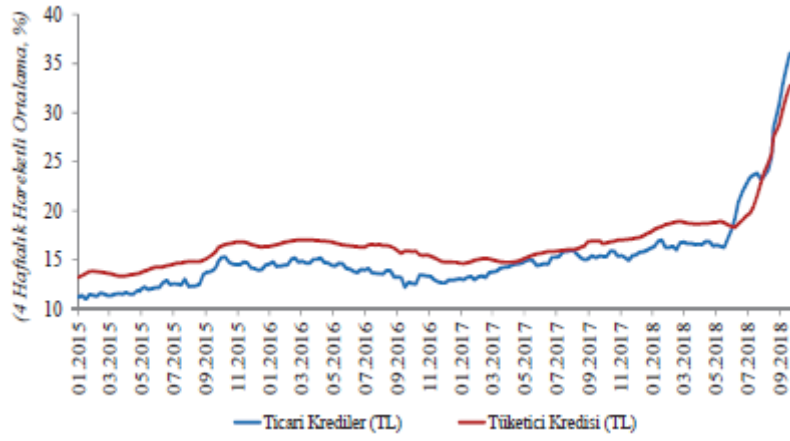
Türk bankacılık sektörü uluslararası düzenleme ve gelişmelere uyumlu olarak güçlü ve sağlıklı yapısını korumaktadır. Ekonomideki dengelenme döneminde de bankaların güçlü bilançoları finansal istikrarı ve reel ekonomiyi desteklemeye devam etmektedir. Temmuz 2018 itibarıyla 3,8 trilyon TL'ye ulaşan aktif büyüklüğü bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 28 artmıştır.

Sıkılaşan finansal koşullar ve ekonomik faaliyetlerdeki yavaşlamanın etkisiyle aktifler içindeki en önemli kalemlerden biri olan kredilerin artış hızı yıl içinde gerilemiş, bu gerileme son dönemde belirginleşmiştir. 2018 yılının ilk iki çeyreğinde ılımlı yükseliş eğilimini sürdüren toplam kredi büyümesi Mayıs ayında yüzde 19 ile yılbaşından bu yana en yüksek orana ulaştıktan sonra hızla gerilemiştir. Toplam krediler 21 Eylül 2018 itibarıyla yüzde 2,7 daralmıştır. Son verilere göre ticari krediler yüzde 6,5 daralırken tüketici kredisi yüzde 0,7 daralmıştır. Bu gerilemede sıkılaşan finansal koşullara paralel olarak bankaların işletmelere uyguladığı kredi standartlarındaki sıkılaşma ve ekonomik faaliyetlerdeki yavaşlama etkili olmuştur.

Grafik 12. Kredi Büyüme Oranları [3]

2018 yılının ikinci yarısından itibaren kredi faiz oranları yükseliş eğiliminde olmuştur. TCMB'nin sıkı para politikası uygulaması, risk primi ve döviz kuru gelişmeleri ile Ağustos ayında BDDK tarafından swap işlemlerine sınırlamaların getirilmesi bankaların fonlama maliyetlerini artırmıştır.

Grafik 13. Kredi Faiz Oranları [3]

BANDIRMA EKONOMİSİ

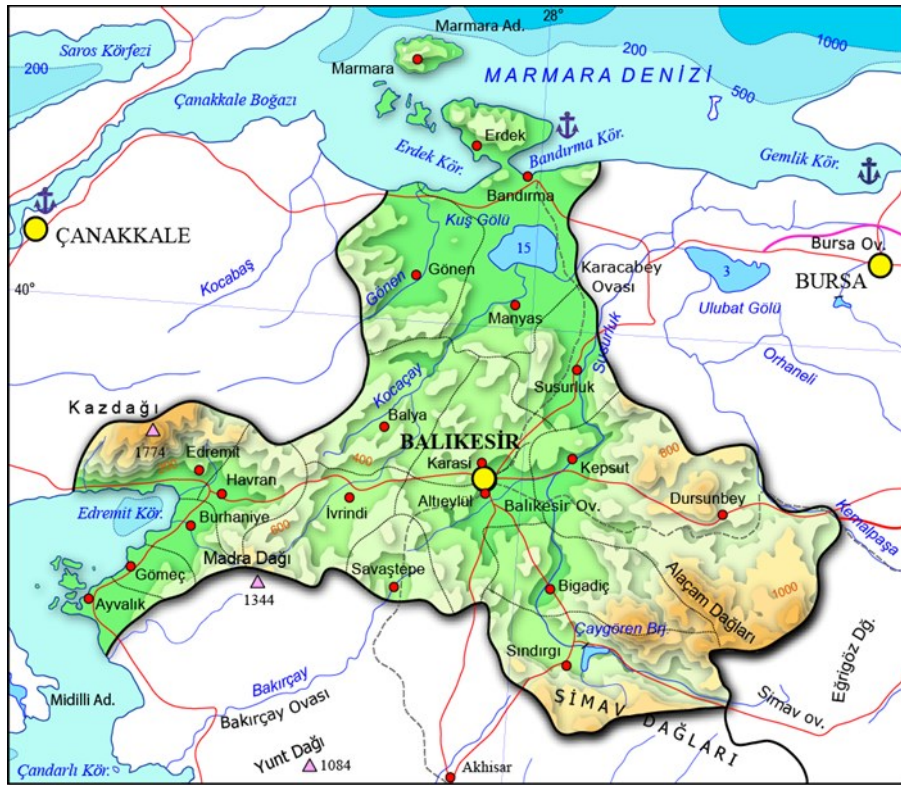
BANDIRMA
TİCARET ODASI

B. BANDIRMA EKONOMİSİ

1. Balıkesir İli Hakkında Genel Bilgi

1.1. Balıkesir Coğrafi Konum

Bugünkü Balıkesir ili, Anadolu yarımadasının kuzeybatısındaki Marmara bölgesi içerisinde yer almaktadır. Balıkesir'in kuzeybatısında Çanakkale, kuzeyinde Marmara denizi, doğusunda Bursa, güneydoğusunda Kütahya, güneyinde Manisa, güneybatısında İzmir ve batısında ise Ege denizi yer almaktadır. Ege denizindeki kıyılarının uzunluğu 115,5 km. Marmara denizindeki kıyı uzunluğu ise 175,25 km'dir. İlin izdüşüm yüzölçümü 14.456 km² olup, 40°39' ve 39°06' kuzey enlemleri ile 26°39' ve 28°58' doğu boylamları arasında yer almaktadır.

Grafik 14. Balıkesir Fiziki Haritası [4]

1.2. Balıkesir Tarihi

Balıkesir, tarihsel olarak tamamen Küçük Asya'nın Misya denilen kısmında yer almaktadır. Zaman içerisinde çeşitli değişikliklere uğramış olan Misya; kuzeyde Marmara Denizi, batıda Çanakkale Boğazı ve Ege Denizi, doğuda Atranos Çayı ve güneyde Lidya ile çevrilmiştir. Bu geniş coğrafyada, Keşiş Dağından itibaren Marmara Denizi sahilini takiben Çanakkale Boğazına kadar olan kısma Küçük Misya, geri kalan kısma Büyük Misya denilmekte idi. Küçük Misya'nın şehirleri ise şunlardır; Sızık (Belkız), Lâmpesak (Lapseki), Perkot (Bergoz), Abidos, Mitopolis (Mihaliç), Apolani, Periyapos (Karabiga), Pemaninos (Eski Manyas), Artemea (Gönen), Jeleya (Sarıköy), Artas (Erdek) ve Panormas (Bandırma). Büyük Misya'nın şehirleri ise; Pergam (Bergama), Adramitiyum (Edremit), Arjiza (Balya-Pazarköy), Assos (Behramkale), Teruvad (Truvada), Gargar, Antandos (Avcılar civarı), Belodos (Dursun Bey) ve Adriyanatere (Balıkesir)'dir.

Balıkesir şehrinin coğrafi olarak bugünkü Balıkesir'in 16,5 km. kuzeydoğusunda yer alan ve Babaköy civarında olduğu tahmin edilen Hadrianoutherai kentinin bulunduğu mevkiye kurulduğu sanılmaktadır. Başka bir görüş ise, Balıkesir'in bugünkü bulunduğu yerde kurulmuş olabileceğidir [5].

1.3.Balıkesir İl ve İlçelerinin Yüzölçümü

Balıkesir'in toplam 20 adet ilçesi bulunmakta ve Türkiye'de İstanbul (39 adet) , Konya (31 adet) , İzmir (30 adet) ve Ankara'dan (25 adet) sonra en çok ilçeye sahip 5. ildir. Balıkesir ilinin toplam yüzölçümü 14583 km² olup, en büyük yüzölçüme sahip ilçe 1719 km² ile Dursunbey ilçesi, en küçük yüzölçümüne sahip ilçe ise 134 km² ile Marmara ilçesidir.

Bandırma, 20 ilçe arasında büyüklük sıralaması açısından 9. büyük ilçe olmakla birlikte, 755 km² lik yüzölçümüne sahiptir.

Balıkesir İli İlçelerinin Yüzölçümleri	
İlçeler	Yüzölçümü
Altıeylül	956
Ayvalık	305
Balya	797
Bandırma	755
Bigadiç	1108
Burhaniye	420
Dursunbey	1719
Edremit	682
Erdek	307
Gömeç	171
Gönen	1162
Havran	565
İvrindi	818
Karesi	695
Kepsut	889
Manyas	634
Marmara	134
Savaştepe	427
Sındırgı	1387
Susurluk	652
TOPLAM	14583

Tablo 3. Balıkesir İli İlçelerinin Yüzölçümleri [6]

1.4.Balıkesir İli ve İlçeleri Nüfus Bilgileri

Balıkesir ili, 12 Kasım 2012 tarihi itibari ile büyükşehir statüsüne yükseltilmiş 14 ilden bir tanesidir. 2017 yılı itibari ile 1.204.824 olan nüfus sayısı, 2018 yılında % 1,8 artış oranı ile 1.226.575'e yükselmiştir. Balıkesir ilinde en yüksek nüfusa sahip ilçesi Altıeylül, en düşük nüfusa sahip ilçesi ise Marmara ilçesidir.

Balıkesir İli ve İlçelerinin Nüfus Sayıları							
	Yıllar	2017			2018		
Sıralama	İlçeler	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
1	Altıeylül	90077	87790	177867	91968	89241	181209
2	Karesi	86632	91473	178105	87914	93099	181013
3	Edremit	73701	74640	148341	76398	78089	154487
4	Bandırma	77131	75349	152480	77986	76373	154359
5	Gönen	36378	36911	73289	36756	37073	73829
6	Ayvalık	34147	34684	68831	35063	36000	71063
7	Burhaniye	30190	28585	58775	31158	29641	60799
8	Bigadiç	25099	24278	49377	25488	24399	49887
9	Susurluk	19390	19771	39161	19295	19763	39058
10	Dursunbey	17662	18662	36324	17541	18334	35875
11	Sındırgı	16275	17478	33753	16343	17581	33924
12	Erdek	16475	15842	32317	16724	16239	32963
13	İvrindi	16402	16480	32882	16341	16417	32758
14	Havran	13801	13861	27662	13859	13882	27741
15	Kepsut	12596	10746	23342	12495	10628	23123
16	Manyas	9592	9764	19356	9554	9785	19339
17	Savaştepe	9050	9137	18187	9085	9158	18243
18	Gömeç	6514	6436	12950	6952	6942	13894
19	Balya	6455	6542	12997	6545	6596	13141
20	Marmara	4708	4120	8828	5273	4597	9870

Tablo 4. Balıkesir İli İlçelerinin 2017 – 2018 Yılı Nüfus Sayıları [6]

Türkiye’de bulunan 973 ilçe merkezi arasında nüfus açısından 155. sırada yer alan Bandırma, Marmara Bölgesinde bulunan 117 ilçe arasında ise 53. sırada kendine yer bulmuştur. 2017 ve 2018 yılındaki nüfus verileri karşılaştırıldığında, 2018 yılı nüfusu 2017 yılına göre % 1,23 oranında artış göstermiştir. 2017 yılında Balıkesir ilinin ilçeleri arasında nüfus yoğunluğu olarak 3. sırada yer alan Bandırma, 2018 yılı itibari ile 4. sırada kendine yer bulmuştur.

2. Bandırma

2.1. Bandırma Tarihi ve Coğrafi Özellikleri

Bandırma'nın, bir balıkçı köyü iken geniş bir kara kitlesinin limanı haline gelmesinde başta idari, ekonomik, endüstriyel vs. faktörler etkili olmuştur. Bandırma'nın büyük bir şehre dönüşümü 19.yy sonları ve 20. başlarında daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Marmara Denizi kıyısında yer alan Bandırma, geçmiş dönemlerde küçük bir yerleşim yeri olması sebebiyle köy olarak anılmaktadır. Ancak zamanla siyasi, ekonomik, coğrafi, idari vb. sebeplerle fiziki olarak gelişmiş ve büyümüştür. 13. yüzyılın başlarında Karesi Beyliği'nin himayesine giren Bandırma, 1336 yılında Orhan Gazi zamanında Osmanlıların eline geçmiştir. 1530'larda bir padişah hassı olan bu yerleşim merkezi şu an bulunduğu yerin kuzeydoğusunda ve yaklaşık 2 km. uzaklıkta olup köyden kasabaya daha sonra da kazaya dönüşmesindeki en önemli etkenlerden birisi Haydar Çavuş Vakfı'dır. Bu vakfa ait bahçe içerisinde şadırvanlı bir cami, çeşme, yanında bir hamam, beş ev, onbeş dükkân ve ayrıca cami yanında biri arsa içerisinde diğeri ise arsa dışındaki iki evden oluşan kompleksin köye değil deniz kenarına ve aktif olarak kullanılan limana yapılması, Bandırma'nın bugünkü yerleşim alanında kurulmasına öncülük etmiştir.

Böylece bir balıkçı köyü iken deniz kenarında daha modern dini, sosyal, ticaret ve eğitim kurumlarıyla, ekonomik ve coğrafik olarak daha da gelişmeye müsait bir yerleşim merkezine dönüşmüştür. Bandırma, 1591 yılına kadar idari taksimatta İstanbul'un Galata Kazasının Kapıdağı nahiyesine bağlıdır. Yine aynı tarihlerde Güney Marmara'yı İstanbul'a deniz yoluyla bağlayan limanlardan biri olan Bandırma İskelesi, büyük gemiler için barınma imkânı ve aynı zamanda Karesi Sancağından çıkan madenlerin Avrupa'ya çıkış kapısı olması sebebiyle büyük bir gelir kaynağı olmuştur.

Zamanla büyüyüp geliştiği anlaşılan şehir; 18. yüzyıl belgelerinde 'kasaba', 1846 Salnâmesinde ise artık Hüdavendigâr Vilâyeti'nin Erdek Liva'sına bağlı 'Nevahi-i Bandırma' adıyla bir nahiye olarak anılmaktadır. Bu süreç 1878 yılına kadar devam etmiş ve bu tarihte Erdek'ten ayrılıp Karesi Sancağına bağlı bir kaza olarak statüsünü devam ettirmiştir. 1878 yılından sonra Edincik, Gönen, Manyas, İmrâlı ve Kapıdağı zaman zaman Bandırma'ya bağlı birer nahiyedirler. 1880 tarihinden itibaren sürekli gelişme gösteren Bandırma'da 1890 yılı itibarıyla 5 cami, 4 mescit, 5 kilise, 4 manastır, 3 hamam, 10 han, 15 fırın, 6 debbağhane, 14 yel değirmeni, 2 kiremit ocağı, 3 kireç ocağı, 3 eczahane, 2 kıraathane, 60 kahvehane, 550 dükkân, 20 mağaza, 2 gaz deposu, bir baruthane, bir un fabrikası, telgrafhane, belediye binası ve hükümet konağı vardır. Bunların dışında 17 Sıbyan mektebi, bir İbtidai ve bir de Rüşdiye mektebi eğitim hizmeti vermektedir [7].

Resim 1. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Bandırma Haritası, TBMM Arşivi 1327 (1910) [8]

O yıllarda Ege Bölgesini İstanbul'a bağlayan tek liman durumundaki Bandırma'ya 1882 yılında yeni bir rıhtım ve iskele yapımına başlanmış ve 1902 yılında tamamlanmıştır. 1898 yılı salnamesinde İstanbul'dan her gün Bandırma'ya tüccar gemilerinin geldiği belirtilmektedir. Bandırma limanı 20. Yüzyılın başında, kapitülasyonların getirdiği haklardan yararlanan batı sermayesi tarafından ithalat ve ihracat amacıyla kullanılmaktaydı. 1912 yılında tamamlanan Bandırma-İzmir demiryolu ulaşımı kolaylaştırmış, dolayısıyla limanın kullanımı da artmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrası 1920 yılında Yunanlılar tarafından işgal edilen Bandırma 17 Eylül 1922 tarihinde özgürlüğüne kavuşmuştur. Şehri terkeden Yunanlılar tarafından çıkarılan yangın sebebi ile şehir büyük hasar görmüş ve harap bir hale gelmiştir.

Yaralarını kısa sürede saran ve Cumhuriyetle birlikte hızlı bir gelişim içine giren Bandırma, 1940 yılına gelindiğinde önemli altyapı çalışmalarını tamamlamıştır. 1973 yılında yeni limanın hizmete alınmasıyla kentin gelişiminde yeni bir ufuk açılmış, 1980 sonrası sağlanan teşvik ve yatırım indirimleri ile özellikle gıda sektöründe büyük yatırımlar yapılmıştır. Bu gelişme sürecinde Bandırma ülkemizin önemli sanayi kentleri arasına girmiştir.

1993 yılında üniversite öğrenimi ile tanışan Bandırma 2000 yılında 100 bin nüfusa ulaşmıştır. 2014 yılında Balıkesir'in Büyükşehir yapılmasından sonra kent alanı 63.500 hektar, kentin toplam nüfusu ise 145 bin olmuştur [9].

2.1.2. Bandırma'nın Sosyolojik Tarihi

Bandırma 19. yüzyılın ortalarına kadar nispeten durağan bir sosyal dokuya sahipti. Şehirde her ne kadar Rum, Ermeni ve Türklerden oluşan ve hemen hemen nüfus açısından dengeli bir toplumsal yapı hâkimse de, sonradan yaşanacak büyük nüfus dolaşımı göre bu durumun oldukça basit kaldığı anlaşılabacaktır.

Resim 2. Bandırma'nın 1922 Yılındaki İşgal Esnasında Denizden Görüntüsü [10]

Rusların Kafkas halklarını sürgüne göndermeye başladıkları 1864 tarihi Bandırma için de önemlidir. Bandırma ve civar yerleşimlerdeki Çerkez nüfusunun bir kısmı bu süreçte bu bölgeye gelip yerleşmiştir. Bandırma ve civarına kitlesel olarak gerçekleşen en büyük göç dalgası, 1877 - 1878 Osmanlı-Rus savaşı sonucu gerçekleşmiştir. Rusya'nın Osmanlı'ya tabi Balkan topraklarını işgal etmesiyle burada yaşayan Müslüman halk güvenli gördükleri bugünkü Türkiye topraklarına doğru göçmüşlerdir. Müslüman halkın bir kısmı Bandırma şehir merkezine, diğer bir kısmı civar köylere yerleşerek bazen müstakil köyler kurmuşlar, kimi zaman da mevcut köyün nüfusu içine alınarak sosyal dokuya çeşitlilik katmışlardır. Daha sonra 1912 Balkan Harbi dolayısıyla yeniden bir göç dalgası

yaşanmış ve Trakya bölgesinden doğu istikametinde İstanbul'a ve civarına doğru nüfus hareketliliği gerçekleşmiştir.

1924 yılında Türkiye ve Yunanistan kendi ülkelerinde bulunan Rum ve Türk unsurları karşılıklı değiştirme/mübadele etme kararı almışlardır. Bu uygulama sonucu olarak da Bandırma merkez ve köylerinden binlerce nüfus Yunanistan'a, oradan da Bandırma ve civarına gelip yerleşmişlerdir. Özellikle Erdek ve civar adalar halkının önemli bir kısmı bu gruba dâhildir. Yunanistan'ın Kavala ve Girit bölgesinden gelenler de bulunmaktadır. Tüm bu nüfus hareketlilikleri sonucunda bugün Bandırma ve çevresinde Manav, Tatar, Çerkez, Muhacir ve Mübadil (Selanik göçmeni) olarak anılan gruplar yerleşmişlerdir. [11].

2.1.3. Coğrafya

Bandırma, Balıkesir iline bağlı bir sahil ilçesi olmakla birlikte, doğusunda Bursa, batısında Erdek ve Kapıdağ Yarımadası, güneyinde Gönen ilçesi ve Kuş Gölü (Manyas), kuzeyinde de Bandırma Körfezi vardır. Marmara Denizi'nin güneyinde bulunan ilçe, hem Akdeniz hem de Karadeniz iklimlerinin etki alanı içerisindedir. Balıkesir'e 99 km, Erdek'e 20 km, Gönen'e 41 km, Bursa'ya 108 km, Çanakkale'ye 162 km'lik asfalt yollarla bağlı olan ilçeye, Bandırma-Balıkesir demiryolu ve 1998 yılında başlayıp, Bandırma-İstanbul arasındaki ulaşımı iki saate indiren feribot seferleriyle de ulaşım sağlanabilmektedir.

2.1.4. İklim

Bandırma, hem Akdeniz hem de Karadeniz iklimlerinin etki alanı içindedir. Kışın ılık, yazın ise çok sıcak ve kurak iklim (Akdeniz iklimi) görülmektedir. Ayrıca Balkanlardan gelen karasal iklimin geçiş alanı üzerinde yer alması nedeniyle, ilçede çeşitli iklim özellikleri gözlenir. 52 yıllık değerlere göre Bandırma'da; en düşük sıcaklık -14,6 °C (15 Ocak 1954), en yüksek sıcaklık ise 42,4 °C (9 Temmuz 2000) olarak kaydedilmiştir. Yıllık ortalama sıcaklık 14 °C dir. Ana rüzgâr yönü Kuzey-Kuzeydoğu'dur. Ortalama rüzgâr hızı 15 km/saat'dir. İlçede yıllık ortalama yağış miktarı 703,3 kg/m dir. Yıllık nispi nem ortalaması ise %73'tür [12].

2.2. Nüfus Hareketleri

Bandırma ilçesi toplamda 54 mahalleden oluşmaktadır. Bandırma'nın en yüksek nüfusa sahip mahallesi 15270 kişi ile 17 Eylül Mahallesi, en düşük nüfusa sahip mahallesi ise 50 kişi ile Çinge Mahallesi'dir. Tablo 5'de 2017 ve 2018 yıllarına göre karşılaştırmalı olarak Bandırma ilçesi mahallelerinin nüfusa göre sıralama verilmiştir.

	Bandırma Mahalle Nüfusları	2017	2018
1	17 Eylül	15343	15270
2	İhsaniye	14679	14758
3	Paşabayır	14590	14472
4	100.Yıl	12514	12880
5	Sunullah	12623	12747
6	Paşakonak	10068	10164
7	Hacı Yusuf	9368	9208
8	Paşakent	7469	7977
9	600 Evler	6449	6847
10	Çınarlı	5835	6252
11	Levent	4755	4753
12	Edincik	4503	4483
13	Ömerli	4184	4305
14	Kaya cık	4209	4256
15	Yeni	2775	2798
16	Bentbaşı	2836	2789
17	Ayyıldız	2310	2319
18	Günaydın	2071	2082
19	Paşamescit	2089	2078
20	Haydar Çavuş	1381	1380
21	Dere	1406	1345
22	Aksakal	1013	1021
23	Doğruca	693	704
24	Yeniye nice	674	648
25	Yenice	581	643
26	Doğa	615	626
27	Kuşcenneti	517	538
28	Bereketli	530	519
29	Erikli	491	507
30	Misa kça	410	431
31	Yeşilçomlu	408	418
32	Dedeoba	422	415
33	Akçapınar	387	396
34	Çalışkanlar	340	375
35	Külelli	373	373
36	Ergili	366	348
37	Çalköy	285	307
38	Doğanpınar	282	284
39	Yenisığircı	237	246
40	Bezirci	240	235
41	Gölyaka	237	234
42	Orhaniye	236	226
43	Emre	188	213
44	Çepni	219	211
45	Şirincevüş	154	161
46	Eskiziraatli	166	157
47	Çarıkköy	151	154
48	Yeniziraatli	153	150
49	Hıdırköy	120	128
50	Mahbubeler	147	128
51	Kirazlı	125	122
52	Beyköy	105	118
53	Dutılman	111	110
54	Çinge	47	50
	TOPLAM	152480	154359

Tablo 5. Bandırma İlçesi Mahallelerinin Nüfusları [6]

Bandırma ilçesinde 2018 yılı itibari ile nüfusun yaş gruplarına göre incelenmesinde 13034 kişi ile en kalabalık yaş grubunun 35 -39 yaş aralığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün kronolojik sınıflamasına göre; 0-18 yaş arası ergen, 18-65 yaş arası genç, 65-74 yaş arası genç-yaşlı, 74-84 yaş arası yaşlı, 85 yaş ve üzeri çok yaşlı kabul edilmektedir. Bu sınıflama temel alındığında, ilçe genelinde genç nüfusun toplam 99679 kişi ili ilçe nüfusunun % 64,57'sini oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bandırma’da ikamet eden 8380 kişi genç – yaşlı, 5318 kişi yaşlı ve 1484 kişi ise çok yaşlı kategorisinde yer almaktadır.

Yaş Grubu	2017	2018
0 - 4	9053	9193
5 - 9	8655	8929
10 - 14	8786	9022
15 - 19	9654	9354
20 - 24	11722	11468
25 - 29	11473	11241
30 - 34	12057	12179
35 - 39	12734	13034
40 - 44	11731	11953
45 - 49	10884	11101
50 - 54	10358	10410
55 - 59	9754	9946
60 - 64	8027	8347
65 - 69	6379	6508
70 - 74	4718	4872
75 - 79	3082	3244
80 - 84	2047	2074
85 - 89	1014	1104
90+	352	380
TOPLAM	152480	154359

Tablo 6. Bandırma Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması [6]

Tablo 7 de ise, TÜİK verilerinden faydalanılarak, 2018 yılında Bandırma’da gerçekleşen doğum ve ölüm istatistikleri verilmiştir.

Durum	Cinsiyet	Kişi Sayısı
Doğum	Erkek	921
	Kadın	873
Ölüm	Erkek	624
	Kadın	507

Tablo 7. 2018 Yılında Bandırma Yaşanan Doğum ve Ölüm İstatistiği [6]

2.3. Bandırma Çevresinde Görülecek Yerler

Şehirler, tarih boyunca hemen her dönemde insanlar arasındaki ilişkileri, sosyal ve kültürel değişimleri içeren ve şekillendiren, demografik ve ekonomik açıdan farklılıklar gösteren fiziksel yaşam mekânları olmuştur. Çok amaçlı olarak sürekli gelişme eğilimi içerisinde olan şehir, birçok fonksiyonu birden bünyesinde taşıyan, formu zaman ve mekân içinde değişik faktörlerle birçok el tarafından oluşturulan bir yapıdır.

Geçmişten günümüze birçok faktörün etkisi altında şekillenen şehirler, zaman içerisinde kendilerine özgü bir görünüme bürünmüşlerdir. Günümüzde şehirlerin kendilerine özgü sahip oldukları bu değerler bütününe kentsel kimlik denilmektedir.

Yeryüzünde şehirlerin, her biri zaman içerisinde birer kimliğe sahip olmuş, bugün de oluşturduğu o kimliklerle anılmakta ve o kimlikle yaşamaktadırlar. Bir kentin kimliğinin; doğal ve yapay çevreden kaynaklanan kimlik elemanlarıyla, tarihi, kültürel değer ve düzeylerle, mimari, sosyal yapı, coğrafya, yerel gelenekler, yaşam biçimi, topografya, bitki örtü, iklim, jeopolitik konum, deniz ve karayolu bağlantısı, başka kültürlerle olan açıklığı veya kapalılığı, ekonomik yapı, barındırdığı canlı türleri, bir devlete başkentlik yapıp yapmadığı vb. birçok etkenlerle değiştiğini ve böylece kendine özgü özellikler kazanmaktadır [13].

Bandırma ve çevresinde de varlıkları ile şehir kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan çeşitli yapılar bulunmaktadır.

2.3.1. Daskyleion Antik Kenti

Balıkesir il sınırları içinde bulunan Manyas Kuş Gölü'nün güneydoğusunda konumlanmış, Hisartepe üzerinde yer alan Daskyleion Antik Kenti; Trakya, Boğazlar, Marmara Denizi, Karadeniz ve Küçük Phrygia Bölgelerinin kesiştiği coğrafyaya hâkim olması ve onun kontrolünün sağlanması bakımından jeopolitik konuma sahiptir. Bu jeopolitik konumu Daskyleion'u, eski çağda Anadolu'yu Balkanlar üzerinden batıya bağlayan yolun önemli merkezi haline getirmiştir.

M.Ö. 7. yüzyılda Daskylos adıyla bilinen ünlü Lydia Kralı'nın Sardis'ten hanedan kavgaları nedeniyle buraya gelmesiyle kent Daskyleion adını almıştır. Daskyleion'da doğan oğlu Gyges daha sonra Lydia'ya geri çağırılmış ve Gyges Lydia'ya kral olduktan sonra şehre Daskyleion denilmiştir. Daskyleion kelime anlamı " Daskylos'un yeri " olarak verilmektedir ve bu ismi M.Ö. 650 yıllarında almıştır.

Tüm antik yazarlar Daskyleion ve Paradeisos'un güzelliğinden övgü ile bahsetmişlerdir. M.Ö.334 yılında Büyük İskender bir dünya imparatorluğu kurmuş olan Persleri ortadan kaldırmaya karar verdiği zaman Pers Satraplığı (Genel Valilik) merkezi olan Daskyleion'uda ününü ve güzelliğini duyduğu Paradeisos için ele geçirmeyi düşünmüştür. Daskyleion, tarih boyunca sırayla Frig, Lydia, Akhaemenid, Makedonya ve Bizanslılar tarafından güçlü kale niteliği korunmuş bir merkez olarak özenle imar edilmiş, ekonomisi üst düzeyde tutulmuş ve ünlü idarecilerin yönetimine bırakılmıştır.

Kentteki ilk arkeolojik çalışmalar, 1953 yılında Ekrem Akurgal tarafından başlatılmış ve 1956 yılına kadar sürmüştür. 1998 yılında Prof. Dr. Tomris Bakır tarafından yeniden başlatılan kazılar 2008 yılına kadar kesintisiz devam etmiştir. 2009 yılında Muğla Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Kaan İREN tarafından devralınan Daskyleion kazıları Nevşehir Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ortak çalışması olarak devam ettirilmektedir.

Dünyada kazı çalışmaları yürütülen tek Pers satraplık (valilik) merkezi olan ve bilinen en erken tarihli Zerdüşt tapınağına ev sahipliği yapan Daskyleion, antik çağın en önemli yerleşim

merkezlerinden biridir. Kent en parlak çağını Perslerin satraplık merkezi olduğu dönemde yaşamıştır [14].

Resim 3. Daskyleion Antik Kentinin Havadan Görünümü [15]

2.3.2 Kyzikos Antik Kenti

Kyzikos, antik adı Arktonnessos (Ayı Adası) ya da Arkton Oros (Ayılar Dağı) olan günümüz Kapıdağı Yarımadası'nın ana kara ile birleştiği kıstağın güney ucunda yer almaktadır. Propontis'te stratejik açıdan anakarayı ve Kapıdağı'nı kontrol edebilecek konumda olmasının yanı sıra üç doğal limana sahip olması nedeniyle tarih boyunca önemini korumuştur. Özellikle Hellenistik ve Roma dönemlerinde bölgede söz sahibi olan kentin ortaya çıkarılmasına yönelik ilk düzenli kazı çalışmaları 1989-1997 yılları arasında yapılmış olup, ikinci dönem kazı çalışmaları 2006 yılında tekrar başlamış ve halen devam etmektedir.

Mysia'daki Olympos (Uludağ) yamaçlarında yerleşmiş olan, daha sonra Aisepos Ovası'na inen veya Thessalia'dan bu yöreye (Aisepos / Gönen- Kocaçay ile Rindkos /Mustafa kemal Paşa-Atranos Çayı arasına) yerleşmiş olan Dolionlar, Kyzikos' da yaşayan en eski kavimdir. Bu nedenle bu bölge aynı zamanda Dolionia veya Dolionis diye adlandırılır. Yunan mitolojisinde Gürcistan (Kolkhis)'da var olan altın postu almak için, Yunanistan'dan yola çıkan Argonautlar yolda Dolionia (Kyzikos)'ya uğrarlar. Kral Kyzikos Argonlar'ı iyi karşılar. Onları yedirir, içirir ve yanlarına bol kumanya vererek uğurlar. Yola çıkan Argonautlar o gece fırtınaya yakalanırlar ve karaya çıkarlar. Gece karanlığında tekrar Dolionia topraklarına çıktıklarını fark etmeyen Argonautlar, Kral Kyzikos'u ve yanındakileri düşman zannederek çarpışırlar. Ancak bu çarpışmada Kral Kyzikos ölür ve Kyzikos'un ölümüyle şehir Kyzikos adını alır.

Resim 4. Kyzikos Antik Kentinin Havadan Görünümü

Sonrasında Kzkiyos antik şehri sırası ile Pelesgoslar, Persler, Makedonyalılar ve en son olarak Romalıların eline geçmiştir. M.S.324 yılında Byzantion'un Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti yapılması, Kyzikos antik kentinin öneminin azalması sürecini başlatmıştır. Gerek İstanbul'u zaptetmek için Kyzikos'a gelen Araplar, gerekse depremler yüzünden zarar gören Kyzikos 23 Eylül 1063'de olan korkunç deprem sonucunda baştanbaşa yıkılması kentin önem kaybetmesini hızlandırmıştır.

Kyzikos Antik Kenti'nin önemini yitirmesinde en önemli nedenler;

- Belirli aralıklarla meydana gelen depremler nedeniyle yapıların tahrip olmaları ve onarılamamaları,
- Üç büyük deprem, berzahtaki limanın dolması ve oluşan bataklığın sıtma yaratması,
- Roma İmparatorluğu ikiye bölününce Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkent olarak Konstantinopolis'i seçmesi ve onun inşasında Kyzikos'taki yapıların malzemesinin kullanılması
- Hadrian Tapınağı da dâhil kentte bulunan birçok mermer yapı malzemesinin yakılarak kireç yapılmasıdır.

Tüm bu olumsuzluklar sebebi ile Kyzikos Antik Kentinin sakinleri yakındaki Arteke (Erdek) şehrine göç etmesine sebep olmuştur. Mükemmel bir tabii limanı olan Erdek şehri, gemicilik ve liman faaliyetleri bakımından yavaş yavaş Kyzikos şehrinin yerini almıştır [16].

Kyzikos Antik Kenti kazıları 2006 yılında tekrar başlamış ve halen devam etmektedir. Kentin büyük bir bölümünün Düzler mahallesiyle iç içe ve tamamına yakınının özel mülkiyet üzerinde yer alması kazı yapmayı zorlaştırmaktadır. Bu problem sebebi ile düzenli olarak sadece Hadrian Tapınağı'nda kazılar yapılabilmektedir. Kyzikos Antik Kenti, MS 2. yüzyıl Roma Dönemi tapınakları içerisinde boyutu bakımından dünyada ilk üçüncü sırada, Türkiye'de ise birinci sırada bulunan Hadrian Tapınağı ve Roma'daki Colosseum ile boy ölçüşecek büyüklükteki amfitiyatrosu ile UNESCO Dünya Miras Listesine alınması çalışmalarına başlanmıştır [17].

2.3.3 Edincik (Aydıncık)

Edincik, bugün Balıkesir ili, Bandırma ilçesinin 10 km. yakınında küçük bir beldedir. Ancak tarihte varlığı, MÖ. 4500 yıllarına kadar dayanan önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Bölgede önemli arkeolojik araştırmalar devam etmektedir. Şehir değişik adlarla Roma, Bizans ve Katalanlar'ın hâkimiyetinde kalmış; bir rivayete göre ilk defa Kutalmışoğlu Süleyman Bey zamanında (M.S. 1080) Türklerin eline geçmiştir. Belde, sonrasında sırasıyla Karesi Beyliği ve Osmanlılar'ın hâkimiyetine girmiştir. Orhan Gazi Rumlar'dan şehri almak üzere 735 yılında Emin Aydın Bey'i görevlendirmiştir.

Süleyman Paşa, Rumeli'ye geçişini buradan gerçekleştirmiş ve bugün de ayakta olan çınara atını bağlamıştır.

Resim 5. Edincik'in (Aydıncık) Havadan Görünümü [18]

Edincik, 16. yüzyılda, belediye başkanı (Şehremini), kadısı ve bir şehirde bulunabilecek bütün esnafı ile gerçek bir şehirdir. Edincik bugün, yaklaşık 6000 nüfusuyla; zamanın aşındırmasına, çağdaş hayatın bütün zorlamalarına rağmen, hem tarihî dokusunu korumaya, hem de zamanın gelişimine ayak uydurmaya çalışan sevimli bir kasabadır [18].

2.3.4 Kösemtuğ Tümlüsü

Kösemtuğ Tümlüsü Daskyleion Antik Kenti'nin 3 km. doğusunda, yağma tepenin içinde yer alan kare planlı bir mesar odasından, mezar odası ile aynı eksen üzerinde yer alan uzun bir dromos'dan (giriş koridoru) ve dromos önünde yer alan bir giriş odasından oluşan monumental bir anıt mezardır. Malzeme olarak andezit bloklar kullanılmıştır. Kapılar Prokennessos (Marmara Adası) mermerinden yapılmıştır [19].

2.3.5. Haydar Çavuş Camisi

16. yüzyılda II. Selim'in mabeyn çavuşlarından Haydarçavuş saraydan çıkarılarak Bandırma'da ikamete mecbur edilmiştir. 1591 tarihli Dergâh-ı Âlî Çavuşlarından Haydarçavuş olarak adı geçmektedir. Bandırma'da kaldığı süre içinde vakıf kurarak buraya cami, bir mektep, cami yanında bir hamam, beş adet ev ve on beş adet dükkân yaptırması ile Bandırma'nın gelişimine büyük bir katkı sağlamıştır.

1874 yılında Bandırma'da çıkan yangın sonucunda Bandırma'nın büyük bir kısmı harap olurken Haydar Çavuş Cami, medresesi ve dükkânları ile beraber bu yangında yanarak zarar görmüştür. Yangından hasar görmüş yapılar onarılırken Haydar Çavuş Cami de kâgir olarak yeniden yaptırılmış ve inşası da onbir yıl sürmüştür. İlk yapılan Haydar Çavuş Cami'nin ahşap olduğu söylenmektedir. Bandırma'nın 1922 senesinde işgal kuvvetleri tarafından neredeyse tamamı yakılarak harap olmuş halkı da zulüme uğratılmıştır. Yunanlılar, Mamun bahçelerinde topladıkları erkekleri ve çocukları Haydar Çavuş Cami'ne beraberlerinde getirerek kapatmışlar, dinamit ile patlatacakları esnada halk camiden dışarı çıkmayı başarabilmiş ve ardından camide patlama gerçekleşerek caminin kubbesi ve büyük bir kısmı yok olmuştur. Patlamadan geriye kalan tek şey caminin günümüze de gelebilen minaresidir [10].

Resim 6. Haydar Çavuş Camisi [10]

2.3.6. Bandırma Arkeoloji Müzesi

Müze, Ziraat Bahçesi olarak da bilinen Atatürk Parkı'nın yanında yer alır. Bandırma-Erdek, Çanakkale, İzmir yolunun kesiştiği noktanın yaklaşık 200 metre yakınında bulunması, tatillerini bu yörede geçirmek isteyenlerin müzeyi ziyaretini kolaylaştırmaktadır. Kyzikos Antik Kenti ve Daskyleion Ören Yeri kazılarında ortaya çıkan buluntularının sergilendiği müzede Pers Krallığı, Roma Dönemi eserlerle Geç Bizans Dönemi'ne ait batan bir geminin yükü de sergilenmektedir.

22 kilometrelik mesafede bulunan Erdek, 30–35 dakika uzaklıktaki Gönen ve Manyas, yaklaşık 35 kilometre uzaklıktaki Susurluk Ilıcaları, Edremit, Akçay, Altınoluk, Çanakkale-Assos vb. için deniz yoluyla Bandırma'ya gelen tatilcilerin kullanmak zorunda olduğu güzergâh üzerinde bulunan Bandırma Arkeoloji Müzesi, Liman İşletmelerinin ve Toprak Mahsulleri Ofisi binasının arkasında konumlanmıştır.

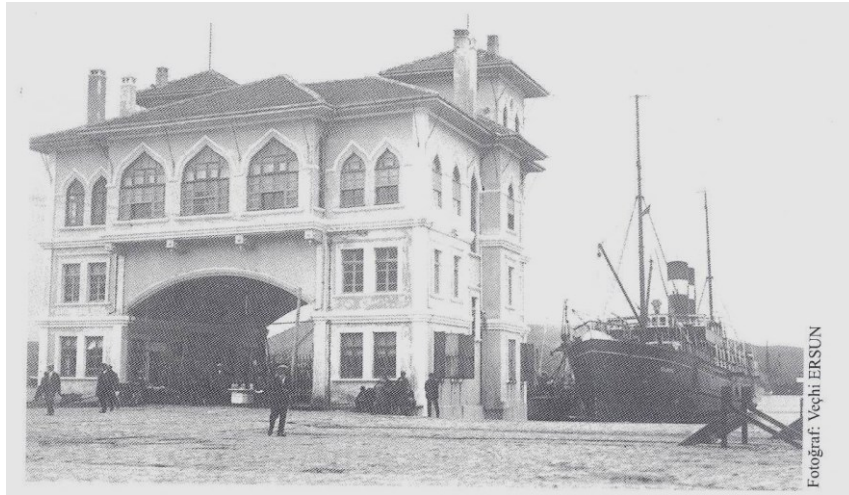
2.3.7. Bandırma Eski İskele Binası

1844 yılında, Bandırma ve İstanbul arasında karşılıklı yolcu ve eşya taşıyan vapur seferleri başlamış, Bandırma'nın daha iç bölgelerle bağlantısını hızlandıran tren hattı da 1911 yılında İzmir'e ulaşmıştır. Bandırma iskelesi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında da trenle İzmir, Kütahya ve Afyon ile bu hatların birleştiği yerlerden gelen ticari eşyanın deniz yoluyla İstanbul'a ve Avrupa'ya nakledildiği önemli bir iskele olma özelliğini sürdürmüştür.

Resim 7. Bandırma Eski İskele Binası [20]

1924 yılında ahşap iskelenin yerine beton iskelenin inşasına başlanmış, iskele ile birlikte bu çalışmada ele alınacak olan iskele binası da 1926 yılında tamamlanmıştır. Söz konusu iskele binası, Bandırma Belediyesi kayıtlarına göre, Karadenizli Ferhat Kalfa tarafından denizden doldurulan alan üzerine, kâgır sistemde inşa edilmiştir. Yapı, 1933-1954 yılları arasında Belediye binası olarak kullanılmış, bu nedenle yaygın biçimde Belediye Eski Binası adıyla da bilinmektedir. 1954 yılından sonra yapı; dükkân, lokanta, kahvehane, Denizcilik Bankası, Astsubay Gazinosu, Bandırma Belediyesi Mensupları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Lokali gibi sosyal ve ticari kurumlarca kullanılmıştır. Yakın tarihe kadar metruk halde bulunan bu yapı, 2008 yılında restore edilerek Bandırma Belediyesi Nikâh Salonu yapılmıştır [21].

Resim 8. Eski İskele Binasının 1935 tarihli fotoğrafı [22]

2.3.8. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı

Kurtuluş Savaşı'nın son şehitleri olan kahramanlar için, Cumhuriyetin 50. yıldönümü nedeniyle bir anıt yapılması gündeme gelmiş ve 1972 yılında Bandırma'da bu konuyla ilgili bir dernek kurulmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir Plancılığı Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Gündüz ÖZDEŞ'e bununla ilgili bir proje hazırlatılmış, projenin ilk bölümü olan çatılmış silahlardan oluşan bu anıt Bandırmalıların katkıları ve Ankara'dan gönderilen yardım ile 1974 yılında tamamlanmıştır.

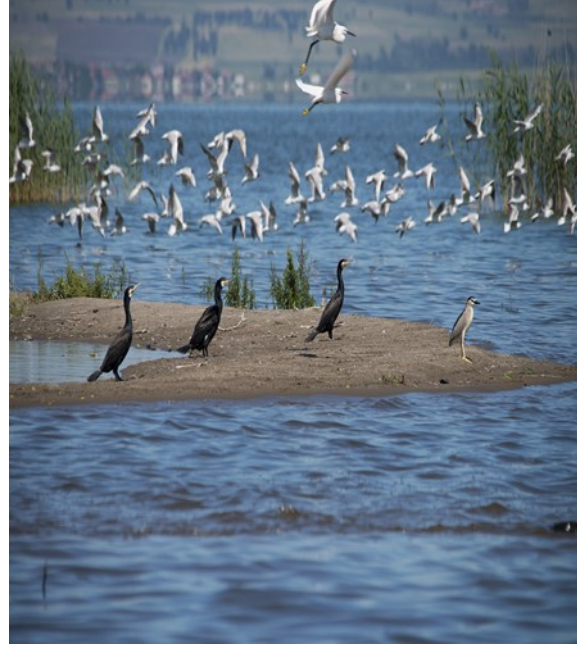
Resim 9. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı [23]

Anıtın bu bölümünde 28 metre çaplı daire bir zemin üzerinde 25 metre yüksekliğinde 8 adet çatılmış silah bulunmaktadır. Çatılmış silahlar; Kurtuluş Savaşı'nda son kurşunların atıldığını, zaferin kazanıldığını, vatanın kurtulduğunu, silahların işinin bittiğini, artık barış zamanı olduğunu simgelemektedir [23].

2.3.9. Bandırma Kuş Cenneti Milli Parkı

Türkiye'nin alan olarak en küçük milli parkı olan Kuş Cenneti, bünyesinde barındırdığı 266 kuş, 118 bitki ve 23 balık ve çeşitli sürüngen türleri ile ulusal ve uluslararası anlamda çok özel bir bölgedir. Biyolojik çeşitliliğin, yaban hayatının, ekolojik dengenin korunması ve devamlılığının sağlanması için büyük bir değere sahiptir. Kuş Cenneti Milli Parkı, Balıkesir'in Bandırma ilçesine 18 kilometre uzaklıktaki, eski adı Aphmitis Limne olan Manyas Kuşgölü'nün kuzeydoğusunda yer alır.

1938 yılında Avusturyalı doğa bilimcisi Kurt Koswig, Milli Park'ın bugün bulunduğu yeri görmüş, bu olağanüstü ornitolojik değeri belirleyerek, buraya "Kuş Cenneti" adını vermiştir. Saha 1959 yılında koruma altına alınmış ve Milli Park olarak ilan edilmiştir. Milli park 15 Mart 1976 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından tabiatın en iyi korunduğu yerlere verilen "A" sınıfı Avrupa Diploması ile ödüllendirilmiş ve bu ödülü hala korumaktadır.

Resim 10. Kuş Cenneti Milli Parkı [24]

Kuş Cenneti Milli Parkı, Marmara Bölgesi'nin ılıman iklimi içerisinde ve kıtalararası göç yolları üzerinde kuşların vazgeçilmez uğrak yeridir. Kuşlar göç yerlerine gidiş ve dönüşlerinde Kuş Cenneti'ne konaklayarak yollarına devam ederler. Kuş Cenneti'nde konaklama zamanları, türlerine göre bir saatle bir ay arasında değişir. Bölgede nesli tükenmekte olan türlerden tepeli pelikan, kaşıkçı ve çeltikçinin büyük üreme kolonileri bulunmaktadır.

Kuş Cenneti Milli Parkı, kuşların haricinde diğer hayvan türleri ve bitki toplulukları açısından da oldukça yoğun bir bölgedir. Ticari amaçla avlanan tatlısu istakozu bu türlerden biridir. Gölde başta sazan, yayın, turna, tatlısu kefali, filise, karabalık ve acıbalık olmak üzere 20'den fazla balık türü yaşar. Pürtüklü semender, yeşil kurbağa, ağaç kurbağası, ince kertenkele, benekli kaplumbağa ve kar faresi ise koruma altına alınan türlerdir.

Özellikle yaz aylarında göl kıyılarında suların çekildiği yerler zengin bir bitki örtüsü ile kaplanmakta ve bu alanda yetişen başlıca ağaç söğüttür. Kıyılarda ise ılgın, düğün çiçeği, saz, kamış, hasırotu, süsen, ayakotu, kındıra bulunur. Meşe, palamut, zeytinlikler, kızılçam, karaçam, kayın, gürgen, çınar ıhlamur ve kızılâğaç dişbudak da kıyılarda görülen bitkiler arasında yer alır. Kuş Cenneti Milli Parkı ayrıca, Türkiye'de ornitoloji (kuş bilimi) turizmine açılan ilk turist çekim merkezlerinden biridir [24].

2.3.10. Bandırma Elektrik Santrali

Bandırma Elektrik Santrali, 1928 yılında Bandırma'nın aydınlatma ihtiyacını karşılamak için kurulan yerel ve mazotla çalışan dizel santrallerden biridir. Yerel üretim amacıyla inşa edilen Bandırma Elektrik Santrali, yüksek gerilimli şehir santrallerindendir ve yakınlarında doğal bir su kuvvetinin bulunmaması ve yeterli miktarda kömür tedarik edilemediği için dizel santral olarak inşa edilmiştir. İlçenin aydınlatma yükünü karşılaması amaçlandığı için, daha çok hava karardıktan sonra üretime geçmiş, dolayısıyla yıllık çalışma süresi, daha geniş yerleşim alanlarına elektrik sağlayan bölge santrallerinden ya da sanayi santrallerinden düşük olmuştur.

Geçen zaman ve ilerleyen teknolojiyle birlikte şehirlerin elektrik ihtiyacı elektrik dağıtım şebekesiyle sağlanmaya başlamış ve bu durum yerel santrallerin atıl duruma düşmesine sebep olmuştur. 1966 yılında Bandırma'nın ulusal dağıtım şebekesine bağlanmasıyla, santralde üretim durmuş ve santralin ilk kurulduğu dönemde kullanılan iki jeneratör elden çıkarılmıştır.

Resim 11. Bandırma Elektrik Santrali [22]

Enerji üretiminin yetersiz kalması nedeniyle, 1957 yılında kapasitesi artırılarak genişletilen Bandırma Elektrik Santrali, şehirlerin elektrik ihtiyacının dağıtım şebekeleri tarafından karşılanmaya başlamasıyla birlikte atıl duruma düşmüştür. Diğer dört jeneratör bu tarihten sonra 1980-1981 yıllarına kadar genel elektrik kesintisi ya da kış aylarında enerji nakil hatlarında arıza olması gibi özel durumlarda, gerektiğinde kullanılmıştır. 1992 yılında jeneratörler elden çıkarılarak hurdacılara satılmıştır. Kurulduğu yıldan beri hem enerji üretim santrali hem de arıza bakım servisi olarak kullanılan santral, 1983 yılından sonra yeniden düzenlenerek, iç kısımda ofis mekânları oluşturulmuş ve sadece arıza bakım servisi olarak hizmet vermiştir. Zamanla önemli ölçüde hasar gören ve kullanılamaz hale gelen santral, 13 Aralık 2006 tarihinde tamamen boşaltılarak TEDAŞ tarafından atık deposu olarak kullanılmıştır [22].

2015 yılında, Bandırma Belediyesi tarafından restore edilerek modern bir Kültür ve Sanat Merkezine dönüştürülen Santral Kültür Merkezi görkemli bir açılışla misafirlerine kapılarını açmıştır.

2.4. Eğitim

Eğitim, ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmişlik düzeylerini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Eğitim, bireylere sağladığı özel yararlar yanında, toplumsal açıdan yaratmış olduğu etkiler sebebiyle de ülkelerin ekonomik kalkınmalarında önemli rol oynamaktadır. Bireylerin eğitim seviyeleri yükseldikçe nitelikli işgücü darboğazı aşılmakta, bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanmaktadır. Emegün verimliliğinin artmasının sonucunda ulusal gelir düzeyi hızla artmakta, yaratılan gelir daha adil paylaşılır hale gelmektedir. Eğitim düzeyi artan toplumlarda yönetim daha demokratik bir nitelik kazandığı, ekonomik ve siyasal istikrarı sağlamak kolaylaştığı ve suç işleme oranları düştüğü için, eğitime yapılan yatırımların geri dönüş hızı fiziksel sermaye yatırımlarınıninkinden daha yüksek olmaktadır. Eğitime yapılan harcamalar uzun dönemde bir yatırım harcaması olarak yarattığı artan getiri nedeniyle ekonomik kalkınmayı hızlandırmaktadır [25].

Bandırma’da eğitim çalışmaları Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Müdürlüğün bünyesinde; Halk Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi, Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Bilim ve Sanat Merkezi, Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu kuruluşları faaliyet göstermektedir.

Eğitim - Öğretim Durumu	Kişi Sayısı
Bilinmeyen	801
Okuma Yazma Bilmeyen	1329
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	3173
İlkokul	30747
İlköğretim	15746
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	14991
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	34037
Yüksekokul Veya Fakülte	23767
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	1667
Doktora	283

Tablo 8. 2018 Yılı TÜİK Verilerine Göre Bandırma’da İkamet Eden Kişilerin Eğitim Düzeyi [6]

Yaş Aralığı	Kişilerin Okuma Yazma Durumu	Sayı
6 - 13	Bilinmeyen	189
	Okuma Yazma Bilen	14093
	Okuma Yazma Bilmeyen	2
14 - 17	Bilinmeyen	4
	Okuma Yazma Bilen	6970
18 - 21	Bilinmeyen	16
	Okuma Yazma Bilen	8836
	Okuma Yazma Bilmeyen	3
22 - 24	Bilinmeyen	17
	Okuma Yazma Bilen	6467
	Okuma Yazma Bilmeyen	5
25 - 29	Bilinmeyen	37
	Okuma Yazma Bilen	11046
	Okuma Yazma Bilmeyen	54
30 - 34	Bilinmeyen	58
	Okuma Yazma Bilen	12008
	Okuma Yazma Bilmeyen	49
35 - 39	Bilinmeyen	44
	Okuma Yazma Bilen	12897
	Okuma Yazma Bilmeyen	48
40 - 44	Bilinmeyen	38
	Okuma Yazma Bilen	11834
	Okuma Yazma Bilmeyen	47
45 - 49	Bilinmeyen	56
	Okuma Yazma Bilen	10958
	Okuma Yazma Bilmeyen	49
50 - 54	Bilinmeyen	83
	Okuma Yazma Bilen	10233
	Okuma Yazma Bilmeyen	68
55 - 59	Bilinmeyen	101
	Okuma Yazma Bilen	9747
	Okuma Yazma Bilmeyen	79
60 - 64	Bilinmeyen	110
	Okuma Yazma Bilen	8132
	Okuma Yazma Bilmeyen	97
65+	Bilinmeyen	237
	Okuma Yazma Bilen	17093
	Okuma Yazma Bilmeyen	830

Tablo 9. 2018 Yılı TÜİK Verilerine Göre Bandırma’da Mevcut Yaş Gruplarının Okuma Yazma Durumları
[6]

2.4.1. Okul ve Kurum Bilgileri

Bandırma İlçe Mili Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi, özel okul ve kurumlar bilgileri aşağıdaki gibidir. Müdürlüğün 2018 yılı verilerine göre; 61 adedi resmi, 27 adedi özel olmak üzere toplam 88 adet okul ve kurum bulunmaktadır.

Kurum Türü	Devlet	Özel
Anaokulları	2	12
İlkokul	20	3
Ortaokul	18	3
İmam Hatip Ortaokulu	2	0
Lise	14	9
RAM	1	0
Özel Eğitim Okulu	2	0
Halk Eğitim Merkezi	1	0
Mesleki Eğitim Merkezi	1	0

Tablo 10. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim – Öğretim Kurumları [26]

2018 yılı Bandırma ilçesi resmi eğitim kurumları istatistikleri incelendiğinde; eğitim gören öğrenci sayısının 24483, derslik sayısının 900 adet olduğu görülmektedir. En yoğun öğrenci sayısı 6643 adet ile ilkokullar ve 6885 adet kişi ile ortaokullardadır.

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Anaokulları	2	389	11
Anasınıfı (Okullarda)	27	1277	41
İlkokul	20	6643	285
Ortaokul	18	6885	275
Fen Lisesi	1	404	16
Anadolu Lisesi	5	2946	97
Meslek Lisesi	6	2457	134
İmam Hatip Lisesi	2	482	41
TOPLAM		24483	900

Tablo 11. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Resmi Eğitim Kurumları İstatistikleri [26]

2018 yılı Bandırma ilçesi özel eğitim kurumları istatistikleri incelendiğinde; eğitim gören öğrenci sayısının 4237, derslik sayısının 297 adet olduğu görülmektedir. Rehabilitasyon merkezinin 820 kişiye hizmet verdiği ve en yoğun kurum olduğu belirlenmiştir.

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Anaokulları	12	480	48
Anasınıfı (Okullarda)	2	144	8
İlkokul	3	496	26
Ortaokul	3	661	32
Anadolu Lisesi	4	302	24
Meslek Lisesi	1	22	4
Temel Lise	4	746	50
Rehabilitasyon Merkezi	2	820	31
Muhtelif Kurslar	30	0	74
Özel Yurtlar	12	566	0
TOPLAM		4237	297

Tablo 12. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Özel Öğretim Kurumları İstatistikleri [26]

Bandırma’da Kütüphane hizmetleri Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda Halk evi olarak hizmet vermeye başlamıştır. Halkevlerinin kapanarak Bandırma Belediyesi’ne devrinden sonra, 1961 yılında dönemin Milli Eğitim Müdürlüğüne devredilerek kütüphane resmen kurulmuştur. Kütüphane aralarında, eski Ticaret Odası hizmet binası, Belediye Eski Hal Binası, Tarihi Gar Binası, Eski Kültür Merkezi ve Kütüphane Eski Belediye Hal Binasının bulunduğu çeşitli binalarda hizmet verdikten sonra, Eski Tekel Binasının satın alınıp restorasyonunun tamamlanması ile ilgili binada hizmet vermektedir. 2018 yılı itibari ile 6724 üyesi bulunan Bandırma Kütüphanesi, 31275 adet kitaba ev sahipliği yapmaktadır [23]

	Kadın	Erkek	TOPLAM
Üye Sayısı	4002	2722	6724
Sürelî Yayınlar, İnternet Salonu ve Kitaplardan Yararlanan Kişi Sayısı	32183	31317	63500
Ödünç Verilen Materyal	13630	8842	22472
Kitap Sayısı			31275

Tablo 13. 2018 Yılı İtibari ile Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi İstatistikleri [27]

2.4.2. Bandırma 17 Eylül Üniversitesi

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nin tarihi, 3 Temmuz 1993 tarih ve 3897 sayılı yasayla Balıkesir Üniversitesi bünyesinde kurulan ve 18 Ekim 1993 tarihinde İktisat ve İşletme bölümleriyle eğitim öğretime başlayan Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne dayanmaktadır. Aynı yıl içerisinde Bandırma Meslek Yüksekokulu eğitim öğretime başlamış ve ilerleyen yıllarda da Gönen Meslek Yüksekokulu, Manyas Meslek Yüksekokulu, Erdek Meslek Yüksekokulu ve Bandırma Sağlık Meslek Yüksekokulu ve Denizcilik Fakültesi de yine Balıkesir Üniversitesi bünyesinde eğitim öğretim vermeye başlamıştır.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, 23 Nisan 2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6640 sayılı "Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile kurulmuştur. Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı olarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren; Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bandırma Sağlık Yüksekokulu, Bandırma Meslek Yüksekokulu, Gönen Meslek Yüksekokulu, Manyas Meslek Yüksekokulu, Erdek Meslek Yüksekokulu ve Gönen Jeotermal Enstitüsü'nün devri ile Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi "Geleceğe Açılan Köprü" sloganıyla eğitim öğretim hayatına başlamıştır.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, 6 adet yerleşkede; 8 Fakülte, 7 Meslek Yüksekokulu, 4 Enstitü ve 1 Yüksekokul ile hizmet vermektedir. Bunlardan; Rektörlük ile Rektörlüğe bağlı idari birimler ve üniversitenin çeşitli Fakülteleri, Yüksekokulu ve Meslek Yüksekokulu Bandırma'da yer almaktadır. Diğer yerleşkeler ise Erdek, Manyas ve Gönen ilçelerinde bulunmaktadır.

Resim 12. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Merkez Yerleşkesi

Yerleşke	Fakülteler	Yüksekokullar	Meslek Yüksekokulları	Enstitüsüler	Rektörlüğe Bağlı Birimler
Merkez Yerleşke	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Yabancı Diller Yüksek Okulu	Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
	Denizcilik Fakültesi		Adalet Meslek Yüksekokulu	Fen Bilimler Enstitüsü	Türk Dili Bölümü
	Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi		Denizcilik Meslek Yüksekokulu	Sağlık Bilimler Enstitüsü	
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi				
	Ziraat Fakültesi				
	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi				
	Spor Bilimleri Fakültesi				
Bandırma	Sağlık Bilimleri Fakültesi		Bandırma Meslek Yüksekokulu		
Manyas			Manyas Meslek Yüksekokulu		
Gönen			Gönen Meslek Yüksekokulu	Gönen Jeotermal Enstitüsü	
Erdek			Erdek Meslek Yüksekokulu		

Tablo 14. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Akademik Birimlerinin Yerleşkelere Göre Dağılımı [28]

YÖK tarafından yürütülen "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi" kapsamında 'ihtisaslaşacak üniversiteler' arasında seçilen Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Akıllı Ulaşım Sistemleri alanında ihtisas üniversitesi olarak görevlendirilmiştir [28]

2.4.2.1. Fakülteler

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne bağlı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Denizcilik Fakültesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve Spor Bilimleri Fakültesi olmak üzere 6 fakülte en büyük yerleşke olan Merkez Yerleşkesinde, Sağlık Bilimleri Fakültesi ise Bandırma Merkezinde bulunan Eski Askerlik Şubesi binasında yer almaktadır.

BİRİM ADI	1. ÖĞRETİM			2. ÖĞRETİM			Genel Toplam
Fakülteler	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1469	1454	2923	1164	961	2125	5048
Denizcilik Fakültesi	145	60	205	146	43	189	394
Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi	212	124	336	207	86	293	629
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi	37	22	59	0	0	0	59
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	57	74	131	39	52	91	222
Sağlık Bilimleri Fakültesi	140	428	568	0	0	0	568
TOPLAM	2043	2136	4179	1556	1142	2698	6877

Tablo 15. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne Bağlı Fakültelerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları [28]

2.4.2.1.1. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 11 Temmuz 1992 tarih ve 21281 sayılı Resmî Gazete de yayımlanan 3.7.1992 tarih ve 3837 sayılı kanun ile kurulan Balıkesir Üniversitesine bağlı Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi adıyla eğitim öğretim hayatına başlamıştır.

Fakülte, 1993-1994 eğitim öğretim yılına, ilk öğrencileri ile birlikte Bandırma merkezinde bulunan İl Özel İdaresine bağlı tarihi binada başlamıştır. 2000 yılından itibaren Ziraat Donatım kurumunun kapatılmasından dolayı Bandırma merkezindeki Ziraat Bahçesi altında bulunan idare binası ve depolardan 2 tanesi Balıkesir Üniversitesi tarafından onarılarak ve restore edilerek burada da eğitim yapılmaya başlanmıştır. Bu binaların faaliyete geçmesi ile Bandırma girişinde bulunan Bansiad'a ait olan sınıflar Bandırma Meslek Yüksekokuluna bırakılmıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi inşaatı ihale edilerek 20.11.1996 tarihinde inşaat temeli atılmıştır. Temeli atılan inşaat 2008 yılı Temmuz ayında tamamlanmış, akabinde 2008 Ekim ayında Fakülte taşınarak 2008-2009 Eğitim Öğretim yılında eğitime başlamıştır.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Birim Toplamı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Ekonometri	119	164	283
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	45	43	88
Maliye (İkinci Öğretim)	234	223	457
Maliye	247	264	511
Uluslararası İlişkiler (İkinci Öğretim)	155	123	278
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (İkinci Öğretim)	218	154	372
Uluslararası İlişkiler	149	165	314
İşletme (İkinci Öğretim)	267	222	489
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	280	228	508
İktisat (İkinci Öğretim)	286	236	522
İktisat	283	312	595
İşletme	350	281	631
Toplam:	2633	2415	5048

Tablo 16. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi 2018 yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları [29]

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi; İktisat, İşletme, Maliye, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler ve Ekonometri olmak üzere altı bölümden oluşmakta, bu bölümlerden İktisat, İşletme, Maliye, Uluslararası İlişkiler bölümlerinde normal öğretim ve ikinci öğretim yapılırken Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Ekonometri bölümünde normal öğretim yapılmaktadır. Fakültenin bütün bölümlerinde kredili sistemle eğitim yapılmaktadır.

2.4.2.1.2. Denizcilik Fakültesi

Denizcilik Fakültesi, 11.12.2009 tarihli Bakanlar Kurulu kararının 31 Aralık 2009 tarih ve 27449 (5. Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanması ile Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı olarak "Bandırma Denizcilik Fakültesi" adıyla kurulmuştur. 2015 yılında Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi'nin kurulmasıyla birlikte bugünkü kurumsal kimliğine kavuşmuştur. Fakültede lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim 2016 yılında başlamıştır. Denizcilik Fakültesi, Güney Marmara bölgesinde Çanakkale, Balıkesir ve Bursa illerini kapsayan geniş bir hinterlandı bulunmaktadır. Bölgede bulunan üniversitelerin denizcilikle ilgili bölümleri henüz faal olmadığından, fakülte bu bölgedeki denizcilik eğitimi açığını ve sektörün ihtiyaçlarını karşılaması beklenmektedir. Bandırma ve çevresi ile ülkenin denizcilik alanında ihtiyaç duyacağı sektörel işgücü yetiştirmek amacıyla kurulan Denizcilik Fakültesi, eğitiminde kalite ve verimliliği bir arada tutmayı amaçlamaktadır [30]. Denizcilik Fakültesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, Gemi Makinaları İşletme Mühendisliği, Gemi İnşaatı ve Gemi Makinaları Mühendisliği ve Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümlerinden oluşmaktadır.

2.4.2.1.3. Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, 9 Aralık 2015 tarihli YÖK Yürütme Kurulu toplantısında alınan karar ile kurulan Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü, Gayrimenkul ve Varlık Değerleme, Bankacılık ve Finans, Yönetim Bilişim Sistemleri, Turizm İşletmeciliği, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Medya ve İletişim Sistemleri Bölümü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü ile 23 Aralık 2015 tarihli YÖK Yürütme Kurulu toplantısında alınan karar ile kurulan Ulaştırma ve Lojistik gibi bölümlerle birlikte eğitim hayatına başlamıştır. 26 Eylül 2016 tarihinden itibaren Merkez Yerleşke içerisinde beri eğitim-öğretim vermektedir [31].

2.4.2.1.4. Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, 03 Temmuz 2017 tarihi itibarıyla 13 Mart 2017 tarihinde Bakanlar Kurulu'nun 2017/10332 Sayılı Kararnamesi ile kurulmuştur. 2018 Yılı içerisinde sadece Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümünde eğitim – öğretim çalışması sürdürülmüştür.

2.4.2.1.5. İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, 13 Mart 2017 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı'nın 3 Temmuz 2017 tarihinde 30113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla kurulmuştur. fakültemiz bünyesinde yer alan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Tarih Bölümü 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla öğrenci alarak birinci ve ikinci öğretimde eğitime başlamıştır. Fakültemizin diğer bölümleri olan Coğrafya, Mütercim Tercümanlık, Psikoloji, Sanat Tarihi ve Sosyoloji bölümlerinde ise zamanla eğitim-öğretime başlanması planlanmaktadır [32].

2.4.2.1.6. Sağlık Bilimleri Fakültesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi, hâlihazırda eski askerlik şubesi olarak da bilinen tarihi binada faaliyetini sürdürmektedir. Bu tarihi binanın yapımına 1901'de başlanmış olup 1902-1925 yılları arasında Redif Kışlası Karargâhı, sonraki yıllarda ise, Askeri Hastane, Konak Komutanlığı, Bandırma Askerlik Şubesi ve Bandırma Anadolu Sağlık Meslek Lisesi binası olarak kullanılmıştır. 10.10.1996 tarih ve 96/8655 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Balıkesir Üniversitesi Bandırma Sağlık Yüksekokulu olarak kurulmuştur. 23 Nisan 2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanan 6640 sayılı Kanun ile Balıkesir Üniversitesine bağlı bulunan Bandırma Sağlık Yüksekokulu, fakülteye dönüştürülmüş adı ve bağlantısı değiştirilerek Sağlık Bilimleri Fakültesi olmuştur [33].

2.4.2.1.7. Yabancı Diller Yüksek Okulu

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi kurulmadan önce Bandırma'da olan birimler Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı bulunmuş ve 1996-1997 Akademik yılı itibarıyla Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Bandırma Meslek Yüksekokulu yabancı dil dersleri yeniden tasarlanmıştır. 1998-1999 yılından itibaren zorunlu hazırlık sınıfı eğitimi ve bazı derslerin yabancı dille verilmesi uygulaması hayata geçirilmiş ve bu durum 2014-2015 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar sürdürülmüştür. Yüksekokul, 23 Nisan 2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6640 sayılı kanun ile kurulan Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne bağlı olarak aynı tarihte kurulmuştur [34].

2.4.2.1.8. Meslek Yüksekokulları

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde toplam 7 adet Meslek Yüksekokulu faaliyet göstermekte olup; 4 adedi Bandırma ilçesinde, 1 adetleri ise Gönen, Manyas ve Erdek ilçelerinde bulunmaktadır. Öğrenci sayıları 2018 yılı verileri incelendiğinde, 1755 adedi erkek, 1520 adedi kadın olmak üzere toplam 3275 adet öğrenciye eğitim-öğretim hizmeti tespit edilmiştir.

BİRİM ADI	1. ÖĞRETİM			2. ÖĞRETİM			Genel Toplam
Meslek Yüksekokulları	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
Adalet Meslek Yüksekokulu	36	32	68	20	22	42	110
Bandırma Meslek Yüksekokulu	484	368	851	285	189	474	1326
Erdek Meslek Yüksekokulu	128	111	239	123	58	181	420
Gönen Meslek Yüksekokulu	298	176	474	62	36	98	572
Manyas Meslek Yüksekokulu	175	327	503	126	176	302	804
TOPLAM	1139	1039	2178	616	481	1097	3275

Tablo 17. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksekokullarında Eğitim Gören Öğrenci Sayıları [28]

2.4.2.1.9. Enstitüler

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Sağlık Bilimler ile Gönen Jeotermal Enstitüsü olmak üzere 4 adet enstitü bulunmaktadır. 2018 yılı verileri incelendiğinde, 300 erkek, 205 kadın olmak üzere toplam 505 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Gönen Jeotermal Enstitüsünde henüz öğrenci kabulü yapılmamıştır.

BİRİM ADI	1. ÖĞRETİM			2. ÖĞRETİM			Genel Toplam
Enstitüler	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
Fen Bilimleri Enstitüsü	9	2	11	0	0	0	11
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	0	2	2	0	0	0	2
Sosyal Bilimleri Enstitüsü	242	190	432	49	11	60	492
TOPLAM	251	194	445	49	11	60	505

Tablo 18. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne Bağlı Enstitülerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları [28]

2.4.2.2. Üniversite Personeli

2018 yılı eğitim öğretim dönemi itibarıyla Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde; 24 profesör, 23 doçent, 72 doktor öğretim üyesi, 44 ders verecek öğretim görevlisi, 19 zorunlu ortak dersi olan öğretim üyesi, 61 araştırma görevlisi ve 5 adet uygulamalı birimde görevli öğretim görevlisi olmak üzere toplam 248 akademik personel görev yapmaktadır. Üniversitenin 2015 yılında kuruluşu esnasında 118 olan akademik personel sayısı % 110'luk artış ile 248'e yükselmiş ve Türkiye'nin en genç üniversitelerinden biri olmakla birlikte, hızlı bir büyüme sürecine girmiştir.

Unvan	Yıl			
	2015	2016	2017	2018
Profesör	13	12	11	24
Doçent	9	14	14	23
Doktor Öğretim Üyesi	34	43	55	72
Öğretim Görevlisi (Ders Verecek)	35	31	36	44
Öğretim Görevlisi (Zorunlu Ortak Ders)	0	14	16	19
Araştırma Görevlisi	27	40	58	61
Öğretim Görevlisi (Uygulamalı Birim)	0	4	4	5
TOPLAM	118	158	194	248

Tablo 19. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Akademik Personel Sayısı [35]

2018 yılı eğitim öğretim dönemi itibarıyla Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ndeki toplam personel istatistikleri incelendiğinde; 248 akademik, 113 idari ve 90 işçi ve taşeron olmak üzere toplam 451 çalışanın Üniversite bünyesinde istihdam edildiği belirlenmiştir. Personel istatistikleri 2015 yılı ile karşılaştırıldığında, üç yıllık süreç içerisinde çalışan sayısında % 118'lik bir artış olduğu görülmektedir.

Unvan	Yıl			
	2015	2016	2017	2018
Akademik	118	158	194	248
İdari	40	63	100	113
İşçi / Taşeron	39	95	95	90
TOPLAM	197	316	389	451

Tablo 20. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Toplam Personel Sayısı [35]

			AKADEMİK YIL				
			2014 - 2015	2015 - 2016	2016 - 2017	2017 - 2018	2018 - 2019
Öğrenci Sayıları	Önlisans	Kadın	1.452	1.563	1.647	1.669	1.842
		Erkek	1.809	1.996	2.016	2.053	2.292
		Toplam	3.261	3.559	3.663	3.722	4.134
	Lisans	Kadın	3.242	3.270	3.272	3.309	3.311
		Erkek	2.472	2.646	2.791	3.194	3.654
		Toplam	5.714	5.916	6.063	6.503	6.965
	Lisansüstü	Kadın			75	121	303
		Erkek			84	177	207
		Toplam			159	298	510
Program Sayıları	Önlisans	Aktif	28	27	27	27	24
		Yeni Açılan					3
		Öğretime Devam Eden Kapalı		1			6
	Lisans	Aktif	11	12	16	17	30
		Yeni Açılan		1	4	1	13
		Öğretime Devam Eden Kapalı					
	Lisansüstü	Aktif			13	16	22
		Yeni Açılan			13	3	6
		Öğretime Devam Eden Kapalı					

Tablo 21. Akademik Yıllara Göre Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Öğrenci ve Program Sayıları [35]

2018 yılı içerisinde Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde 37 farklı ülkeden olmak üzere, 348'i erkek, 146'sı kadın toplam 494 uluslararası öğrenci eğitim öğretim görmüştür. Üniversiteye en çok öğrencinin kabul edildiği ülkeler sıralaması incelendiğinde; sırasıyla Azerbaycan, Türkmenistan, Afganistan, Somali ve Gine'nin ilk beş sırayı oluşturduğu belirlenmiştir. Uluslararası öğrenci sayısının % 77'si ilk sıradaki beş ülkeden gelen öğrencilerden meydana gelmektedir.

Sıra	Ülke	Erkek Öğrenci	Kadın Öğrenci	Toplam
1	Azerbaycan	140	40	180
2	Türkmenistan	74	57	131
3	Afganistan	24	3	27
4	Somali	14	7	21
5	Gine	18	2	20
	Diğer	78	37	115
	TOPLAM	348	146	494

Tablo 22. 2018 Yılında Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde Eğitim Gören Uluslararası Öğrenci Sayısı [28]

2.5. Kültür - Sanat

Bandırma, ticaret ve ekonomik hareketlilik, Türkiye'nin üniversiteye sahip sayılı ilçelerinden olması, eğitim düzeyinin yüksekliği gibi nedenlerden dolayı sosyal ve kültürel olarak canlı bir şehirdir.

Bandırma Belediyesi tarafından 1987'den bu yana her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen, Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali, kentin kültürel yaşamında özel bir yere sahiptir. Festival; doğa korumacılığı temelinde Kuşçenneti'nin yaşadığı sorunlara dikkat çekmek, çözümleri gündeme getirmek, Kuşçenneti'nin ve Bandırma'nın çok daha geniş kitlelere tanıtımını sağlamak, halkımızın kültür ve sosyal yaşamına canlılık katmak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Kortej yürüyüşüyle başlayan festival, dans gösterileri, farklı festival yarışmaları, tiyatro ve çocuk tiyatroları, çeşitli konser ve sergiler gibi pek çok kültürel ve sanatsal etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır.

Bandırma'ya bağlı Yeşil Çomlu mahallesinin tanıtılması ve bölgede yetişen kavunların tanıtımı ve bölgede kavun borsası oluşturmak amacıyla düzenlenen Bandırma Belediyesi'nin katkılarıyla Yeşil Çomlu Kavun Festivali de düzenlenmektedir. Festival birçok farklı kentten gelen misafire ev sahipliği yapmakta ve tarıma ve çiftçiye dikkat çekmesi yönüyle de ilgi toplamaktadır.

Bandırma da üç adet kültür ve sanat merkezi bulunmaktadır;

Barış Manço Kültür Merkezi: 300 kişi kapasiteli çok amaçlı salonda gerek Belediye tarafından düzenlenen tiyatro, konser, söyleşi, panel, toplantı gibi programlar düzenlenmekte, gerekse resmi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşların etkinlikleri gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca kültür merkezinin bünyesinde bulunan 70 m² lik Melih Çınar Sergi Salonunda yıl boyunca çeşitli sergiler düzenlenmektedir.

Kültür Ve Sanat Merkezi: Bandırma sahilde bulunan Kültür ve Sanat Merkezi bünyesinde, 211 m² büyüklüğünde bir galeri salonu ve 2 adet çalışma salonu bulundurmaktadır. Salonlardan çeşitli tiyatro ve halkoyunları ekipleri faydalanmakta ve Belediye Bantosu da bu binada hizmet vermektedir.

Santral Kültür Merkezi: Eski Elektrik Fabrikası'nın restore edilmesi sonucu hizmet vermeye başlayan Santral Kültür Merkezi, çeşitli tiyatro, konser, söyleşi, panel, toplantı gibi programlara ev sahipliği yapmaktadır.

Bandırma Belediyesi'nin yeni binasına taşınmasından sonra, eski hizmet binasının Bandırma'ya hizmet vermeye devam etmesi amacıyla bu tarihi mekân Harun Karacan Gençlik ve Spor Merkezi adı ile hizmete açılmıştır. Bu merkezde yıl boyunca çeşitli kurslar verilmekte ve bu kurslardan ortalama 1000 kişi faydalanabilmektedir. Bandırma'da 2011 yılında açılan Liman AVM bünyesinde de 6 adet sinema salonu hizmete girmiştir [36].

2.6. Turizm

Turizm, dünyanın en fazla gelişme gösteren olgularından biri olma özelliğini taşımakla birlikte, önemli sektörlerden biri haline de gelmiştir. Turizmin bu özelliği gereği dünya genelinde ülkeler uluslararası turizmin sağladığı ekonomik faydadan daha fazla yararlanabilmek için adeta bir yarış göstermektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, gelir kaynağı oluşturmak ve ekonomide çeşitlendirmeye gitmek maksadıyla turizme odaklanmıştır. Bir kentin yerel özelliklerinin (mimari yapı, tarihi ve kültürel çekicilikler, yöresel yemekler) turistik ürün haline getirilmesi, pazarlanması ve turistlere sunulması oldukça önem kazanmıştır. Ancak bu tek başına yeterli olmamakta; turistler turistik ürünü, farklı turistik hizmetlerin (konaklama, yeme-içme, boş zaman aktiviteleri vb.) tüketiminden ziyade, destinasyonun küresel tecrübesi ile ilişkilendirmektedir.

Turizm kaynakları, doğal kaynakları (plajlar, dağlar ve kırsal alanlar vb.) ve kültürel varlıkları (müzeler, gelenekler ve festivaller vb.) içermektedir. Turizm ürünlerini çeşitlendirmek ve çevreye fayda sağlamak amacıyla doğal, tarihi ve kültürel kaynakların ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bandırma tarih sahnesinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış; doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar açısından zengin bir kenttir.

Kültür Turizmi: Daskyleion Antik Kenti, Plakia Antik Kenti, Ulu Camii, Haydar Çavuş Camii, Bandırma Arkeoloji Müzesi, Edincik Ulu Camii gibi lokasyonlar Bandırma ilçesini kültür turizmine elverişli hale getirmektedir.

Kıyı Turizmi: Kapıdağ'ın Bandırma'ya bakan sahillerinde doğal ve geniş kumsallar bulunmaktadır. Bu kumsallardan Kocakum ve Tanaça mevkiindeki ünlüdür.

Ekoturizm: Doğal alanlara duyarlı ve çevreyi koruyan bir seyahat olarak tanımlanabilen eko-turizm kapsamında Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı potansiyeli yüksek olan bir alandır.

Dağ Turizmi: Bandırma ilçesinde dağcılık yapılabilenkte; ilçeye ait dağcılık kulübü (BANDAK-Bandırma Dağcılık ve Arama Kurtarma İhtisas Kulübü) bulunmaktadır. Dağcılık kulübü ilde yer alan seyahat acentaları vasıtasıyla Erdek - Kapıdağ Yarımadası, Dursunbey - Alaçam Dağları, Bigadiç - Ulus Dağı, Burhaniye - Madra Dağı ve Edremit - Kazdağları gibi dağ turizmine yönelik bölgelere turlar ve etkinlikler düzenlemektedir.

Kuş Gözlemciliği: Kuş gözlemciliği turizmine katılmak isteyen turistler için Manyas Kuş Cenneti önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. "A Sınıfı Avrupa Diploması" ödülü olan Manyas Kuş Cenneti 266 kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Fauna bakımından oldukça verimli olan gölde su kuşları başta olmak üzere zengin bir yaban hayatı bulunmaktadır [37].

Sıra No	Tesis Adı	Sınıfı ve Türü	Adresi	Oda	Yatak
1	Grand Asya Hotel	5 Yıldızlı Hotel	17 Eylül Mh. Atatürk Cad. No:86	136	272
2	Otel Eken Prestige	4 Yıldızlı Otel	Mehmet Akif Ersoy Cad. No:7	93	192
3	Eken Otel	3 Yıldızlı Otel	Paşabayır Mah. Soğuksu Cad.	78	150
4	Tüm Otel	3 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mah. Saatçiler Cad.	35	64
5	Villa Marina Otel	3 Yıldızlı Otel	Paşabayır Mah. Mehmet Akif Ersoy Cad. No:27	35	60
6	Odaman Otel	3 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mah. 40 Merdiven Sokak No:5	52	98
7	Grand Serenay Otel	3 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mah. 40 Merdiven Sokak No:21	24	48
8	Hotel Perama	3 Yıldızlı Otel	Paşabayır Mah. Ordu Cad. No: 24/1	55	110
9	Tüm Otel Palas	3 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mah. 40 Merdiven Sokak No:10/1	24	38
10	Otel Sarenis City	2 Yıldızlı Otel	17 Eylül Mh. Atatürk Cad. No:253	35	70
11	Golden Elit Otel	1 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mah. Cumhuriyet Meydanı No:3	13	26
12	Otel Panderma Port	Özel Konaklama Tesis	Paşabayır Mah. Ordu Cad. No: 24/1	23	42
TOPLAM				603	1170

Tablo 23. Bandırma’da Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri [38]

Sıra	Grup	Acente Adı	Merkez/Şube	Adres
1	A	El Destino Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Haydar Çavuş Mah. Haydar Çavuş Sok. No:2
2	A	Hacet Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Günaydın Mah. İtfaiye Cad. No:6/2
3	A	Yılcan Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Haydarçavuş Mah. Sunullah Cad. No.13/A
4	A	Emin Can Turizm Seyahat Acentesi	Şube	17 Eylül Mah. Şehit Özkul Sokak No:5/B
5	A	Karesi Turizm Seyahat Acentesi	Şube	Hacıyusuf Mah. İnönü Cad. No:89
6	A	Ensar Turizm Seyahat Acentası	Şube	Haydar Çavuş Mah. İnönü Cad. No:41/2

Tablo 24. Bandırma’da Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri [38]

2.7. Sağlık

Bir toplumun sahip olduğu nitelikli işgücünün (beşeri sermaye) asıl kaynağını eğitim oluşturmakla birlikte, toplumun sağlık durumu da beşeri sermayeyi besleyen ve gelişmesine önemli katkılarda bulunan bir unsurdur. Bir toplumun sağlık düzeyi ile ekonomik gelişmişlik arasında yakın ve karşılıklı bir nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Ekonomik gelişmesini belli bir düzeye getirebilmiş toplumlarda sağlık için ayrılan kaynaklar arttığı gibi, bireylerin sağlık bilinci de birlikte artış göstermektedir. Böylece sağlık düzeyinin gelişimi de ekonomik gelişmeyi hızlandırmaktadır. Sağlığın, toplumun gelir ve refahı, işçi verimliliği, işgücü katılımı, tasarruf ve yatırım oranları, demografik faktörler ile diğer beşeri sermaye faktörleri üzerinde doğrudan bir etkisi olmaktadır.

Toplumda görülen hastalıkların sıklığının ve sürekliliğinin çalışan kişilerin üretkenlikleri üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu, ayrıca yetersiz beslenmenin de birçok hastalığa yol açarak kişilerin zayıf düşmesine neden olduğu bilene gerçekler arasındadır. Zayıflayarak güçsüz kalan kişilerin, hem fiziksel hem de zihinsel olarak işe yeterince adapte olamadıkları, halsiz, uyuşuk, kayıtsız ve dikkatsiz oldukları belirlenmiştir. Hastalık ve iş görememezlik saat başına ücretlerde önemli azalmalara sebep olmaktadır. Bütün bu olumsuzluklar, emeğin verimliliğini düşürerek ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir.

Tüm olumsuzlukları bertaraf etmek amacı ile yapılacak sağlık harcamaları, toplumun çalışma gücünü koruyarak ve ileriki yıllarda ortaya çıkacak hastalıkları azaltarak gelecekteki sağlık harcamalarında tasarruf edilmesi sağlayacaktır. Bu doğrultuda gelişen sağlık sermaye stoğu, insan sermayesini önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla sağlık sermayesi stokunu arttıracak sağlık hizmetleri ve yatırımları, beşeri sermayenin artmasını sağlayacak ve ülke gelişimin itici gücü olacaktır [39].

2.9.1. Bandırma da Sağlık Hizmetleri

Bandırma'da bir hastane kurulmasına 1925 yılında Belediye Başkanı Merhum Kâşif Acar'ın girişimleri ile başlanmıştır. Pertevniyal Vakfı'ndan gönderilen 15.000 lira, Başbakanlık Muamelat Müdürlüğü tarafından Bandırma Pertevniyal Hastanesi'ne 10.000 lira para yardımı ve Bandırma Belediyesi'nin katkıları ile 1932 yılında tamamlanmıştır. 1931 yılında Bandırma Belediye arşivinden elde edilen belgeye göre; hastane inşaatı çalışmalarını izlemek üzere Pertevniyal Vakfı yetkilerinin inceleme ziyaretine geldikleri ve hastanenin adının yardım tahsisi sonucunda Pertevniyal Bandırma Hastanesi olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır.

Hastane kayıtlarına göre; hastane 1936-1956 yılları arasında 20 yıl süresinde Bandırma Belediyesi bünyesinde hizmet vermiştir. 1954 yılında B Blok yapılarak 1956 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na intikal ettirilmiştir. 1968 ve 1995 yılları arasında çeşitli ek blokların inşası ve onarımı ile hastane devamlı olarak büyümüştür. 19 Şubat 2005 yılında Sağlık Bakanlığına devredilerek Kapıdağ Devlet Hastanesi adıyla faaliyetine devam eden Eski SSK Hastanesi ile 30 Mayıs 2009 yılında birleştirilmiş ve Bandırma Devlet Hastanesi adını almıştır.

Resim 13. Bandırma Eski Devlet (Pertevniyal) Hastanesi'nin 1928 tarihli fotoğrafı [22]

Bandırma nüfusunun 2010 yılında 135.094 kişi olması, hastanenin ilave bloklarının yetersizliği, yapı güvenliğinin bozulması ve hastane donanım değişiklikleri yeni bir hastane binası ihtiyacını ortaya koymuştur. Bandırma Devlet Hastanesinin yeni binasının yapımına Doğanpınar Köyü Çiftlik Mevkiinde 1995 yılında başlanmış, 4 Ekim 2010 tarihinde faaliyete geçerek hasta kabulüne başlayan hastanenin, resmi açılışı 23 Ekim 2010 tarihinde gerçekleştirilmiştir [40].

Bandırma ilçesinde 1'i devlet ve 1'i özel hastane olmak üzere 2 adet Hastane, 1 adet Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 1 adet İlçe Sağlık Müdürlüğü, 19 adet Aile Sağlık Merkezi, 1 adet Tıp Merkezi ve 3 adet Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği bulunmaktadır.

	Devlet Hastanesi	Özel Hastane	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	İlçe Sağlık Müdürlüğü	Aile Sağlık Merkezi	Tıp Merkezi	Ağız ve Diş Sağlığı Poliklinikleri
Sayı	1	1	1	1	19	1	3
Uzman Doktor	85	29		3	4	5	2
Doktor	13	5		12	45		
Diş Doktoru			23	1			10
Hemşire	230	30	2	11	30	3	
Ebe	76	2	1	21	15		
ATT / Sürücü							
Yatak Sayısı	350	60					

Tablo 25. Bandırma'da Sağlık Kurumlarında İstihdam Edilen Çalışan Sayısı [41]

İlçenin en büyük hastanesi olan Bandırma Devlet Hastanesi'nin toplam yatak kapasitesi 350 olup toplam çalışan personel sayısı 404 kişidir. Personel dağılımı incelendiğinde, 85 adet uzman doktor, 13 doktor, 230 hemşire ve 76 ebe'nin istihdam edildiği görülmektedir. Bandırma Devlet Hastanesi'nin bünyesinde ayrıca Verem Savaş Dispanseri, Ana Çocuk Sağlığı Merkezi, Kanseri Erken Teşhis ve Tarama Merkezi Birimi ve Diyaliz Merkezi birimleri de faaliyet göstermektedir.

Bandırma bulunan tek özel hastanenin ise yatak kapasitesi 60 adet olmakla birlikte, toplam istihdam edilen personel sayısı 66'dır. 29 uzman doktor, 5 doktor, 30 hemşire ve 2 adet ebe özel hastanenin personellerini oluşturmaktadır.

GENEL BİLGİLER	
Hastane Sayısı	2 (1 Devlet + 1 Özel Hastane)
Yatak Sayısı	410
Doktor Sayısı	256
100 Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı	269
100 Bin Kişiye Düşen Doktor Sayısı	128
Bebek Ölüm Oranı	Binde 2.85
Aile Sağlığı Merkezi Sayısı	19
Serbest Eczane Sayısı	56

Tablo 26. 2018 Yılı Bandırma'da Bulunan Hastanelerin Genel Bilgileri [41]

2.8. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)

Sosyal güvenlik; bir dizi kamu önlemi ile hastalık, doğum, iş kazası, işsizlik, iş göremezlik, yaşlılık, ölüm gibi nedenlerle ortaya çıkabilecek ekonomik ve sosyal rahatsızlıklara karşı, toplumun kendini korumasıdır. Karşılaşılan bu sorunlar bireyin gelirinin azalması ve/veya giderlerinin artmasına neden olmaktadır. Çalışma gücünü olumsuz yönde etkileyen hastalık, yaşlılık ve sakatlık gibi fizyolojik riskler ile çalışma gücünü etkilememekle birlikte onun kullanımını önleyen işsizlik, bu türden risklerdir. Bu risklerle karşılaşan birey, geçici ya da sürekli olarak gelirden yoksun kalmakta, ekonomik güvensizlik ortamına itilmektedir. Bu nedenle sosyal güvenlik politikalarının temelini ekonomik, sosyal ve fizyolojik risklerin bireyler üzerindeki etkilerini giderme çabaları oluşturmaktadır.

Çağdaş sosyal güvenlik kavramının hedeflediği risklerin çoğu sağlıkla ilgilidir. Sağlıkla ilgili olup sosyal güvenlik programı çerçevesine giren asgari yararlanımlar şunlardır:

- Genel pratisyenlik bakımı (bazı ülkelerde ev ziyaretlerini de kapsar),
- Yataklı ve ayakta bakım veren uzman bakımı,
- Temel ilaçlar,
- Doğumla ilgili hizmetler ve gerektiğinde hastane hizmetleridir [42].

Değişen sosyal güvenlik ihtiyaç ve risklerine karşı toplumu güvence altına alarak güvenilir, kaliteli ve yenilikçi bir anlayışla sürdürülebilir sosyal güvenlik hizmeti sunmayı misyonu haline getiren Sosyal Güvenlik Kurumu; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ilgili kuruluşudur. Kurumun temel amacı; sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı etkin, adil, kolay erişilebilir, aktüeryal ve malî açıdan sürdürülebilir, çağdaş standartlarda sosyal güvenlik sistemini yürütmektir.

DÖNEM YIL/AY	Faal İşyeri Sayısı		Kadın Çalışan Sayısı		Erkek Çalışan Sayısı		Toplam Çalışan Sayısı	
	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel
2018/1	96	4369	1351	8456	2864	19831	4215	28287
2018/2	95	4361	1298	8356	2842	19610	4140	27966
2018/3	118	4417	1609	8448	3128	20062	4737	28510
2018/4	127	4392	1656	8320	3525	19988	5181	28308
2018/5	130	4382	1753	8283	3600	19972	5353	28255
2018/6	126	4352	1658	8313	3610	19667	5268	27980
2018/7	111	4372	1630	8596	3677	20190	5307	28786
2018/8	113	4339	1406	8522	3460	19841	4896	28363
2018/9	125	4351	1568	8749	3592	20022	5160	28771
2018/10	130	4349	1834	8788	3739	19756	5573	28544
2018/11	128	4348	1794	8680	3708	19327	5502	28007
2018/12	126	4373	1677	8742	3659	19127	5336	27869

Tablo 27. Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri [43]

Bandırma Sosyal Güvenlik Merkezi'nin 2018 yılı verileri aylık olarak incelendiğinde, en fazla faal resmi işyeri sayısına Mayıs ve Ekim aylarında (130 adet), en fazla özel işyeri sayısına ise Nisan ayında (4392 adet) ulaşılmıştır. Toplam çalışan sayıları göz önünde bulundurulduğunda, resmi kurumlarda 5573 çalışan ile en yüksek adede Ekim ayında, özel kurumlarda ise 28786 çalışan ile Temmuz ayında ulaşılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nda kaydı bulunan çalışan sayısının (2018 yılı Aralık ayı istatistiği baz alınmıştır) toplam Bandırma nüfusuna oranına bakıldığında, ilçe nüfusunun % 21,5'inin Sosyal Güvenlik Kurumu'na kayıtlı olduğu belirlenmiştir. Kayıtlı çalışanların ise, % 16,07'lik kısmını kadın çalışanlar teşkil etmektedir.

2.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Ülkemizde kamu istihdam hizmetlerine ilişkin ilk yasal düzenleme, ilk iş yasası olan 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunudur. Söz konusu Kanun iş ve işçi bulma aracılığı yapan özel büroların yasaklanmasını ve bu hizmetin kamu tekelinde yapılmasını sağlayacak İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun üç yıl içinde kurulmasını öngörmekteydi. Fakat bu üç yıllık süreçte Kurum kurulamamış ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile ancak 1946 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) kurulabilmiştir.

İİBK 1946 yılından itibaren işgücü piyasasında iş ve işçi bulmaya aracılık hizmetini vermeye başlamış, özellikle gelişmekte olan sanayiinin işgücü ihtiyacını karşılama ve işgünün sektörel ve coğrafi hareketliliğini sağlama görevlerini üstlenmiştir.

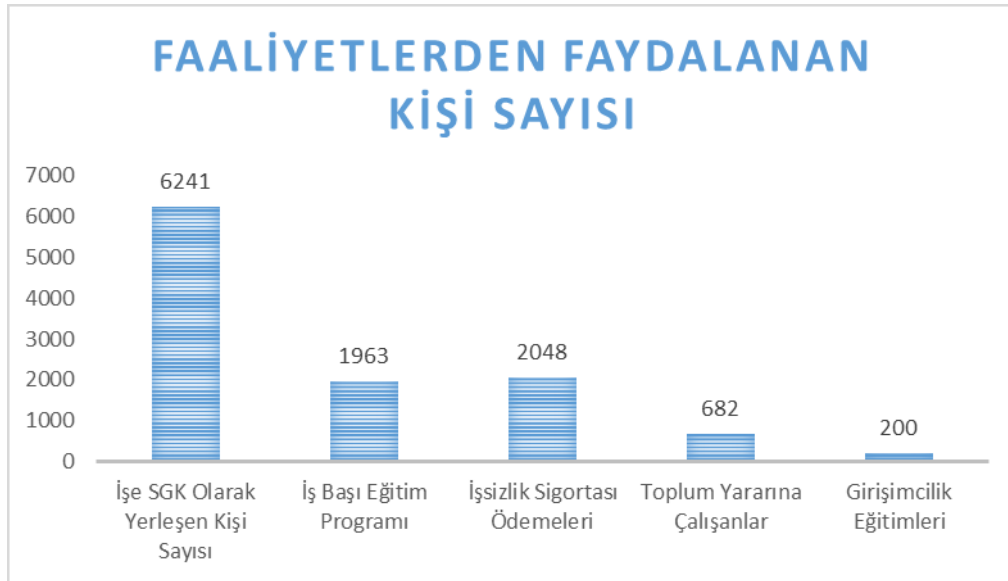
1980'li yıllarla birlikte başlayan küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve bilgi toplumu kamu istihdam kurumlarının önemini artırmış ve fonksiyonlarını genişletmiştir. İş ve İşçi Bulma Kurumu'nu da gerek dünyada gerekse ülkedeki teknolojik alanda ve işgücü piyasasında meydana gelen gelişmeleri izleyebilmesi ve aktif işgücü programlarını uygulayabileceği bir yapıya kavuşturmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, 4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur. 05 Temmuz 2003 tarih ve

25159 sayılı Resmi gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile Kurum kuruluş yasasına kavuşmuştur.

İŞKUR'un görev ve sorumlukları;

- Ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına, istihdamın korunmasına ve geliştirilmesine, işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek,
- İş ve meslek analizleri yapmak ve yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek ve verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak
- İşsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek,
- İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal ölçekte derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak veya yaptırmak,
- Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların işgücü, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek
- Gerekğinde Kurum faaliyet alanı ile ilgili ihalelere katılmak suretiyle, yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektir [44].

2018 yılı boyunca Türkiye İş Kurumu Müdürlüğü Bandırma Hizmet Merkezi'ne toplam 20766 kişi başvurmuş; bu kişilerin 6241'i işe SGK'lı olarak yerleştirilmiş ve 1963 kişi iş başı eğitim programından faydalanmıştır. İşsizlik Sigortası ödemelerinden faydalanan kişi sayısı 2048, toplum yararına çalışanlar 682 kişi olurken, 200 kişiye de girişimcilik eğitimleri verilmiştir.

Grafik 15. 2018 Yılı Boyunca İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi'nin Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı [45]

2018 yılı istatistiklerine göre; yıl boyunca 20766 kişi iş aramış ve İŞKUR vasıtası ile 6241 kişi işe yerleştirilmiştir. Bir başka ifade ile başvuranların % 30'luk bir kısmı işe yerleştirmişlerdir. Mayıs ayında işe yerleştirilen kişi sayısının arayanlardan fazla olmasının sebebi, 650 kişinin kamuda kadroya geçiş işlemlerinin gerçekleşmesidir.

Ay	İş Arayan Kişi Sayısı	İŞKUR Üzerinden İşe Yerleştirilen Kişi Sayısı
Ocak	1.246	286
Şubat	1.120	324
Mart	2.106	339
Nisan	1.592	411
Mayıs	1.283	1.434
Haziran	1.376	553
Temmuz	2.044	536
Ağustos	1.362	716
Eylül	2.669	546
Ekim	1.791	437
Kasım	1.639	326
Aralık	2.538	333
TOPLAM	20.766	6.241

Tablo 28. 2018 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İş Arayan ve İŞKUR Vastasıyla İşe Yerleştirilen Kişi Sayılarının Aylık Değişimi [45]

2018 Yılı içerisinde işsizlik ödeneğine başvuranların sayısı 4170 olurken, bu kişilerin % 49'u işsizlik ödeneğini almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğini almaya hak kazanan 2048 kişiye toplam 11.707.156 TL lik ödeme yapılmıştır.

Ay	İşsizlik Ödeneğine Başvuran Kişi Sayısı	İşsizlik Ödeneğine Hak Kazanan Kişi Sayısı
Ocak	319	168
Şubat	331	149
Mart	249	133
Nisan	258	132
Mayıs	262	143
Haziran	309	165
Temmuz	334	174
Ağustos	268	142
Eylül	372	192
Ekim	417	209
Kasım	501	233
Aralık	550	208
TOPLAM	4.170	2.048

Tablo 29. 2018 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İşsizlik Ödeneğine Başvuran ve Hak Kazanan Kişi İstatistikleri [45]

2.10. Tarım ve Hayvancılık

2.10.1. Tarım

Tarım sektörü, çeşitli besin maddelerini üreten, bu maddeleri işleyerek besin maddelerini çeşitlendiren, bireylerin de bu maddelere olan ihtiyacını karşılayan dolayısı ile toplumların sağlığı ve kalkınması üzerinde önemli etkiye sahip bir sektördür. İnsanoğlunun hayatını devam ettirebilmesi için besin ihtiyacı vazgeçilmez bir unsurdur. Toplum sağlığı ve sosyoekonomik kalkınma, yeterli ve dengeli beslenme ile mümkündür.

Tarım; ülke nüfusunun yaşamını sürdürebilmesi, milli gelire ve istihdama katkısı, diğer sektörlerle hammadde ve sermaye sağlaması, ihracata doğrudan ve dolaylı olarak etkisi ve biyolojik çeşitlilik ile ekolojik dengeye olan katkısı nedeniyle tüm dünyada vazgeçilmez bir sektör niteliğindedir. Bu nedenle tarım sektörü, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla, toplumun bütün kesimlerini yakından ilgilendirmektedir.

Türkiye, tarih boyunca çeşitli uygarlıklara evsahipliği yapmış bir coğrafya üzerinde bulunmaktadır. Bu uygarlıklarda da tarımsal faaliyetler, iklimin bölgelere göre farklılık göstermesi ve Anadolu'nun da eski bir dünya ticaret merkezi olması nedeniyle, birçok alanda ve türde yoğun bir şekilde yapılmıştır. Cumhuriyet sonrası yaşanan ekonomik gelişmeler sonucunda sanayi sektörüne ağırlık verilmiş, fakat tarım sektörü de ülke ekonomisi içerisinde önemini birçok bakımdan korumaya devam ettirmiştir. Tarım sektörünün Türkiye'de milli gelirin oluşumundaki nispi payı yıllar itibari ile geriliyor olmasına rağmen, sanayi sektörüne sağladığı girdi, genel istihdam, dış ticarete katkısı ve hizmet sektörü için yarattığı etki dikkate alındığında, Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi büyüktür [46].

Türkiye tarımının yakın tarihine bakıldığında, tarımın istihdam içindeki payının 1960 yılındaki %76 seviyesinden, 2008 yılında %24'lere indiğini belirtmektedir. Son yıllarda yaşanan nüfus artışına paralel olarak iç pazardaki gıda talebinin de artmaktadır. Ülkede politikanın ana hedefinin verimlilik artışı ve/veya maliyetlerin aşağı çekilmesi olması gerektiği belirtilirken, Türkiye'nin tarım stratejisinin fazlası olan ürünlerden açığı olan ürünlere aktarma yapmak olduğu ifade edilmektedir.

Türkiye tarımının yapısal sorunları olarak ise küçük ve parçalı işletmeler, kalitesiz tohum, yetersiz teknoloji, koşulsuz yüksek destek ve fiyat gösterilmektedir [47].

2018 yılı itibari ile Bandırma ilçe sınırları içerisindeki tarım arazilerinin 40900 hektar alan kapladığı, bu arazi alanının % 69,97 'sının tarla ziraati vasfındaki arazi, % 5,04'ünün bağ – bahçe ziraati arazisi ve % 6,24'ünün sebze ziraati arazisi olduğu görülmektedir. Tarıma elverişli olup kullanılmayan arazilerin toplam arazi alanı içerisindeki payı ise % 18,36'dır.

Tarım Arazisinin Türü	Alan (hektar)	Payı (%)
Tarla Ziraati Arazisi	28.618	69,97
Bağ - Bahçe Ziraati Arazisi	2.066	5,04
Sebze Ziraati Arazisi	2.552	6,24
Örtü Altı Alan	0,1	0,0002
Nadas Arazisi	154	0,38
Tarıma Elverişli Olup Kullanılamayan (Dik, Yamaç) Arazi	7.51	18,36
TOPLAM	40.900	100

Tablo 30. 2018 Yılı İtibari İle Bandırma İlçe Sınırları İçindeki Tarım Arazilerin Durumu [48]

2018 yılı itibari ile Bandırma’da üretimi yapılan tarla bitkileri üretimindeki ilk beş ürün; buğday, ayçiçeği, arpa, mısır (dane) ve kanoladır. Ekim yapılan alan büyüklüğünde ilk sırayı 147.055 dekar alana ekimi yapılan buğday, 68.960 dekar alanla ayçiçeği ve 20.777 dekar alanla arpa izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verim dekar başına 1.300 kg ile mısırdan elde edilmiş, mısırdan 525 kg/dekar ile arpa ve 500 kg/dekar ile buğday takip etmiştir.

Ürünler	Ekiliş (Dekar)	Ortalama Verim (Kg/Dekar)	Üretim (Ton)
Buğday	147.055	500	73.528
Ayçiçeği	68.96	200	13.792
Arpa	20.777	525	10.98
Mısır (Dane)	7.98	1.300	10.374
Kanola	18.729	270	5.057

Tablo 31. Tarla Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün) [48]

2018 yılı itibari ile Bandırma’da yapılan toplam meyve üretiminde ilk beş ürün; ceviz, kiraz, üzüm, armut ve iç bademdir. Meyve bahçelerinin kurulduğu alan büyüklüğüne göre ilk sırayı 2.438 dekar alan ile ceviz, 519 dekar alan ile kiraz ve 356 dekar alan ile badem bahçeleri izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verimin 1.080 kg ile üzümde elde edildiği, üzümün 650 kg/dekar ile kiraz ve armutun takip ettiği gözlemlenmiştir.

	Alan (Dekar)	Ortalama Verim (kg/Dekar)	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Toplam Üretim Miktarı (Ton)
Ceviz	2.438	289	17	705
Kiraz	519	650	20	337
Üzüm	308	1.080	15	333
Armut	218	650	11	142
Badem (İç)	356	160	5	57

Tablo 32. Meyve Üretimi (İlk 5 Ürün) [48]

2018 yılı itibari ile Bandırma’da yapılan toplam sebze üretiminde ilk beş ürün sırasıyla; domates, kavun, bezelye (iç), maydanoz ve nohut olmuştur. Sebze üretiminin yapıldığı alan büyüklüğü itibari ile ilk sırayı 6.239 dekar alan ile domates, 3.718 dekar alan ile nohut ve 2.811 dekar alan ile kavun izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verimin 10.000 kg ile domateste elde edildiği, domatesi 1.250 kg/dekar ile kavun ve 1.200 kg/dekar ile maydanozun takip ettiği gözlemlenmiştir.

	Alan (Dekar)	Ortalama Verim (kg/Dekar)	Toplam Üretim Miktarı (Ton)
Domates	6.239	10.000	62.390
Kavun	2.811	1.250	3.514
Bezelye (İç)	1.775	850.000	1.509
Maydanoz	606	1.200	727
Nohut	3.718	150	558

Tablo 33. Sebze Üretimi (İlk 5 Ürün) [48]

2018 yılı itibari ile Bandırma’da yapılan toplam yem bitkileri üretiminde ilk beş ürün sırasıyla; mısır (silajlık) , italyan çimi, yonca, fiğ ve yulaf şeklinde olmuştur. Yem bitkileri üretiminin yapıldığı alan büyüklüğü itibari ile ilk sırayı 19.561 dekar alan ile mısır (silajlık), 3.445 dekar alan ile italyan çimi ve 1.277 dekar alan ile yonca izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verimin 5.750 kg ile mısır (silajlık) ekiminde elde edildiği, mısırı 2.200 kg/dekar ile yonca ve 1.400 kg/dekar ile italyan çiminin takip ettiği gözlemlenmiştir.

	Alan (Dekar)	Ortalama Verim (kg/Dekar)	Toplam Üretim Miktarı (Ton)
Mısır (silajlık)	19.561	5.750	112.476
İtalyan Çimi	3.445	1.400	5.936
Yonca	1.277	2200 (Kuru ot)	2.809
Fiğ	1.065	650 (Kuru ot)	692
Yulaf	768	650 (Kuru ot)	499

Tablo 34. Yem Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün) [48]

2.10.2. Hayvancılık

Gelişen ve değişen dünyada insanoğlunun önemli ve değişmez sorunlarının başında yeterli ve dengeli beslenme gelmektedir. İnsanın büyümesi, gelişmesi ve sağlıklı kalabilmesinin yanı sıra, beyin gelişimi bakımından da önemli olan sekiz adet aminoasit, sadece hayvansal kökenli proteinlerde yeterli miktarda bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre sağlıklı bir insanın vücut ağırlığının her kilogramı için günde 1 gr protein tüketmesi ve bunun da %42’ sinin hayvansal kökenli olması önerilmektedir.

İnsanların yeterli ve dengeli beslenmesinde önemli rolü bulunan hayvancılık sektörü; ulusal geliri ve istihdamı artırmak, et, süt, tekstil, deri, kozmetik ve ilaç sanayi dallarına hammadde sağlamak, kalkınmaya katkıda bulunmak ve ihracat yoluyla döviz gelirlerini artırmak gibi önemli ekonomik ve sosyal fonksiyonlara sahiptir. Hayvancılık sektörü; yem sanayi, et ve mamulleri sanayi,

süt ve mamulleri sanayi, dericilik ve tekstil sanayileri, veteriner ilaçları ve hayvancılık donanım sanayileri vb. bileşenleri yeni istihdam alanları oluşturmakta ve hayvansal ürünlerin işlenmesiyle katma değer yaratmaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar Türkiye hayvan varlığı önemli değişim göstermiş, Cumhuriyetin ilk yıllarından artan hayvan varlığı, İkinci Dünya Savaşı sırasında artış hızının düşmesi sorununu yaşamış, hatta bazı türlerde azalma meydana gelmiştir. Savaşın bitmesini takip eden dönemde sayısal artış tekrardan hızlanmış, türlere bağlı olarak en yüksek sayısal değerlere 1960-1980 yılları arasında ulaşılmıştır. 1980'li yıllarda ise bütün türlerde hayvan sayısı hızla azalmaya başlamıştır.

Türkiye coğrafi özellikleri bakımından her türlü hayvan yetiştiriciliği için uygun ortam ve potansiyele sahiptir. Ülkemizde, 1970'li yıllara kadar hem büyükbaş ve hem de küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin tamamına yakını, yerli ırk hayvan varlıkları ile mera hayvancılığı şeklinde sürdürülmüştür. 1980'li yıllara kadar bu potansiyel çok iyi değerlendirmiş ve hayvan varlığı sürekli artmıştır. 2000 yılından itibaren ise yapılan devlet desteklemeleri ve teşvikler sayesinde büyük ölçekli hayvancılık tesis sayılarında önemli ölçüde artış olmuştur [49].

Hayvancılık, Bandırma ilçesinde çok gelişmiş bir sanayi koludur. Özellikle Bandırma ve çevresinde tavukçuluk sektörü en hızlı gelişen ekonomik faaliyet olarak göze çarpmaktadır. Bandırma'da tavukçuluğun hızla gelişmesinde Türkiye genelinde tavukçuluk sektöründe yaşanan değişimler ve Bandırma'nın jeopolitik konumu gereği büyük tüketim kentlerine yakınlığı etkili olmuştur.

Balıkesir ilinde 2018 yılında 26 milyon 160 bin adet etlik tavuk üretilmiş ve bu miktar tüm Türkiye'de üretilen etlik tavuk sayısının % 11,4'ünü oluşturmaktadır. Bandırma'da 2018 yılında toplam etlik tavuk sayısı 4.766.140 adet (Balıkesir'deki etlik tavukların % 18,2'si) olarak gerçekleşmiş, Bandırma ve çevresi (Gönen, Manyas, Erdek ve Marmara Adası) dikkate alındığında Balıkesir ili etlik tavuk mevcudiyetini % 30'unu çevresinde barındırmaktadır. Etlik tavuk üretimindeki yüksek rakamlar, Bandırma ve çevresinin Türkiye'nin sayılı etlik tavuk üretim merkezlerinden biri olmasını sağlamıştır.

Bandırma'da tavukçuluk sektöründe faaliyet göstren ve sektörün gelişmesinde önemli katkıları bulunan Banvit A.Ş. faaliyetlerine 1968 yılında karma yem üreticisi olarak başlamış ve 1984 yılında Türkiye'de ilk kez temizlenmiş ve poşetlenmiş taze piliç eti üretimine başlamıştır. Firma 2001 yılında önce hindi eti, ardından da tüketilmeye hazır ileri işlenmiş hazır gıdalar ve şarküteri ürünlerinin üretimine de başlamıştır. Ayrıca Banvit A.Ş. çiftliklerinde yetiştirilen her piliç ve hindi, beslenmesi amacı ile Banvit AŞ yem fabrikalarında da yem üretimi yapılmaktadır.

Bandırma'da faaliyet gösteren bir diğer beyaz et üretici firması 2003 yılında kurulan ve 2004 yılının Nisan ayında faaliyetlerine başlayan Bupiliç'tir. Bupiliç şirketi 300.000m²'lik üretim tesisine, saatte 12.000 adet piliç kesim kapasitesine, saatte 8.500 adet kapasiteli parçalama hattına, 257 yetiştiriciye bağlı 486 adet kümese sahiptir. Ayrıca Bupiliç firması bünyesinde 2009 yılında saatte 60 ton kapasiteye sahip yem fabrikası faaliyete başlamıştır.

Sıralama	İlçe	Et Tavuğu Sayısı (adet)
1	Bandırma	4.766.140
2	Karesi	3.791.788
3	Altıeylül	2.959.975
4	Bigadiç	2.375.527
5	Savaştepe	2.068.759
6	İvrindi	1.800.000
7	Erdek	1.782.632
8	Susurluk	1.763.973
9	Gönen	1.395.000
10	Sındırgı	1.324.000
11	Dursunbey	730.355
12	Manyas	729.220
13	Burhaniye	457.000
14	Kepsut	121.000
15	Edremit	70.000
16	Balya	25.200
BALIKESİR İL TOPLAMI		26.160.569
TÜRKİYE TOPLAMI		229.506.689

Tablo 35. Balıkesir İli 2018 Yılı Etlik Tavuk Sayısı [6]

Balıkesir’de 2018 yılında 6 milyon 868 bin adet yumurta tavuğu üretilmiştir ve bu miktar tüm Türkiye’de üretilen yumurta tavuğu sayısının % 5,54’üne denk gelmektedir. Balıkesir ilinin bu sektördeki öncü bölge olmasında Bandırma ilçesinin etkisi çok büyüktür. Balıkesir ilinde bulunan yumurta tavuğu mevcudiyetini % 50’i tek başına (3 milyon 371 bin adet) Bandırma ilçesinde, % 75’i de (5 milyon 167 bin adet) Bandırma ve çevresi (Gönen, Manyas, Erdek ve Marmara Adası) bölgesine bulunmaktadır.

Sıralama	İlçe	Yumurta Tavuğu Sayısı (adet)
1	Bandırma	3.371.654
2	Manyas	1.402.496
3	Altıeylül	716.429
4	Gönen	393.000
5	Burhaniye	285.000
6	Savaştepe	282.000
7	Balya	127.280
8	Susurluk	101.061
9	Bigadiç	75.500
10	İvrindi	20.980
11	Sındırgı	16.000
12	Ayvalık	15.500
13	Erdek	14.500
14	Kepsut	14.151
15	Karesi	13.400
16	Dursunbey	9.680
17	Havran	5.160
18	Edremit	2.795
19	Gömeç	1.300
20	Marmara	550
BALIKESİR İL TOPLAMI		6.868.436
TÜRKİYE TOPLAMI		124.054.810

Tablo 36. Balıkesir İli 2018 Yılı Yumurta Tavuğu Sayısı [6]

Bandırma’da 2018 yılında yapılan hayvansal üretim rakamları incelendiğinde 27 bin 965 ton sığır sütü, 158 ton manda sütü, 1105 ton koyun ve 308 ton da keçi sütü üretildiği görülmektedir. Bunun yanında 64 ton yapağı, 2 ton keçi kılı üretilmiş olup, 8181 adet kovandan 90 ton bal elde edilmiştir.

Hayvansal Üretim	Ton
Sığır Sütü (Kültür - Kültür Melezi ve Yerli)	27.965,502
Manda Sütü (Yerli)	158,676
Koyun Sütü (Merinos ve Yerli)	1.105,439
Keçi Sütü	308,296
Yapağı (Merinos ve Yerli)	64,569
Keçi Kılı	2,168
Arı Kovan Sayısı (adet)	8181
Bal	90,281
Balmumu	8,933

Tablo 37. 2018 Yılı Bandırma Hayvansal Üretim İstatistikleri [6]

Bandırma ilçesindeki aktif tarım ve hayvancılık faaliyetleri sebebi ile ilçe sınırları içerisinde toplam 20.248 adet tarımsal alet ve ekipman bulunmaktadır. Bandırma da en çok bulunan alet ve

ekipmanlar incelendiğinde; 2.151 adet romörk (tarım arabası), 2.025 adet kulaklı traktör pulluğu ve 1.451 adet kimveyi gübre dağıtma makinesi bulunduğu tespit edilmiştir.

Hayvan Pulluğu	7
Kulaklı Traktör Pulluğu	2025
Ark Açma Pulluğu	66
Diskli Traktör Pulluğu	24
Diskli Anız Pulluğu (Vanvey)	138
Kulaklı Anız Pulluğu	711
Toprak Frezesi (Rotovator)	24
Kültivatör	1292
Merdane	57
Diskli Tırmık (Diskarolar)	763
Dişli Tırmık	1214
Kombikürüm (Karma Tırmık)	32
Ot Tırmığı	105
Traktörle Çekilen Hububat Ekim Makinesi	1303
Kombine Hububat Ekim Makinesi	681
Çiftlik Gübresi Dağıtma Makinesi	12
Kimyevi Gübre Dağıtma Makinesi	1451
Orak Makinesi	8
Balya Makinesi	93
Traktörle Çekilen Çayır Bıçma Makinesi	84
Ot Silaj Makinesi	31
Mısır Silaj Makinesi	30
Mısır Hasat Makinesi	1
Selektör (Sabit Veya Seyyar)	15
Yem Hazırlama Makinesi	33
Sap Parçalama Makinesi	31
Sırt Pülverizatörü	316
Sedyeli, Motorlu Pülverizatör Tozlayıcı Kombine Atomizör)	50
Kuyruk Milinden Hareketli Pülverizatör	942
Motorlu Pülverizatör	285
Tozlayıcı	18
Atomizör	203
Santrifüj Pompa	209
Elektropomp	39
Motopomp (Termik)	427
Derin Kuyu Pompa	85
Yağmurlama Tesisi	376
Krema Makinesi	22
Kuluçka Makinesi	122
Civciv Ana Makinesi	180
Süt Sağım Tesisi	121
Süt Sağım Makinesi (Seyyar)	1049
Römork (Tarım Arabası)	2151
Su Tankeri (Tarımda Kullanılan)	546
Dip Kazan (Subsoiler)	502
Rototiller	8
Toprak Tesviye Makinesi	50
Set Yapma Makinesi	4
Toprak Burgusu	2
Hayvanla Ve Traktörle Çekilen Ara Çapa Makinesi	523
Pnömatik Ekim Makinesi	85
Üniversal Ekim Makinesi (Mekanik) (Pancar Mibzeri Dahil)	442
Anıza Ekim Makinesi	45
Fide Dikim Makinesi	2
Sap Döver Ve Harman Makinesi (Batöz)	8
Sap Toplamalı Saman Yapma Makinesi	18
Motorlu Tırpan	10
Ürün Kurutma Makinesi	7
Meyve Hasat Makineleri	129
Ürün Sınıflandırma Makinesi (Selektör Hariç)	621
Yem Dağıtıcı Römork	42
Damla Sulama Tesisi	248
Kepçe (Tarımda Kullanılan)	130
TOPLAM	20248

Tablo 38. 2018 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Tarımsal Alet ve Ekipmanlarının İstatistikleri [6]

2.11. Orman

Ormanlar; insanlığa gıda, yakıt, barınak, temiz hava ve su, ilaç, gelir kaynağı, istihdam, dinlenme, peyzaj gibi maddi-manevi birçok ekonomik, çevresel, sosyokültürel faydalar sunan doğal bir kaynaktır. Bir ekosistem olarak orman, belirli bir kapalılıkta ağaçlar, diğer bitki ve hayvan topluluğu ile topraktaki gözle görünmeyen diğer organizmaların cansız çevreyle belli bir denge içinde karşılıklı olarak birbirleriyle etkileşimde bulunduğu canlı bir sistem ve topluluktur.

Türkiye yaklaşık olarak 80 milyon hektar yüzölçümüyle, dağlık ve ekocoğrafya bakımından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bu ekolojik zenginliğe paralel olarak ormanları da tür ve kompozisyon olarak zengindir. Türkiye ormanlarının tamamına yakını devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, büyük çoğunluğu Orman Genel Müdürlüğü tarafından idare edilmektedir. Özel mülkiyete ait orman alanı tüm ormanlık alanın binde birinden daha azdır (yaklaşık 18 bin hektar). Türkiye ormanları, en küçük işletme birimi olan orman işletme şefliği bazında, 10-20 yıllık dönüş süreleri ile hazırlanan orman amenajman planları ile işletilmektedir. [50]

Bandırma, Erdek, Gönen, Susurluk ve Manyas ilçelerinde yer alan işletme şefliklerinin bulunduğu Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü; 366.133,4 hektarlık bir alanı kontrol etmektedir. Toplam alanın % 35,35'i ormanlık, % 64,65'i ise ormansız alandan oluşmaktadır. Normal ormanlık alan ise Bandırma Orman İşletme alanının % 23,23'ünü tekabül etmektedir.

Normal Orman	85.041,5	% 23,23
Bozuk Orman	44.369,8	% 12,12
Toplam Orman Alanı	129.411,3	%35,35
Ormansız Alan	236.722,1	%64,65
Genel Alan	366.133,4	100%

Tablo 39. Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü Yetki Alanındaki Orman Varlığı [51]

İLÇE	İşletme Şefliği (Ha.)	Kızılcıam	Karaçam	Fıstıkçamı	Sahil Çamı	Kayın	Meşe	Diğer İbrelili	Diğer Yapraklı	Maki	İbrelili Karışık	Yapraklı Karışık	İbrelili Yaprak Karışık	TOPLAM
BANDIRMA	Bandırma	128.00	248.00	545.50	982	317	213		432		110	5,312	64	8,349
ERDEK	Erdek	238.70	22.70	2,115.70	183	1,018	960		540	1,669	19	5,954	187	12,907
	Marmara	445.20	8.20	747.50	187	561	325		547.00	6,897	171	1,860	946	12,694
GÖNEN	Aladağ	123.20	4.70	244.90	221	2,018	5,080		4	753	39	5,516	639	14,642
	Gönen	82.90		1,164.20	296	1,253	7,046		87	1,241	2	7,383	205	18,761
	Sarıköy	14.90	8.40	1,710.40	1,266	840	3,343		112	1,959	164	5,130	1,341	15,888
SUSURLUK	Karşıyaka	1,519.40	17.60	830.60	40	2,135	3,606	23	14		106	3,612	1,329	13,232
	Susurluk	1,703.50	32.10	1,858.90	14	8	4,378	71	30		13	6,971	195	15,274
MANYAS	Manyas	139.00		838.00	108	1,136	4,969	75			179	11,302	20	18,766
BANDIRMA İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ		4,394.80	341.70	10,055.50	3,295.50	9,284.80	29,918.50	169.00	1,766.00	12,519.50	801.70	53,038.70	4,925.50	130,511

Tablo 40. Ağaç Türlerine Göre Alan İstatistikleri [52]

2.11. Spor

Spor; insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan bir geçmişe sahip olup toplumsal yaşantının vazgeçilmez bir olgusudur. İnsanlığın varoluşundan bu yana, insanoğlu bilerek ya da bilmeyerek sporun içinde olmuştur. Mağara devrinin ilkel insanı spor kavramından uzak, avını yakalamak için koşmuş, sıçramış, vücudunu çevikleştirmek zorunda kalmıştır. Ancak bu hareketler bilinçli, düzenli ve sürekli olmadığı için spor olarak tanımlanmamıştır. Doğa ile baş başa kalması nedeniyle farkında olmadan sporla iç içe yaşayan insanoğlu, yeni yeni şeyler keşfettikçe spora da yeni özellikler kazandırmıştır. Özetle spor, toplumların göz ardı edemeyeceği, kesintiye uğratamayacağı ve vazgeçemeyeceği evrensel, bütünleştirici bir aktivitedir [53].

Bandırma’da da spor faaliyetleri eski tarihlere kadar dayanmakta ve çeşitli branşlarda başarılar elde etmiş kulüplere ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle futbolda Bandırmaspor ve basketbolda Banvit Bandırma Basketbol Kulübü, Bandırma’yı ulusal ve uluslararası alanda başarı ile temsil etmektedir.

	Kulüp Adı	A - Takım	Altyapı Takımları
FUTBOL	Bandırmaspor	Profesyonel TFF 2. Lig	U-19, U-17, U-16, U-14, U-13
	Etişpor	Süper Amatör Lig	U-19, U-17, U-16, U-14, U-13, U-12
	Sanayispor	1. Amatör Lig	U-19, U-17, U-16, U-14, U-13, U-12
	100. Yılspor	1. Amatör Lig	
	600 Evlerspor	1. Amatör Lig	U-19
	Çınarlıspor	2. Amatör Lig	
	Edincikspor	2. Amatör Lig	
BASKETBOL	Banvit	Basketbol Süper Lig	
	Bandırma Kırmızı	Basketbol 1. Lig	
	Bandırma Basketbol	Mahalli Lig	
	Marmara Basketbol	Mahalli Lig	
VOLEYBOL	Bandırmaspor	Mahalli Lig	U-16, U-14, U-12
	Bandırma Beşiktaşlılar	Mahalli Lig	
HENTBOL	Bandırmaspor	Hentbol Kadınlar 1. Lig	
AMERİKAN FUTBOLU	Bandırma Jets	2. Lig	

Tablo 41. 2018 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesindeki Spor Kulüpleri [54]

2.11.1. Bandırmaspor

Bandırmاسpor, 1965 yılının Mayıs ayında, Bandırma'nın eski iki amatör takımı olan İdmanyurdu Gençlik ile Marmara Gençlik kulüplerinin kongrelerini toplayarak birleşme kararı almasıyla, Bandırmاسpor Profesyonel takımı kurulma yolunda ilk adım atılmıştır. Bu iki kulübün yöneticileri, Bandırmاسpor'un yönetimini oluştururken renkleri "bordo beyaz" olarak belirlenen kulübün kurucu başkanlığına Hasan Sur getirilmiştir.

Bandırmاسpor'u kurmak amacıyla 5 Haziran 1965'te Şehir Kulübü'nde bir toplantı gerçekleştirilmiş ve bu toplantı ile Futbol Federasyonu'nun 2.Türkiye Ligi'ne yalnız il takımlarının katılabileceği açıklaması da göz önüne alınarak kulüp tüzüğü'nün, B.Bandırmاسpor ismiyle hazırlanması kararlaştırılmıştır. Bu zorunluluk kalktıktan sonra, takım ismi Bandırmاسpor olarak tescil edilmiştir. Bandırmاسpor karşılaşmalarını 12725 kişi kapasiteli Bandırma 17 Eylül Stadında yapmaktadır.

2.12.2. Banvit Bandırma Basketbol Takımı

Banvit Bandırma BK, 1994 yılında kurulmuş ve mahalli liglerde mücadele etmeye başlamıştır. Kulübün ilk yönetim kurulu, firmanın fabrikasında çalışan işçiler tarafından oluşturulmuştur. 10 yıl süreyle mahalli ve alt liglerde mücadele eden Banvit Bandırma BK, 2004 yılında Beko Basketbol Ligi'ne yükselmiştir.

Basketbol Süper Liginde, 5 kez play-off çeyrek finali, 6 defa da play-off yarı finaline çıkma başarısı gösteren Banvit Bandırma BK, 2012 - 2013 Sezonunda Galatasaray Medical Park ile final mücadelesi vermiş ve mağlup olarak Lig ikinciliğini kazanmıştır. 2016 – 2017 Sezonunda İntegral Forex Türkiye Kupası Şampiyonluğunu kazanan Banvit Bandırma BK, Avrupa kupalarında da çeşitli başarılar sergilemiştir. 2014 – 2015 Sezonunda ULEB Eurocup Final Fouru, 2016 – 2017 Sezonunda FIBA Şampiyonlar Ligi Final Four Finalisti ve 2017 – 2018 Sezonunda FIBA Şampiyonlar Ligi Çeyrek Finalisti olma başarısını gösteren Banvit Bandırma BK, Türkiye'yi uluslararası alanda başarılı bir şekilde temsil etmiştir.

Kulübün A takımı dışında "Genç Banvitliler" adı ile Türkiye Basketbol 2. Ligi'nde yer alan pilot takımı, 2010 - 2011 sezonunda Türkiye Basketbol 2. Ligi'nde şampiyon olarak Beko Basketbol Ligi'nde oynamaya hak kazanmıştır. "Genç Banvitliler" yoluna "Bandırma Kırmızı" adıyla devam etmektedir. Bandırma Kırmızı Basketbol Kulübü bu sezon Türkiye Basketbol Ligi'nde mücadele etmektedir.

Banvit Basketbol Kulübü ve Bandırma Kırmızı Basketbol Kulübü takımları maçlarını 2001 yılında Bandırma 600 Evler Mevkii'nde hizmete alınan, 3000 kişi kapasiteli Banvit Kara Ali Acar Spor Kompleksinde yapmaktadır.

Bandırma Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü'nden alınan verilere göre; Bandırmاسpor tarafından kullanılan 17 Eylül Stadı en fazla kişi kapasitesine sahip spor tesisidir. Toplam yüzölçümü 30.000 m² olan stadın, toplam kişi kapasitesi 12.800 kişidir. Banvit Basketbol Kulübü tarafından kullanılabilecek Kara Ali Acar Spor Salonu 3.000 kişi kapasiteli olup, toplam yüzölçümü 12.000 m²'dir. Bu tesisler dışında farklı amaçlar ile kullanılan spor tesisleri ve özellikleri Tablo 42'da belirtilmiştir.

Tesisin Adı	Kişi Kapasitesi	Ölçüleri (m*m)	Yapısı ve Özellikleri	Yüzölçümü (m2)	Kullanım Durumu
17 Eylül Stadı	12.800	105 * 65	Çim Saha, Betonarme Tesis	30.000	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
Kara Ali Acar Spor Salonu	3.000	30 * 15	Parke	12.000	Banvit Basketbol
Bulls Eye	400	30 * 15	Parke	4.880	Bandırma Basketbol
Bandırma Ortaokulu Spor Salonu	250	30 * 15	Beton	1.250	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Bandırma Anadolu Lisesi Spor Salonu	100	26 * 12	Beton	900	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Bandırma Recep Gencer MTAL Spor Salonu	250	30 * 15	Beton	1.250	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Bandırma Enerjisa Fen Lisesi Spor Salonu	100	30 * 15	Beton	900	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Sanayi Sentetik Sahası	400	105 * 65	Sentetik Çim	9.500	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
Edincik Sentetik Sahası	50	105 * 65	Sentetik Çim	9.000	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
600 Evler Sentetik Sahası	Tribün Yok	105 * 65	Sentetik Çim	10.000	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü

Tablo 42. 2018 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesinde Bulunan Spor Tesisleri ve Özellikleri [54]

2.12. Finans

Finansal piyasaları içinde bankalar önemli bir yere sahiptir. Bankalar, fon fazlası olanlardan toplanan kaynakların fon talebi olanlara kredi olarak verilmesine aracılık eden finansal kuruluşlardır. Böylece bankalar tasarruflar ve yatırımlar arasında en uygun şekilde değişimin gerçekleşmesini sağlayan kuruluşlar olarak önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Bankalar ekonomide fon akışını sağlamak dışında kaydi para yaratmak, para ve maliye politikalarının yürütülmesine yardımcı olmak, gelir ve servet dağılımını etkilemek gibi ekonomi açısından önemli başka fonksiyonlara da sahiptir. Bankacılık sektörünün güçlü olması, ülke ekonomilerinin de güçlü olmasını sağlayacaktır.

Bankacılığın büyümesi ve gelişmesi ekonominin de büyümesi ve gelişmesine neden olacaktır. Finansal sistem içerisinde bankacılık sektörü ne kadar güçlü ve sağlam ise ekonomik büyümede o kadar yüksek olacaktır [55].

Bandırma’da 15 farklı bankaya ait, toplam 21 adet banka şubesi faaliyet göstermektedir. Bandırma’da faaliyet gösteren bankalara ait bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

BANKA ADI	ŞUBE SAYISI
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
TÜRKİYE HALK BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
YAPI VE KREDİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
QNB FİNANSBANK ANONİM ŞİRKETİ	2
TÜRKİYE İŞ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	1
DENİZBANK ANONİM ŞİRKETİ	1
ING BANK ANONİM ŞİRKETİ	1
ŞEKERBANK T.A.Ş.	1
AKBANK TÜRK ANONİM ŞİRKETİ	1
ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.	1
TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	1
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	1
TÜRK EKONOMİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	1

Tablo 43. Bandırma’da Faaliyet Gösteren Banka Şubeleri [56]

2.13. İnşaat

İnşaat sektörü; yoğun işgücü kullanımı, sosyoekonomik refah düzeyine olan katkısı ve yüzlerce çeşit mal-hizmet üretimiyle doğrudan bağlantılı olması sebebiyle ekonomik yapı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca yarattığı katma değer ve istihdam açısından ülke ekonomilerinin lokomotif konumundadır. Büyük ölçüde yerli sermayeye dayanan Türkiye inşaat sektörü yüzlerce meslek dalını ilgilendirmekte olup, istihdam ve üretim sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Ulusal ve uluslararası alanda büyük bir deneyime ve potansiyele sahip olan inşaat sektörü, kendisine bağlı 200'den fazla alt sektörü harekete geçirme özelliğiyle lokomotif sektör olarak adlandırılmaktadır. İnşaat sektörü, bina ve altyapı yatırımları olmak üzere ikiye ayrılmakta olup, bina yatırımları ise konut ve konut dışı bina yatırımlardan oluşmaktadır [57].

Son yıllarda büyümenin lokomotif olmuş inşaat sektörü, 2018 yılı 3. çeyreğinde %5,3 oranında daralmıştır. 2017'nin ilk 9 ayında ekonomi %7,3, inşaat sektörü %9,6 büyümüştür. 2018'in aynı döneminde ise ekonomi %4,7 büyürken, inşaat sektöründeki büyüme %0,8 düzeyinde kalmıştır. Söz konusu tablo, inşaat sektöründe keskin bir daralmanın başladığını ortaya koymuştur. 2018 yılı 3. çeyrek rakamları üretim yöntemine göre incelendiğinde; inşaat sektörünün 2015 yılından bu yana ilk defa ve bir önceki çeyreğe oranla belirgin biçimde daraldığı gözlenmiştir; sektör bu dönemde ekonomideki büyümeyi 0,4 puan aşağıya çekmiştir. Bu süreçte girdi maliyetlerindeki ciddi artışın yanı sıra finansman maliyetlerinde izlenen artışlar, sektör bazında nakit akışını olumsuz etkilemiş; inşaat sektörü istihdamındaki gerileme sürmüştür [58].

Bandırma özelinde TÜİK tarafından 2018 yılı konut satış istatistikleri incelendiğinde, toplam 3971 adet konutun satışının yapıldığı belirlenmiştir.

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	TOPLAM
279	357	368	289	386	421	370	299	301	362	234	305	3971

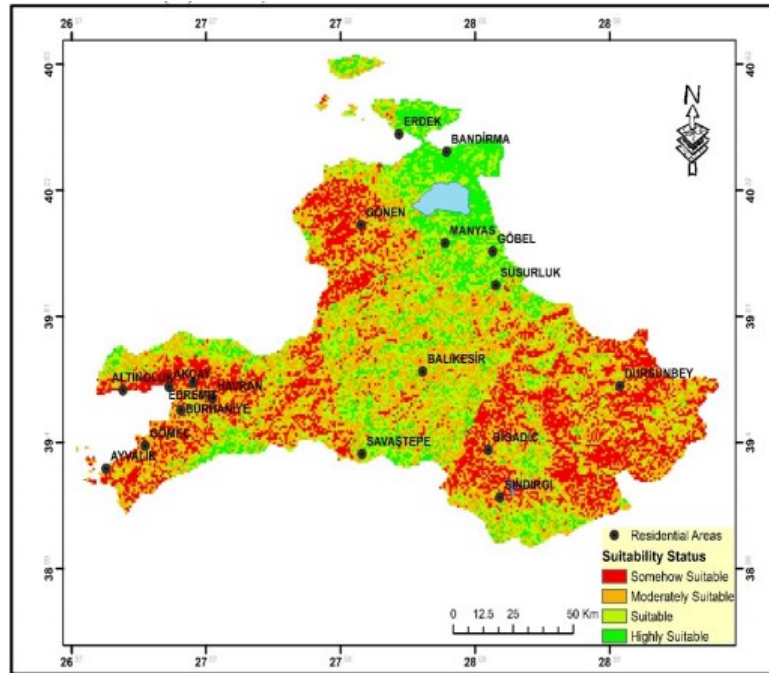
Tablo 44. 2018 Yılı Bandırma'da Satışı Yapılan Konut İstatistiği [6]

2.14. Enerji

Ülkelerin ekonomik gelişme süreçlerinde enerjinin kullanımı büyük önem taşımaktadır. Bu önem, enerjinin üretim girdisi olarak ekonominin diğer sektörleri ile olan yapısal bağlılığından kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde enerjiye olan talep ile ekonomik büyüme arasındaki güçlü ilişkinin, gelişmiş ülkelerde daha zayıf olduğu görülmektedir. Bugün kişi başına gelirleri yüksek olan ülkelerin fert başına enerji tüketimleri de oldukça yüksek bulunmaktadır.

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede ekonomik gelişme ile enerji kullanımı arasındaki kuvvetli ilişkiyi ortaya koymak için hesaplanan esneklik katsayısı özellikle gelişmekte olan ülkeler için 1'e yakın değerler taşımaktadır. Enerji yoğunluğu olarak da ifade edilen, birim çıktı başına düşen enerji miktarının gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ülkelere göre daha yüksek gerçekleşmesinde ekonomik kalkınma hızı ile birlikte ekonomik etkinsizlik önemli rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme oranları geliştikçe daha fazla enerji tüketilmektedir [59].

Bandırma yenilenebilir enerji üretimi konusunda, Türkiye'deki belli başlı hub noktalarda birisidir. Beyhan Öztürk, Hıdır Serkendiz yayınlarında, Balıkesir ili özelinde rüzgâr enerjisi santrali kurulumuna en uygun bölgeleri araştırmış ve dört klasmanda incelemişlerdir. Araştırma sonucu özellikle Bandırma ve çevresinin (Erdek ve Manyas ilçeleri) rüzgâr enerjisi santrali kurulumu açısından çok uygun olduğu tespiti yapılmıştır. Tablo 42'de yeşil renkli alanlar RES kurulumuna en uygun alanları temsil etmektedir.

Grafik 16. Balıkesir İli Rüzgar Enerjisi Santrali Kurulum Bölgeleri [60]

Ortalama rüzgâr hızı 5,5 – 6,5 m/s arasında değişkenlik gösteren Bandırma'da, ilki 2006 yılında olmak üzere toplamda 8 adet rüzgâr enerji santrali kurulmuştur. Türbin güçleri 1,5 ile 3,3 MW arasında değişen santrallerin toplam kurulu gücü 414,35 MW'dir.

FİRMA ADI	PROJE ADI	TÜRBİN ÜRETİCİSİ	İŞLETMEYE GİRİŞ TARİHİ	TÜRBİN GÜCÜ	KURULU GÜÇ (MW)
AkEn. El. Ür. A.Ş.	Ayyıldız RES	VESTAS	2009/2017	3 MW / 3,3 MW	28,20
Yapısan El. Ür. A.Ş.	Bandırma RES	GE	2006	1,5 MW	30,00
Borascıo En. Ve Kim. San. Tic. A.Ş.	Bandırma RES	VESTAS	2009/2010/2014	3 MW / 3,3 MW	89,70
Yapısan El. Ür. A.Ş.	Bandırma RES Ext	NORDEX	2012	2,5 MW	21,50
As Makinsan En. El. Ür. San.Tic. A.Ş.	Bandırma-3 RES	NORDEX	2008/2016	2,5 MW / 2,4 MW	41,80
Edincik Enerji El. Ür. A.Ş.	Edincik RES	NORDEX	2013/2015/2016	2,5 MW/2,4 MW/3 MW	77,40
Manres El. Ür. A.Ş.	Günaydın RES	GE	2012 / 2014	2,5 MW / 2,75 MW	20,75
Galata Wind En. Ltd. Şti	ŞahRES	VESTAS	2011/2013	3 MW	105,00
TOPLAM KAPASİTE					414,35

Tablo 45. Bandırma’da Kurulu Olan Rüzgâr Enerji Santralleri (RES) [61]

Bandırma ve çevresinde tarım ve tarıma dayalı sanayinin gelişmiş olması sebebiyle, yüksek miktarda biyogaz ve biyokütle enerji üretimi potansiyeli taşıyan atıklar meydana gelmektedir. 2018 yılı itibai ile Bandırma sınırları içerisinde 4 adet biyogaz ve biyokütle santrali faaliyet göstermekte ve toplam 26,38 MW enerji üretme kapasitesine sahip olmaktadır.

FİRMA ADI	PROJE ADI	KURULU GÜÇ
Eti Maden	Eti Maden Bandırma Atık Isı Santrali	12 MW
Bagfaş Gübre Fabrikası	Bagfaş Gübre Fabrikası Biyogaz Santrali	9,92 MW
Mauri Maya	Mauri Maya Bandırma Biyogaz Santrali	2,33 MW
Telko Enerji	Bandırma Edincik Biyogaz Santrali	2,13 MW
TOPLAM		26,38 MW

Tablo 46. Bandırma’da Kurulu Olan Biyogaz, Biyokütle, Atık Isı Santralleri [62]

Bandırma da nüfusun ve sanayi alanın geniş olması sebebi ile yüksek miktarda enerji sarf edilmektedir. İlçede tüketilen elektrik enerjisi miktarları Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş. Bandırma İletme Müdürlüğü’nden alınan verilere göre incelendiğinde; sorumluluk alanında 88.032 adet abone bulunduğu görülmektedir. Yıllık toplam elektrik enerjisi tüketim miktarı 442.770.328,97 kWh saat olarak gerçekleşmiştir.

Mesken Yıllık Tüketim Miktarı (kWh)	Sanayi Yıllık Tüketim Miktarı (kWh)	Ticarethane Yıllık Tüketim Miktarı (kWh)	Yıllık Toplam Tüketim Miktarı (kWh)
100.225.988,22	182.344.660,32	94.414.249,62	442.770.328,97

Tablo 47. Bandırma’da Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı [63]

2.15. Ulaşım

İnsanın çevresi ile ilişki kurmasında, üretmiş olduğu bilgi - sermaye - mal ve hizmetlerin bir yerden başka bir yere taşınmasında rol oynayan unsurların başında ulaşım gelir. Ulaşım faaliyeti, çeşitli bilimler tarafından ele alınan bir konudur. Ulaştırma sektörü, ekonomik kaynakların değerlendirilmesi, diğer ülkeler ile bağlantının sağlanabilmesi, mal akışlarını düzenlemesi ve bu sürecin sürekliliğini sağlaması, ekonomik ve sosyal girdileri, yeni yerleşim sahalarının kurulması, mevcut yerleşim sahalarının gelişmesi ve diğer sektörlerle (sigorta, antrepo, gümrükleme, paketleme gibi) ilişkilerinden dolayı istihdam yaratması gibi nedenlerden dolayı ekonomik büyüme açısından önem arz etmektedir. Ulaştırma sistemi her biri kendisine özgü özellikler taşıyan karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu ve boru hatları gibi alt sistemlerden (türlerden) meydana gelmektedir [64].

Bandırma; İstanbul, Bursa ve İzmir illerine ortalama 2 saat uzaklıkta yer almasıyla bu illerin yer aldığı üçgenin ortasında bir konumda bulunmaktadır. Bandırma; karayolu, denizyolu, demiryolu ve sınırlı da olsa havayolu ulaşımının tümünün gerçekleşebildiği nadir yerleşim merkezlerinden biridir.

2.15.1. Karayolu

Yolcu ulaşımında başlangıç ve varış noktaları, yük taşımacılığında ise üretim ve tüketim noktaları arasında aktarmasız bir ulaşım olanağı vermesi, taşıma kapasitesi ve güzergâh seçiminde esneklik sağlaması, yüklerin daha kolay ve belli mesafelere kadar daha hızlı taşınabilmesi karayolu taşımacılığının başlıca özellikleridir.

Bandırma, bulunduğu konum itibarı ile Güney Marmara bölgesinin tam ortasında bulunmakta ve Çanakkale ile Bursa arasındaki D200 transit yol güzergâhının üzerinde konumlanmaktadır. Limanın varlığı, gelişmiş sanayiye sahip olması, özellikle Erdek, Manyas ve Gönen gibi turizm bölgelerine yakınlığı ile Bandırma'nın her geçen yıl artan nüfusu; Bandırma ve çevresindeki karayolu taşımacılığının artmasına sebebiyet vermektedir.

Grafik 17. Bandırma'nın Karayollarındaki Konumu [65]

2.15.2. Demiryolu

Endüstri Devrimi'nin ürünlerinden biri olan demiryolları, bu devrimi hızlandırıcı bir rol üstlenmiştir. Demiryolları, Endüstri Devrimi'yle birlikte çok daha fazla ihtiyaç duyulan hammaddeler ile fabrikalarda seri olarak üretilen malların uzun mesafelere çabuk ve hızlı taşınması ihtiyacını gidermek amacı ile geliştirilmiştir. 10 ton yük taşıyabilen ve en fazla 9 mil hız yapabilen ilk lokomotif 1804 yılında, buhar gücüyle çalışan ilk lokomotif ise 1812 yılında icat edilmiş, özellikle 1830'lardan sonra kömürlü trenler ile hızlı bir gelişme göstermiştir. Osmanlı hükümeti de ülkenin tarımı, ticareti, askeriyesi ve maliyesine sağlayacağı katkılar sebebiyle demiryolu yatırımlarına sıcak bakmıştır. Sırası ile Kahire - İskenderun (1851-56), Köstence - Çernova (1857-60), Rusçuk - Varna (1863-66), İzmir - Aydın (1856-63), İzmir - Kasaba (1863-66) hatları İngilizler tarafından inşa edilmiştir.

İzmir – Kasaba hattının devamı niteliğinde düşünülen Bandırma - Soma tren hattının ilk olarak inşası 1870'lerde gündeme gelmiş olmasına rağmen gerçekleştirilmesi 42 yıl kadar, uzun bir zaman almıştır. Projenin gecikmenin en önemli sebebi, bu süreçte demiryolu inşası için imtiyaz elde eden birçok yabancı şirketin gevşek tutumları ve Osmanlı hükümetlerinin bu işi ciddiye almayarak ihmal etmesidir. Bunun sonucunda demiryolu imtiyazı defalarca el değiştirmiştir. Son olarak Fransızlar Bandırma-Soma demiryolu imtiyazını almış, 1910 yılında başladığı inşaatında 10.000 civarında amele çalışarak iki buçuk yılda, zamanından önce tamamlamayı başarmıştır. Toplam uzunluğu 190 km olan demiryolu hattı, 1912 yılının Ekim ayında işletmeye açmışlardır. Bandırma Limanı başlangıç olmak üzere Bandırma ile Soma arasında şu istasyonlar; Sığircı, Aksakal, Okçugöl, Susurluk, Ömerköy, Yeniköy, Balıkesir, Çukur Hüseyin, Soğucak, Giresun (Savaştepe), Beyce istasyonlarıdır.

Bandırma-Soma demiryolu hattının inşa edilmesi birtakım gelişmeleri ve değişimi de beraberinde getirmiştir. Hattın kurulması gerek yük ve gerekse yolcu trafiği açısından büyük rahatlama sağlanmış, ticari nitelikteki birçok ürün vagonlarla taşınmaya başlanmıştır. Demiryolu sayesinde malların İç Batı Anadolu'ya sevk de kolaylaşmış, böylece demiryolu bölge ticaretini artırıcı bir rol üstlenmiştir.

Demiryolu hattının işletmeye açılması özellikle Bandırma çok önemli katkılar sağlamıştır. Demiryolunun işletmeye açılmasından sonra Bandırma'nın ticari önemi bir kat daha artmıştır. Çünkü kapitülasyonlardan istifade eden yabancı bandıralı şilepler İstanbul'a uğramak yerine doğrudan Bandırma'ya gelerek mallarını pazarlamaya başlamışlardır. Hem Bandırma'dan yabancı ülkelere ve İstanbul'a gönderilen malların gemilere yüklenmesi hem de Bandırma'ya gelen malların bölgeye sevk için büyük önem arz eden Bandırma Limanı, ticaretin artışıyla birlikte önemli ölçüde işlerlik kazanmıştır. İzmir-Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketinin, demiryolundan sonra Bandırma Belediyesi adına bir de rihtim ve iskele inşa etmesiyle Bandırma Limanı artan ihtiyaca cevap verebilecek şekilde düzenlenmiştir. Demiryolunun ulaşım açılması, Bandırma - İstanbul deniz seferlerindeki yolcu sayısını da artırmış, önceden Bandırma - İstanbul arasında haftada bir sefer yapılır iken demiryolunun Bandırma'ya ulaşmasıyla birlikte haftanın her günü sefer yapılmaya başlanmıştır. Bandırma - Soma demiryolunun inşası, Bandırma şehrinin planının oluşmasında ciddi anlamda katkı sağlamıştır. Daha önce küçük bir iskele görünümünde olan Bandırma'nın, demiryolunun inşasından sonra çehresi değişmiş ve Bandırma Limanı işlerlik kazanmıştır.

Milli Mücadele Döneminde Anadolu'da Ankara hükümetince el konulan bütün demiryolları, Mudanya Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yabancı şirketlere devredilmiştir. Bu bağlamda 15 Aralık 1922 tarihinde Bandırma - Soma demiryolunun İzmir - Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketine devri gerçekleşmiştir. Türkiye'de devletçilik politikasının en yoğun uygulandığı 1933-1939 arasındaki dönemde stratejik önemi ve tekel kurmaya müsait özelliğinden dolayı yabancıların elinde bulunan demiryolları millileştirilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda birçok yabancı demiryolu işletmesinde

olduğu gibi, 27 Nisan 1934 tarihinde Bandırma-Soma Demiryolu hattını işleten İzmir - Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketi de devletleştirilmiştir [66].

Bandırma'ya 2018 yılı boyunca gidiş-dönüş olmak üzere toplam 776 adet tren seferi düzenlenmiştir. Bu seferler sonucunda, yıl boyunca 22.473 adet gelen yolcu, 21.125 adet giden yolcu olmak üzere toplam 43.598 adet yolcu seyahat etmiştir.

	BANDIRMA ŞEHİR			BANDIRMA GAR			BANDIRMA GENELİ		
AYLAR	GELEN YOLCU	GİDEN YOLCU	TOPLA M	GELEN YOLCU	GİDEN YOLCU	TOPLA M	GELEN YOLCU	GİDEN YOLCU	TOPLA M
OCAK	1.678	1.562	3.240	210	62	272	1.888	1.624	3.512
ŞUBAT	1.287	1.125	2.412	120	70	190	1.407	1.195	2.602
MART	1.402	1.416	2.818	5	15	20	1.407	1.431	2.838
NİSAN	1.782	1.662	3.444	3	17	20	1.785	1.679	3.464
MAYIS	1.395	1.413	2.808	9	5	14	1.404	1.418	2.822
HAZİRAN	1.789	1.794	3.583	35	6	41	1.824	1.800	3.624
TEMMUZ	2.637	2.257	4.894	57	17	74	2.694	2.274	4.968
AĞUSTOS	2.495	2.417	4.912	34	6	40	2.529	2.423	4.952
EYLÜL	2.150	2.141	4.291	22	11	33	2.172	2.152	4.324
EKİM	1.833	1.801	3.634	31	29	60	1.864	1.830	3.694
KASIM	1.624	1.528	3.152	34	20	54	1.658	1.548	3.206
ARALIK	1.818	1.682	3.500	23	69	92	1.841	1.751	3.592
TOPLAM	21.890	20.798	42.688	583	327	910	22.473	21.125	43.598

Tablo 48. 2018 Yılı Bandırma Geneli Demiryolları ile Gelen – Giden Yolcu Sayısı [67]

Kurulduğu andan itibaren Bandırma'nın gelişmesine katkıda bulunan demiryolu, planlanan yeni tren projeleri ile birlikte, Bandırma ve çevresinin gelişme hızını arttıracak yeni adımlar olacaktır.

1. Bandırma-İzmir Yüksek Hızlı Tren Projesi

Bandırma - İzmir demiryolu hattı projesi ile hali hazırdaki hatta göre daha hızlı ulaşım imkânı sağlanması düşünülmektedir. Demiryolu hattına dâhil olacak Bursa demiryolu ile bölgesel ekonomiye destek sağlanacaktır. Hat, yük ve yolcu taşımacılığına hizmet verecektir.

2. Bandırma-Bursa-Bilecik Yüksek Hızlı Tren Projesi

Önemli bir ulaşım zinciri olan Bandırma-Bursa-Bilecik Hızlı Tren Hattı ile Ankara, İzmir, İstanbul ve Bursa gibi büyük şehirlerin arasındaki ulaşımın kolaylaştırılması ve seyahat süresinin kısaltılması sağlanacaktır. Hat saatte 250 km hıza uygun bir alt yapı ile hazırlanmaktadır.

3. Bandırma-Çanakkale-Tekirdağ Demiryolu Projesi

Bandırma ile Çanakkale'yi doğrudan bağlayacak demiryolu projesi, yolcu ve yük taşımacılığı alanında hizmet verecektir. Demiryolu hattı, Bandırma'dan başlayarak Bandırma OSB ve Gönen Deri İhtisas ve Karma OSB'yi de içine alacak şekilde Biga, Karabiga ve Çanakkale'ye ulaşacaktır [68].

Grafik 18. Bandırma'ya yapılması planlanan demiryolu projeleri [68]

2.15.3. Denizyolu

Limanlar, deniz ticaretinin gerçekleştirilmesini sağlayan önemli düğüm noktalarıdır. Bandırma Bölgesi'nde ithalat ve ihracat elleçlemeleri yapan limanlar Bandırma merkezde Çelebi Bandırma Limanı ve Bağfaş A.Ş. nin Özel İskeleleri, Marmara Adası'nda ise Saraylar ve Badalan İskeleleri'dir. Erdek'ten sadece kabotaj kapsamında taşımalar gerçekleştirilmektedir. Çelebi Bandırma Limanı, Bağfaş A.Ş.'nin Özel İskeleleri ve Marmara Adası'nda yapılan dış ticaret işlemleri Bandırma Gümrük Müdürlüğü'ne tabi olarak gerçekleştirilmektedir. Çelebi Bandırma ve Bağfaş, Bandırma Liman Başkanlığı'na bağlı iken; Marmara Adası'nda ayrıca bir liman başkanlığı daha faaliyet göstermektedir [69].

2.15.3.1. Çelebi Bandırma Limanı

Çelebi Bandırma Limanının temellerine etüt ve proje şeklinde 1952 yılında, inşasına ise 1963 senesinde başlanmıştır. Belediye tarafından işletilmekteyken 1969 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile TCDD'ye devredilen Bandırma Limanı'nda 1972 yılında kılavuzluk hizmetleri vermeye başlanmıştır. Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma Ticaret Borsalarının da azınlık hisselerine sahip olduğu Bandırma limanının işletme hakkı, 18.05.2010'da TCDD tarafından Çelebi Holding A.Ş.'ye devredilmiştir [70].

2.15.3.2. İDO (İstanbul Deniz Otobüsleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.)

İDO (İstanbul Deniz Otobüsleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.) 1987 ve 1988 yıllarında Norveç'ten satın alınan 449 yolcu kapasiteli 10 adet deniz otobüsü ile hizmete başlamıştır. İDO, 16 Haziran 2011 tarihinde blok satış yöntemiyle eski ana ortağı olan İBB tarafından yapılan ihale ile Tepe İnşaat, Akfen Holding, Souter ve Sera Gayrimenkul Yatırım ve İşletme A.Ş. Ortak Girişim Grubu'na satılmıştır. İDO, şehir içi ve şehir dışı deniz yollarında "Deniz Otobüsü ve Hızlı Feribot Hatları" adı altında yolcu ve araç taşımacılığı yapmaktadır. İDO, 8 deniz otobüsü, 3 arabalı vapur ve 4 hızlı feribot hattı ile toplam 15 hat üzerinden İstanbul şehir içi ve Marmara Denizi bölgesinde yolcu ve araç taşımacılığı hizmeti vermektedir. İDO, 54 deniz aracından (24 deniz otobüsü, 20 arabalı vapur, 8 hızlı feribot ve 2 hizmet gemisi) oluşan modern filosu ile dünyanın önde gelen deniz yolu yolcu ve araç taşımacılık şirketlerinden biridir [71].

2.16. Ticaret

Marmara Denizi'nin güney kıyısındaki konumu itibarıyla, Türkiye'nin iş başkenti İstanbul ve çevresinin yanı sıra ticari faaliyetlerin merkezlerinden Güney Marmara ve Ege Bölgesi ile bağlantı noktalarından birisi olan Bandırma, sınırları içerisinde ve yakın çevresinde yer alan gelişmiş sanayi tesisleri ile bölgenin ve ülkemizin yükselen değerleri arasındadır. Gübre üretimi, bor madeni ve borlu ürünlerin işletilmesi ve değerlendirilmesi, beyaz et ve et ürünleri üretimi ile tarım makinelerinin üretimi konusunda önde gelen tesislere sahip olan Bandırma, bu özelliği ile bölgenin önemli sanayi merkezleri arasında yer almaktadır. Hâlihazırda Türkiye'de üretilen kimyasal gübrenin %15'i, etlik civcivin %25'i, yumurtalık civcivin %20'si, beyaz etin %22'si, yumurtanın %22'si ilçede üretilmektedir.

Bandırma, sahip olduğu uluslararası limanı ile bölgenin dışa açılmasındaki önemli kapılardan birisidir. Temeli 1952 yılında atılan ve inşasına 1963 yılında başlanan Bandırma Limanı, Belediye tarafından işletilmektedirken 1969 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile TCDD'ye devredilmiş ve 1972 yılında kılavuzluk hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Limanın varlığı, hem kamu hem de özel sektörün dikkatini çekerek öncelikli olarak kimya sanayisinin bölgede yatırım yapmasına neden olmuştur.

Bor Asit Fabrikası A.Ş. ile Bağfaş Gübre Fabrikası A.Ş. bölgenin sanayi serüveninin başlamasındaki ilk kıvılcım olarak nitelendirilebilir. Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma Ticaret Borsalarının da azınlık hisselerine sahip olduğu Bandırma limanının işletme hakkı, 18.05.2010'da TCDD tarafından Çelebi Holding A.Ş.'ye devredilmiş, yapılan yatırımlar ve organizasyonel dönüşüm neticesinde "Çelebi Bandırma Limanı" markası ile hizmete başlamıştır [69].

Bölgenin tarımsal hammadde zenginliği nedeniyle Bandırma ve çevresinde tarıma dayalı sanayi hızla gelişmiştir. Gıda sanayisinin de yoğunluk kazandığı bölgede faaliyet gösteren firmaların başında Banvit, Kocaman Balıkçılık, Mauri Maya, Tamek ve Tat gıda gelmektedir. 1997 yılında Bandırma Ticaret Odası'nın desteği ile toplamda 944.444 m² alana kurulan Bandırma Organize Sanayi Bölgesinde, 5.000-85.000 m² arası büyüklükte 52 sanayi parseli bulunmaktadır. Söz konusu sanayi bölgesinde 2009 yılında traktör fabrikası faaliyete geçmiştir. Ayrıca, 2011 yılında, yıllık 300 adet kapasiteli, elektrik üretebilen rüzgâr türbini kule üretimi alanında faaliyet gösteren fabrika kurulmuştur. Bu fabrika, Türk-İspanyol ortaklığında kurulmuş olup, ülkemizde stratejik iş kollarında yapılan doğrudan yabancı yatırımlar konusundaki önemli yatırımlardan birisidir [72].

2.16.1 Bandırma Gümrük Müdürlüğü

Bandırma Gümrük Müdürlüğü 1938 yılında İstanbul Gümrükleri Başmüdürlüğü'ne bağlı Gümrük idare Memurluğu olarak hizmete başlamıştır. 13 Nisan 1977 tarihinde 1.sınıf Gümrük Müdürlüğü'ne yükseltilmiş ve 02 Mayıs 1978 tarihinde İzmit Gümrükleri Başmüdürlüğü'ne ve 08 Mayıs 1987 tarihinde ise Bursa Gümrükleri Başmüdürlüğü'ne bağlı 1.sınıf Gümrük Müdürlüğü olarak görevine devam etmektedir.

Denizyoluyla yapılan ithalat ve ihracat işlemleri, Çelebi Bandırma Limanı, Bağfaş A.Ş.'nin özel iskeleleri, Marmara Adası Saraylar ve Badalan İskelelerinden yapılmaktadır. Karayolu ile gelen araçların getirmiş oldukları eşyaların gümrük işlemleri ise, Çelebi Bandırma Uluslararası Liman İşletmeciliği A.Ş.'ne ait Geçici Depolama yerlerinde veya kendi antrepolarından, posta yoluyla yurtdışından gelen kolilerin gümrük işlemleri ise Bandırma Posta Müdürlüğü'nden gerçekleştirilmektedir.

Müdürlük; Balıkesir, Bandırma, Marmara adası, Karacabey, MustafaKemalPaşa, Gönen ve civar ilçelerdeki ticaret, sanayi ve tarım işletme alanlarına giren hammadde, yarı mamul ve mamul maddelerin ithalat ve ihracat işlemleri gerçekleştirilmektedir [73].

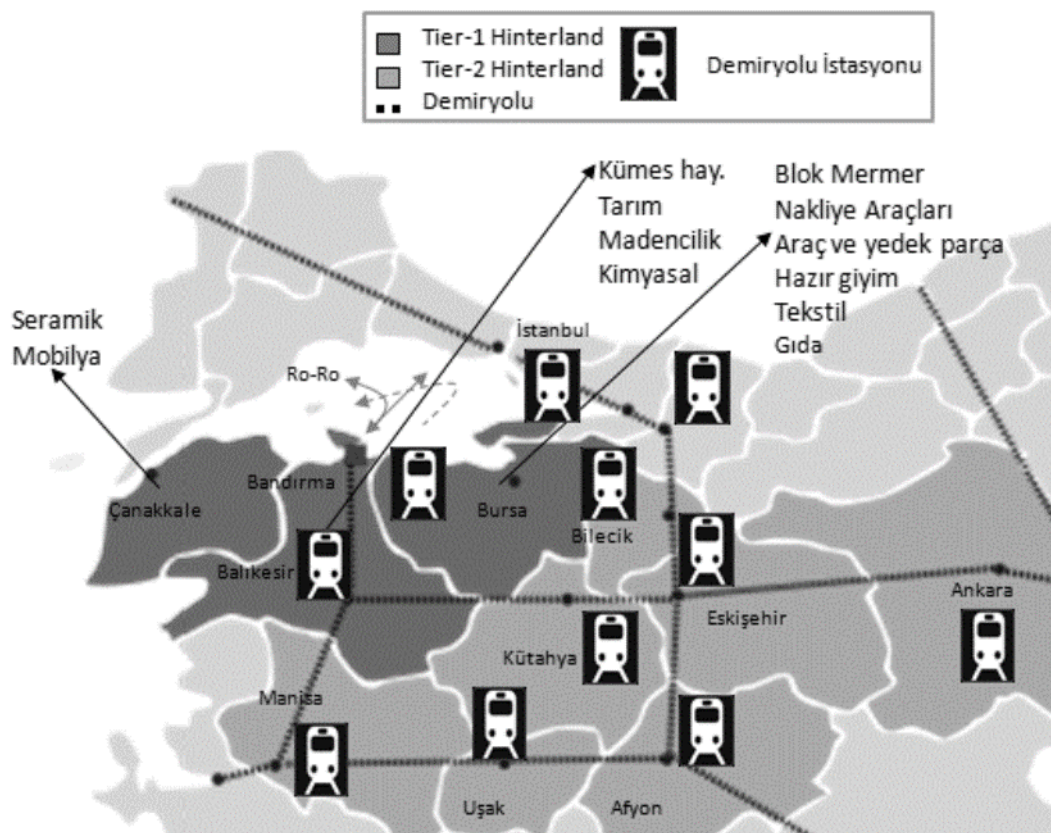
İHRACAT			İTHALAT		
1	ABD	88.685.634	1	Rusya Federasyonu	271.401.198
2	Irak	70.501.580	2	Brezilya	144.627.910
3	Hollanda	48.501.077	3	Ukrayna	74.123.634
4	İspanya	35.655.536	4	ABD	53.921.658
5	Rusya Federasyonu	30.771.476	5	Almanya	44.379.140
6	Çin	27.803.630	6	Bulgaristan	31.809.150
7	Romanya	23.448.854	7	Fas	29.084.163
8	Polonya	21.882.520	8	Romanya	25.474.924
9	Bulgaristan	15.806.737	9	Yunanistan	22.777.431
10	Yunanistan	15.379.880	10	İsrail	12.602.562
11	İtalya	15.257.995	11	İtalya	12.354.233
12	Mısır	13.890.411	12	Macaristan	10.487.636
13	Birleşik Krallık	11.693.874	13	Moldova	9.767.939
14	İsveç	10.630.069	14	Uruguay	9.628.358
15	Slovenya	9.956.193	15	Litvanya	9.581.569
	Diğer	96.656.468		Diğer	56.928.827
Toplam		536.521.934	Toplam		818.950.332

Tablo 49. 2018 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü Verileri (milyon dolar) [6]

2.17. Lojistik

Lojistik kavramı; “hammadde, yarı-mamul ve mamullerin, üretim noktasının başından tüketim noktasına kadar, müşteri gereksinimlerini karşılamak amacıyla, etkin ve düşük maliyetli bir şekilde akış ve depolanma süreçlerinin, planlanması, uygulama ve kontrol edilmesi” olarak tanımlanmıştır. Hammadde, malzeme ve işlenmiş ürünlerin tedarik kaynaklarından kullanıcı ya da tüketicilere doğru ve işletme tesisleri arasında stratejik olarak hareket ettirilmesiyle ilgili tüm faaliyetlerin yönetim süreci lojistiğin konusunu oluşturmaktadır.

Lojistik, günümüzde birçok işletmenin “rekabetçi üstünlüğünü” belirlemede en önemli stratejik unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Lojistik doğru ürünü, doğru zamanda, doğru yere hasarsız bir şekilde ulaştırmayı hedeflemekte, bu çerçevede ürün ya da hizmetler için önemli bir “değer yaratıcı” faaliyet olarak değerlendirilmektedir. Lojistik yönetiminin amacı; hammadde, yarı-mamul ve bitmiş ürünlerin uygun zamanlarda, uygun yerlerde, uygun miktarlarda ve kullanılabilir biçimlerde en düşük maliyet ve en hızlı yöntemlerle alıcıya teslimidir.

Grafik 19. Bandırma Limanı Art Bölgesi (Hinterland) [74]

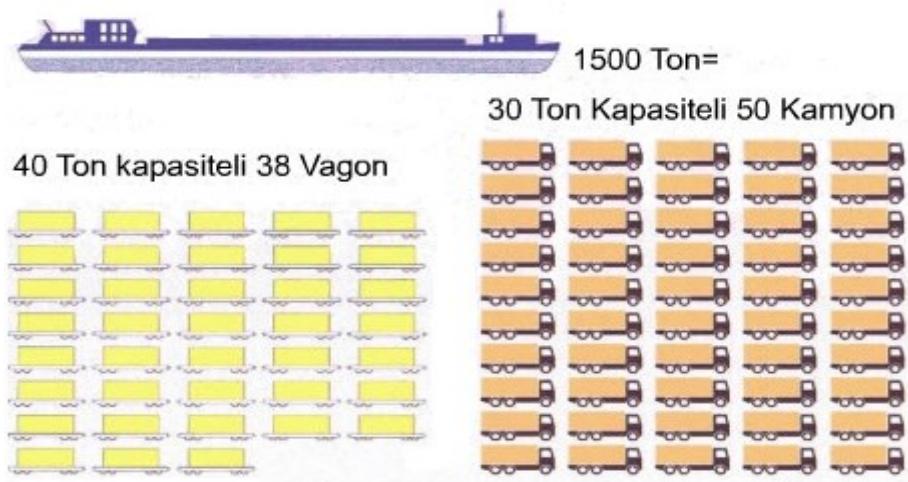
Lojistik, bünyesinde birçok faaliyeti barındırmakta ve ana ile destekleyici faaliyetler olarak sınıflandırılan bu faaliyetler aşağıda belirtilen konuları kapsamaktadır. Ana faaliyetler; ulaştırma, müşteri servis standartları, envanter yönetimi ve sipariş izleme olarak dört faaliyetten, destekleyici faaliyetler ise depolama, elleçleme, enformasyon yönetimi, tedarik ve koruyucu ambalajlama olmak üzere 5 faaliyetten oluşmaktadır.

Lojistiğin en önemli unsurlarından olan ulaşırmada; karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu ve boru hattı olmak üzere beş farklı ulaşırm sistemi mevcuttur. Ayrıca en az iki sistemin kullanıldığı sistemler arası (intermodal) taşımacılık da günümüzde önem kazanmaktadır[75].

2.17.1. Çelebi Bandırma Limanı

Dünyanın coğrafi yapısı gereği dünya ticaretinde etkin ulaşım ortamı denizdir. Deniz taşımacılığı diğer taşımacılık çeşitlerine nazaran; özellikle sanayi hammaddesini oluşturan çok büyük miktarlardaki yüklerin bir defada taşınması imkânını sağlaması, sınır aşımı olmaması, güvenilir olması, mal zayıtının en alt düzeyde olması ve diğer kayıpların hemen hemen hiç olmaması gibi avantajlara sahiptir. Hava yolu taşımacılığına göre 14, karayoluna taşımacılığına göre 7 ve demiryoluna taşımacılığına göre 3,5 kat daha ucuz olması sebebi ile dünyada en çok tercih edilen ulaştırma sistemidir. Dünya ticaretinde ithal ve ihraç yüklerinin %90'dan fazlası deniz yoluyla taşınmaktadır [75].

Denizyolu taşımacılığının enerji tüketimi konusundaki bu avantajının yanında 1500 tonluk bir gemi yine aynı enerjiyle, Şekil 4'te de görüldüğü gibi, otuz sekiz vagonun ve elli kamyonun taşıyacağı yükü tasımakta ve önemli derecede bir ölçek ekonomisi yaratmaktadır.

Grafik 20. Modlar Arası Taşıma Kapasitelerinin Karşılaştırılması [75]

Çelebi Bandırma Limanı, konumu itibarı ile ülkenin en önemli limanlarından biri olmanın yanında tüm ülkeye uzanan demiryolu bağlantısı ile kombine taşımacılıkla her türlü yükün elleçlenebileceği bir limandır. Toplam uzunluğu 2973 metre ve derinlikleri 6 - 11,50 metre arasında değişen 20 adet rıhtımında konteyner, dökme yük, genel yük, proje yükü ve Ro-Ro gemilerine hizmet verilmektedir. Rıhtımdaki yükleme - boşaltma hizmetleri yüksek teknolojiye mobil vinçler, ekskavatörler ve konveyör sistemi ile gerçekleştirilmektedir.

1000 metre ve 500 metre uzunluğunda iki mendireği bulunan Çelebi Bandırma Limanı'nın, iki mendirek arası açıklık 225 metredir. Bandırma limanı, Liman İşletmeciliği Yönetmelikleri'ne göre gemilere verilmesi zorunlu olan kılavuzluk ve römorkaj hizmetlerini, deneyimli, yüksek eğitimli ve ehliyetli kılavuz kaptanların yönetiminde; 2 adet römorkör, 1 adet pilot botu ve 1 adet palamar botu ile sürdürmektedir [70].

ÇELEBİ BANDIRMA LİMANI KAPASİTE BİLGİLERİ			
Saha Kapasitesi		Gemi Kabul Kapasitesi	
Toplam Liman Sahası (m2)	268.348	Konteyner (adet/yıl)	330
Toplam Depolama Sahası (m2)	215.569	Dökme Yük (adet/yıl)	3.24
Gümrüklü Alan (m2)	268.348	Sıvı Dökme Yük (adet/yıl)	216
Ekipman Park Alanı (m2)	1.500	Genel Yük (adet/yıl)	216
CFS (m2)	8.000	Ro-Ro (adet/yıl)	13.140
Toplam Rıhtım Uzunluğu (m)	2.973	Yolcu Gemisi (adet/yıl)	0
Yük Kapasitesi		Depolama Kapasitesi	
Konteyner (TEU/Yıl)	350.000	Konteyner (TEU)	4.195
Dökme Yük (Ton /Yıl)	12.000.000	Dökme Yük / Açık Saha (Ton)	165.000
Genel Yük (Ton/Yıl)	1.000.000	Dökme Yük / Kapalı Depo (Ton)	35.0000
Sıvı Dökme Yük (Ton/Yıl)	1.000.000	Genel Yük (Ton)	110.000
Elleçleme Kapasitesi			
Konteyner – Yükleme/Boşaltma (TEU)	348		
Dökme Yük – Tahliye (Ton)	4.000		
Dökme Yük – Yükleme (Ton)	4.000		
Genel Yük – Tahliye (Ton)	2.350		
Genel Yük – Yükleme (Ton)	1.800		

Tablo 50. Çelebi Bandırma Limanının Kapasite Bilgileri [70]

SIRALAMA	LİMAN BAŞKANLIĞI	FARKLI GEMİ SAYISI						TOPLAM UĞRAYAN GEMİ SAYISI					
		TÜRK BAYRAKLI		YABANCI BAYRAKLI		TOPLAM		TÜRK BAYRAKLI		YABANCI BAYRAKLI		TOPLAM	
		Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton
1	İZMİT	607	1,972,702	1,751	33,442,828	2,358	35,415,530	4,323	21,723,998	5,665	122,040,416	9,988	143,764,413
2	AMBARLI	187	1,537,585	275	8,658,550	462	10,196,135	1,869	20,242,928	2,214	82,489,972	4,083	102,732,900
3	ALİAĞA	239	1,483,483	1,314	30,167,338	1,553	31,650,821	1,775	11,527,292	3,466	77,830,908	5,241	89,358,200
4	MERSİN	205	1,158,543	911	23,576,106	1,116	24,734,649	940	9,278,514	3,373	76,248,369	4,313	85,526,883
5	İSKENDERUN	438	900,039	1,349	29,334,160	1,787	30,234,200	1,576	6,704,508	3,215	60,409,715	4,791	67,114,223
6	GEMLİK	333	498,994	528	11,808,062	861	12,307,056	1,612	9,985,753	2,320	53,545,266	3,932	63,531,019
7	TEKİRDAĞ	136	487,077	455	13,225,846	591	13,712,923	1,068	5,434,899	1,413	37,810,874	2,481	43,245,773
8	BOTAŞ	75	700,914	355	22,962,276	430	23,663,190	201	2,778,079	634	37,878,178	835	40,656,257
9	İZMİR	129	279,912	354	7,433,583	483	7,713,495	740	5,595,426	1,307	25,814,563	2,047	31,409,989
10	TUZLA	292	1,615,605	591	8,585,657	883	10,201,262	2,091	17,019,202	1,041	11,057,220	3,132	28,076,422
11	YALOVA	247	859,169	328	6,428,318	575	7,287,487	973	7,485,746	513	8,542,163	1,486	16,027,909
12	SAMSUN	380	284,017	565	3,997,203	945	4,281,220	1,156	3,398,982	1,932	11,120,464	3,088	14,519,446
13	İSTANBUL	642	457,008	150	1,404,684	792	1,861,692	1,860	3,402,363	529	7,781,510	2,389	11,183,874
14	KARABİGA	73	89,905	242	6,836,329	315	6,926,234	830	1,492,289	473	9,077,045	1,303	10,569,334
15	KARADENİZ EREĞLİSİ	137	572,483	174	4,517,326	311	5,089,809	542	2,210,330	369	6,396,326	911	8,606,656
16	ZONGULDAK	34	113,201	167	4,801,404	201	4,914,605	255	1,323,262	355	6,452,333	610	7,775,595
17	ANTALYA	144	158,873	121	1,586,826	265	1,745,698	404	2,566,454	335	4,883,362	739	7,449,816
18	ÇEŞME	142	605,602	25	188,400	167	794,002	1,631	5,283,016	467	1,077,057	2,098	6,360,073
19	BANDIRMA	419	210,772	234	1,667,581	653	1,878,353	905	1,854,430	703	3,748,951	1,608	5,603,381
20	GÜLLÜK	337	468,165	174	2,057,625	511	2,525,790	1,240	1,868,680	423	3,452,073	1,663	5,320,754
	DİĞER	3,683	773,868	809	7,958,468	4,492	8,732,336	12,228	7,318,948	3,394	20,645,661	15,622	20,964,609
TOPLAM		8,879	15,227,919	10,872	230,638,570	19,751	245,866,489	38,219	148,495,100	34,141	668,302,426	72,360	816,797,526

Tablo 51. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlara Uğrayan Gemi İstatistikleri [77]

SIRALAMA	LİMAN BAŞKANLIĞI	YÜKLEME				BOŞALTMA				TOPLAM			
		TOPLAM İHRACAT	KABOTAJ YÜKLEME	TRANSİT YÜKLEME	TOPLAM YÜKLEME	TOPLAM İTHALAT	KABOTAJ BOŞALTMA	TRANSİT BOŞALTMA	TOPLAM BOŞALTMA	TOPLAM İTHALAT - İHRACAT	TOPLAM KABOTAJ	TOPLAM TRANSİT	TOPLAM ELLEÇLEME
1	KOCAELİ	17,956,003	5,442,083	980,004	24,378,090	42,559,165	5,637,060	564,706	48,760,931	60,515,168	11,079,143	1,544,710	73,139,021
2	BOTAŞ	1,558,889	0	51,289,700	52,848,589	5,986,271	1,895,576	0	7,881,847	7,545,160	1,895,576	51,289,700	60,730,436
3	İSKENDERUN	12,915,305	5,385,047	829,005	19,129,357	36,871,695	1,373,430	341,517	38,586,642	49,787,000	6,758,477	1,170,522	57,715,999
4	ALİAĞA	13,782,869	4,997,570	572	18,781,011	33,828,478	1,375,636	118	35,204,232	47,611,347	6,373,206	690	53,985,243
5	AMBARLI	9,629,823	1,526,169	5,444,675	16,600,667	11,957,857	2,477,296	4,132,426	18,567,579	21,587,680	4,003,465	9,577,101	35,168,246
6	MERSİN	14,757,789	352,783	81,951	15,192,523	16,985,102	810,995	51,913	17,848,010	31,742,891	1,163,778	133,864	33,040,533
7	TEKİRDAĞ	2,312,110	720,165	4,412,245	7,444,520	11,973,430	2,990,610	3,407,743	18,371,783	14,285,540	3,710,775	7,819,988	25,816,303
8	KARABİGA	2,115,638	828,541	0	2,944,179	10,864,303	1,062,643	0	11,926,946	12,979,941	1,891,184	0	14,871,125
9	GEMLİK	5,567,082	1,481,524	13,228	7,061,834	5,802,326	1,410,394	22,308	7,235,028	11,369,408	2,891,918	35,536	14,296,862
10	SAMSUN	1,902,877	1,304,187	0	3,207,064	7,809,921	830,553	0	8,640,474	9,712,798	2,134,740	0	11,847,538
11	ZONGULDAK	1,451,441	110,880	0	1,562,321	9,352,141	131,903	0	9,484,044	10,803,582	242,783	0	11,046,365
12	KARADENİZ EREĞLİSİ	889,487	921,721	0	1,811,208	7,122,610	1,745,528	0	8,868,138	8,012,097	2,667,249	0	10,679,346
13	İZMİR	4,045,886	341,113	957	4,387,956	4,064,832	587,608	383	4,652,823	8,110,718	928,721	1,340	9,040,779
14	GÜLLÜK	7,043,461	126,997	0	7,170,458	93,796	2,200	0	95,996	7,137,257	129,197	0	7,266,454
15	ANTALYA	2,657,255	452,635	0	3,109,890	1,299,962	1,541,371	0	2,841,333	3,957,217	1,994,006	0	5,951,223
16	TUZLA	2,249,745	737,405	5,336	2,992,486	2,162,961	625,327	0	2,788,288	4,412,706	1,362,732	5,336	5,780,774
17	BANDIRMA	1,122,475	558,734	0	1,681,209	2,970,391	411,258	0	3,381,649	4,092,866	969,992	0	5,062,858
18	ÇANAKKALE	1,718,250	1,648,931	0	3,367,181	606,864	44,044	0	650,908	2,325,114	1,692,975	0	4,018,089
19	İSTANBUL	331,997	62,328	999	395,324	554,048	2,312,804	2,042	2,868,894	886,045	2,375,132	3,041	3,264,218
20	TAŞUCU	2,796,609	0	0	2,796,609	298,079	1,740	0	299,819	3,094,688	1,740	0	3,096,428
	DİĞER	3,619,644	2,551,741	22,405	6,193,790	5,380,588	2,737,315	24,027	8,141,930	9,000,232	5,289,056	46,432	14,335,720
TOPLAM		110,424,635	29,550,554	63,081,077	203,056,266	218,544,820	30,005,291	8,547,183	257,097,294	328,969,455	59,555,845	71,628,260	460,153,560

Tablo 52. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Elleçleme İstatistikleri [77]

SIRALAMA	LİMAN BAŞKANLIĞI	YÜKLEME								TOPLAM			
		İHRACAT	KABOTAJ YÜKLEME	TRANSİT YÜKLEME	TOPLAM YÜKLEME	İTHALAT	KABOTAJ BOŞALTMA	TRANSİT BOŞALTMA	TOPLAM BOŞALTMA	TOPLAM İHRACAT - İTHALAT	TOPLAM KABOTAJ	TOPLAM TRANSİT	TOPLAM ELLEÇLEME
		TON	TON	TON	TON		TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON
1	AMBARLI	9,277,984	1,074,293	5,444,578	15,796,855	11,010,524	1,575,613	4,132,422	16,718,559	20,288,508	2,649,906	9,577,000	32,515,414
2	MERSİN	10,617,030	239,703	81,380	10,938,113	7,572,583	226,496	49,105	7,848,184	18,189,613	466,199	130,485	18,786,297
3	KOCAELİ	8,177,278	253,827	965,561	9,396,666	6,690,382	518,885	550,617	7,759,884	14,867,660	772,712	1,516,178	17,156,550
4	TEKİRDAĞ	1,408,554	462,766	4,411,145	6,282,465	1,317,412	1,754,009	3,400,085	6,471,506	2,725,966	2,216,775	7,811,230	12,753,971
5	ALİAĞA	6,684,882	71,781	572	6,757,235	2,291,692	93,378	118	2,385,188	8,976,574	165,159	690	9,142,423
6	GEMLİK	4,123,257	1,125,506	12,657	5,261,420	1,887,658	703,377	18,709	2,609,744	6,010,915	1,828,883	31,366	7,871,164
7	İZMİR	3,504,694	316,743	957	3,822,394	1,990,779	102,198	383	2,093,360	5,495,473	418,941	1,340	5,915,754
8	İSKENDERUN	2,868,169	33,325	0	2,901,494	2,776,126	5,470	0	2,781,596	5,644,295	38,795	0	5,683,090
9	ANTALYA	1,684,016	446,865	0	2,130,881	409,670	7,096	0	416,766	2,093,686	453,961	0	2,547,647
10	SAMSUN	148,692	400,487	0	549,179	41,571	95,292	0	136,863	190,263	495,779	0	686,042
11	BANDIRMA	43	430,854	0	430,897	214	37,006	0	37,220	257	467,860	0	468,117
12	İSTANBUL	51,431	30,768	649	82,848	270,098	39,808	649	310,555	321,529	70,576	1,298	393,403
13	YALOVA	73,165	0	0	73,165	72,071	0	0	72,071	145,236	0	0	145,236
14	TRABZON	250	99,944	0	100,194	4,857	24,952	0	29,809	5,107	124,896	0	130,003
15	KARABİGA	0	2,483	0	2,483	0	19,368	0	19,368	0	21,851	0	21,851
16	MARMARA ADASI	0	7,909	0	7,909	0	672	0	672	0	8,581	0	8,581
17	ZONGULDAK	2,802	0	0	2,802	0	0	0	0	2,802	0	0	2,802
18	BOTAŞ	2,025	0	0	2,025	0	0	0	0	2,025	0	0	2,025
19	İÇNEADA	0	0	0	0	969	0	0	969	969	0	0	969
20	KARASU	126	0	0	126	0	0	0	0	126	0	0	126
TOPLAM		48,624,398	4,997,254	10,917,499	64,539,151	36,336,606	5,203,620	8,152,088	49,692,314	84,961,004	10,200,874	19,069,587	114,231,465

Tablo 53. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Konteyner Elleçleme İstatistikleri [77]

2.18. Sanayi

Gübre üretimi, bor madeni ve borlu ürünlerin işletilmesi ve değerlendirilmesi, beyaz et ve et ürünleri üretimi ile tarım makinelerinin üretimi konusunda önde gelen tesislere sahip olan Bandırma, bu özelliği ile bölgenin önemli sanayi merkezleri arasında yer almaktadır.

Bandırma özellikle 1960'lı yıllarla birlikte sanayinin hızla gelişmeye başlaması ile hızlı bir dönüşüme girmiştir. 1964 yılında temeli atılan limanın faaliyete geçmesi ve 1965 yılında elektrik şebekesinin bağlanması lojistik ve enerji alanlarında şehrin avantajlı bir konuma yükselmesini sağlamıştır. 1964 yılında kurulan Eti Maden Bandırma Bor ve Asit Fabrikalarının 1967 yılında üretime başlaması, 1968 yılında Banvit'in yem üretimine başlaması, 1969'da Etibank Boraks Fabrikası'nın, 1970'de Bagfaş ve 1972'de Etibank Sülfürik Asit Fabrikaları'nın faaliyete geçmesi Bandırma'nın önemli bir sanayi kenti haline gelmesine katkı sağlamıştır.

2018 yılı itibari ile Bandırma sanayi vasfı ile faaliyet gösteren toplam 239 işletme bulunmakta ve bu işletmelerde toplam 10.391 kişi istihdam edilmektedir. Sektörel olarak incelendiğinde; gıda ile metal eşya ve tarım makinaları sanayi Bandırma sanayisinin bel kemiğini oluşturduğu görülmektedir. Marmara Bölgesi'nin korunaklı limanlarından olan Bandırma, bu lojistik üstünlüğü sayesinde kimya, plastik, kauçuk ve petrol ürünleri firmalarının faaliyet gösterdiği önemli merkezlerden biri haline gelmiştir. Bu avantaj dolayısı ile kimya, plastik, kauçuk ve petrol ürünleri üreten 28 adet firma Bandırma'da faaliyet göstermektedir. Bunun yanında; Bandırma ve çevresinde (özellikle Marmara Adası ve Manyas ilçeleri) bulunan mermer yatakları sebebi ile, mermer işleme sanayi de gelişme göstermiş ve sektörel firma sayısı olarak listede dördüncü sıraya kadar yükselmiştir.

SEKTÖR ADI	İşletme Adedi	İstihdam Adedi
Gıda Sanayi	65	4.737
Metal Eşya, Makine ve Tarım Makinaları Sanayi	58	1.968
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	19	548
Kimya, Plastik, Kauçuk ve Petrol Ürünleri Sanayi	28	2.106
Maden Sanayi	6	104
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	27	455
Dokuma, Deri ve Giyim Sanayi	3	20
Diğer İmalat Sanayi	11	90
Elektronik ve Elektrikli Ürünler Sanayi	11	102
Enerji (Elektirik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme) Üretim Sanayi	11	261
TOPLAM	239	10.391

Tablo 54. 2018 Bandırma İlçesi Sanayi Sicil Envanteri [78]

Ayrıca Bandırma ve çevresinde gübre, un, yem, çırçır, bitkisel yağ, damızlık civciv, etlik piliç, yumurta, salça, dondurulmuş su ürünleri gibi gıda alanında ve mermer ve taş işletmeciliği alanlarında faaliyet gösteren işletmeler mevcuttur.

Bölgenin tarımsal hammadde zenginliği nedeniyle Bandırma ve çevresinde tarıma dayalı sanayi hızla gelişmiştir. Gıda sanayisinin de yoğunluk kazandığı bölgede faaliyet gösteren firmaların başında Banvit, Kocaman Balıkçılık, Mauri Maya, Tamek ve Tat gıda gelmektedir.

2.18.1. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi

Türkiye’de planlı dönem ile birlikte özellikle KOBİ’lere yönelik Organize Sanayi Bölgeleri (OSB’ler) kurulmaya başlanmış ve bölgesel kalkınmada bu potansiyelden yararlanma eğilimi belirmiştir. 2000 yılında çıkarılan OSB Kanunu ile OSB yönetimlerine önemli sayıda yetki devredilmiş ve Türkiye’deki OSB’lerin kapasitelerinin arttırılmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır.

OSB’lerin oluşturulmasında güdülen amaçlar şöyle sıralanabilir;

- Sanayinin disipline edilmesi ve kentlerin planlı yerleşimine ve gelişimine katkıda bulunulması,
- Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları yoluyla üretimde verimlilik ve kârlılık sağlanması,
- Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması,
- Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının önüne geçilmesi,
- Altyapının gereksinmelere uygun olarak planlanması; yani sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulması,
- Standardizasyonun sağlanması,
- Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesi
- OSB’lerin devlet gözetiminde kendi organlarıncı yönetilmesinin sağlanmasıdır [79].

Bandırma OSB 1997 yılında 150 hektar alan üzerinde kurulmuştur. Bandırma’nın İstanbul, Yalova, Bursa ve Kocaeli’ye kara ve deniz yoluyla bağlanması ve Bandırma’nın İstanbul’un sanayi ve lojistikten arındırılma sürecinde önemli bir rol üstlenmesi, Bandırma Organize Sanayi Bölgesi’nin önemini artırmaktadır. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi 1.610 dönüm arazi üzerine kurulu, temel altyapı ve inşaat işleri %100 tamamlanmış olan, modern yönetim anlayışıyla idare edilen sanayi bölgesidir. Bandırma Limanı’na yakınlığı sayesinde ihracat üssü olma potansiyeli olan bu bölge İstanbul ve çevresindeki yatırımların ilgi odağı olmuş durumdadır.

KARAYOLU	MESAFE
İzmir-Bursa Karayolu	60 km
İstanbul İzmir Otopanı	40 km
DEMİRYOLU	MESAFE
Bandırma Demiryolu	30 km
LİMAN	MESAFE
Bandırma Limanı	30 km

Tablo 55. Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin Ulaşım Yollarına Uzaklığı [80]

Bandırma Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan firmalar, makine ve teçhizat üretimi, gıda işleme ve paketlenme, kimyasal ürünler, demir-çelik, orman ve ağaç işleri imalatı gibi muhtelif alanlarda faaliyet gösteren yapıdadır. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi için genişleme çalışmaları devam etmekte olup, faaliyetlerin tamamlanması ile OSB 2 kat büyüklükte bir alana sahip olacaktır.

Firma Sektörü	Firma Sayısı	Oranı
Gıda ve yem	24	48%
Yapı elemanları	10	20%
Makine ve teçhizat	8	16%
Kimya ve plastik	5	10%
Diğer	2	4%
Orman ve ağaç ürünleri	1	2%
TOPLAM	50	100%

Tablo 56. Bandırma OSB de Faaliyet Gösteren Firmaların Sektörel Dağılımı [80]

OSB'nin büyüklüğü (hektar)	7,030,872.43 m2
TAKS (Toplam İnşaat Alanı) (%)	55
KAKS (İnşaat Oturum Alanı) (%)	70
Toplam sanayi parsel sayısı	51
Tahsis edilen sanayi parsel sayısı	51
Tahsis edilecek sanayi parsel sayısı	0
Üretimde parsel sayısı	43
İnşaat aşamasında parsel sayısı	8
Proje aşamasında parsel sayısı	1
Üretimde firma sayısı	42

Tablo 57. Bandırma OSB ile Alakalı İstatistiksel Bilgiler [80]

2.18.2. S.S. Bandırma Küçük Sanayi Sitesi

S.S. Bandırma Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi, Bandırma-Balıkesir Asfaltı üzerinde 1968 yılında kurulmuştur. İlk olarak 150 adet işyeri ile kurulan Sanayi Sitesine sırasıyla, 624 adet işyeri içeren 2. Kısım ve 176 işyeri içeren 3. Kısımın açılması ile toplamda 950 adet işyerini barındıran bir yapıya bürünmüştür.

1995 yılında ise 50 adet işyerine sahip S.S. Bandırma Örnek Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi kurularak hizmete açılmıştır.

BANDIRMA TİCARET ODASI

**BANDIRMA
TİCARET ODASI**

C. BANDIRMA TİCARET ODASI

3. Bandırma Ticaret Odası Hakkında Bilgi

Bandırma Ticaret Odası 1926 yılında Yahya Sezai Uzun tarafından kurulmuştur. Bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik sorunları ile ilgilenmek ve bu sorunların çözümü için en yüksek katkıyı sağlamayı amaç edinen odanın Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini 2013 yılından itibaren Mehmet KILIKLI sürdürmektedir.

Bandırma Ticaret Odası kuruluşundan bu yana birçok önemli faaliyette bulunmuştur. Oda Türkiye’de ilk defa Vergi Ödül töreni düzenleyerek, en yüksek Kurumlar ve Gelir Vergisi ödeyen üyelerini ödüllendirmiş ve bu faaliyetle ülkemizde bir ilke imza atmıştır. Ekonomik ve sosyal sorumluluklarının bilincinde çalışan Bandırma Ticaret Odası bölgesinin kalkınmasında çok önemli bir hamle olan Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin kurucusudur.

Bandırma Limanının özelleşmesi kapsamında ihaleyi kazanan Çelebi Holding ile ortaklık gerçekleştirilmiş bu şekilde Oda yanına Borsayı da alarak, limanda hissedar olmuş ve liman yönetimine giriş hakkı elde etmiştir.

Bandırma Ticaret Odası, AB – Türkiye Odalar Ortaklık Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği Projeleri gerçekleştirmektedir. “Bilgisayar Okuryazarlığı Projesi”, “Türk Balıkçılık Müktesebatının AB Balıkçılık Müktesebatına Uyarlanması Projesi” ve “Güney Marmara Bölgesinde Odaların Hizmet Kapasitelerini Geliştirerek KOBİ’lerin İhracata Yönlendirilmesi Projesi” odanın gerçekleştirdiği Avrupa Birliği projeleridir. Ayrıca “Yenilenebilir Enerji Kaynakları” ve “Rüzgâr Enerjisi” isimli iki AB Projesine oda dışarıdan destek vermiştir. Bunların yanında Güney Marmara Kalkınma Ajansı’nın 2017 Yılı Teknik Destek Programı kapsamında “Bandırma Ticaret Odası Üyelerine Yönelik Temel İhracat Eğitimi” adı ile bir projeye daha imza atmıştır.

Bandırma Ticaret Odası sosyal sorumlulukları çerçevesinde, bölge turizmine katkı sağlamak amacıyla Daskyleion kazılarına 5 yıl süre ile ana destekleyici olmuştur. Böylelikle Daskyleion Kazılarının turizme açılabilmesi ve bölgenin turizm gelirlerinin arttırılabilmesi için önemli bir yol alınmıştır.

Oda, Bandırma Ticaret Odası İlköğretim Okulu’nun kurucusudur ve aynı zamanda hamiliğini yapmaktadır. Ayrıca eğitime katkı vermek amacı ile yılda yaklaşık 100 öğrenciye sürekli Yüksek Öğrenim bursu verilmektedir.

Fiziki şartların yetersizliği ve altyapı eksikliği sebebiyle yeterli hizmet veremeyen Bandırma Sosyal Güvenlik Merkezi’ne Oda hizmet binasının bir katı tahsis edilerek bölgeye hizmet konusunda öncülük edilmiştir.

Bursa-İstanbul arasında başlatılan deniz uçağı seferlerinin Bandırmalı işadamları tarafından büyük takdir görmüş olması ve gelen talepler doğrultusunda Bandırma Ticaret Odası olarak gerekli araştırma çalışmaları yapılmış ve Burulaş A.Ş. ile yapılan görüşmeler neticesinde Bandırma-İstanbul deniz uçağı seferleri başlatılmıştır. Bandırma Ticaret Odası üyelerine üye kartları üzerinden deniz uçağı biletlerinde %10 indirim yapılmaktadır. İlçelerde kurulan ilk 3 üniversiteden biri olan Bandırma 17 Eylül Üniversitesi’nin kurulması öncesinde gerekli lobi faaliyetleri yürütülmüş, böylelikle üniversitenin kurulmasına öncülük edilmiştir.

Bandırma’daki işletmelere verilecek KOSGEB hizmet ve desteklerinin yaygın etkin ve koordinasyon içinde sunulmasını sağlamak ve Oda Üyelerini mevcut destekler hakkında sürekli ve

hızlı bir biçimde bilgilendirmek üzere KOSGEB Balıkesir İl Müdürlüğü ile iş birliği protokolü imzalanarak Bandırma KOSGEB Temsilciliği Bandırma Ticaret Odası bünyesinde hizmete açılmıştır.

Bölgesinde birçok yeniliğin öncüsü olan Bandırma Ticaret Odası TS EN ISO 9001 Kalite belgesine sahiptir. Oda TOBB bünyesinde yürütülmekte olan oda/borsa akreditasyon sistemine dâhil edilmiş ve yapılan denetimler sonucu akreditasyon belgesini almıştır. Bu sayede oda Avrupa Birliğine üye ülke odalarının hizmet standartlarına uygun çalışmalarını sürdürmekte ve hizmet kalitesini sürekli geliştirmektedir [80].

Bandırma Ticaret Odası, 2018 yılı itibari ile toplam 2318 üyeye sahiptir. Bu üyelerin 297 adedi 250.000 TL üzeri sermayeye sahipken, 451 adet üye yeni kurulan sermaye şirketi statüsündedir.

SERMAYE	DERECE	FAAL ÜYE SAYISI	YÜZDE
250.000 TL VE ÜZERİ	1. DERECE	297	12,81
75.000 TL - 250.000 TL	2. DERECE	366	15,79
50.000 TL - 75.000 TL	3. DERECE	477	20,58
25.000 TL - 50.000 TL	4. DERECE	310	13,37
10.000 TL - 25.000 TL	5. DERECE	87	3,75
10.000 TL ' YE KADAR	6. DERECE	330	14,24
YENİ KURULAN SERMAYE ŞİRKETLERİ	7. DERECE	451	19,46
	TOPLAM	2318	100

Tablo 58. Sermaye Derecelerine Göre 2018 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği [82]

Üye şirketler firma tipi bazında incelendiğinde, 959 adet firma ile limited şirketler en çok firma tipini oluştururken, sırasıyla 889 adet firma ile gerçek kişi ticari işletmeleri ve 355 adet ile anonim şirketler limited şirketleri takip etmektedir. Sermaye miktarı olarak ise, Bandırma Ticaret Odası üyelerinin toplam sermayelerinin % 56,91'ini anonim şirketler meydana getirmektedir.

Firma Tipi	Firma Sayısı	Firma Sayı Oranı	Sermaye Miktarı	Sermaye Miktarı Oranı
Limited Şirket	959	41,37	520.333.225,00	37,56
Gerçek Kişi Ticari İşletmesi	889	38,35	68.569.891,00	4,95
Anonim Şirket	355	15,31	788.375.230,00	56,91
Kooperatif	99	4,27	6.453.680,11	0,47
Diğer İktisadi İşletmeler	6	0,26	140.000,00	0,01
Kollektif Şirket	5	0,22	1.305.530,00	0,09
Dernek İktisadi İşletmeler	2	0,09	10.000,00	0,001
Diğer	1	0,04	0	0
Vakıf İktisadi İşletmeler	1	0,04	5,00	0
İktisadi Devlet Teşekkülü (İDT)	1	0,04	0	0
TOPLAM	2318	100	1.385.187.561,11	100

Tablo 59. Firma Tipine Göre 2018 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği [82]

Bandırma Ticaret Odası bünyesinde farklı meslek gruplarına ait toplam 18 adet meslek komitesi bulunmaktadır. Faal üye sayısı olarak en fazla üyeye sahip meslek komitesi, 410 üye ile 4. meslek (inşaat) komitesidir.

MESLEK GRUBU	FAAL ÜYE SAYISI
01. MESLEK GRUBU	153
02. MESLEK GRUBU	90
03. MESLEK GRUBU	238
04. MESLEK GRUBU	410
05. MESLEK GRUBU	105
06. MESLEK GRUBU	64
07. MESLEK GRUBU	124
08. MESLEK GRUBU	125
09. MESLEK GRUBU	59
10. MESLEK GRUBU	96
11. MESLEK GRUBU	99
12. MESLEK GRUBU	98
13. MESLEK GRUBU	111
14. MESLEK GRUBU	75
15. MESLEK GRUBU	130
16. MESLEK GRUBU	122
17. MESLEK GRUBU	163
18. MESLEK GRUBU	56
TOPLAM	2318

Tablo 60. Meslek Gruplarına Göre 2018 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği [82]

Bandırma Ticaret Odası'nın sanayi ile alakalı üyelerine temin etmiş olduğu kapasite raporu, ekspertiz raporu ve iş makinesi tescil belgesi miktarları Tablo 60'da belirtilmiştir.

	2015	2016	2017	2018
Kapasite Raporu	40	23	36	30
Ekspertiz Raporu	45	45	43	44
İş Makinesi	27	9	31	22

Tablo 61. Sanayi Belgeleri Miktarı (2015 – 2018) [82]

3.1. Üye Eğitimleri

Bandırma Ticaret Odası, her yılın başında üyeleri için eğitim planı hazırlamaktadır. Bu planın hazırlanmasında üyelerden gelen sözlü talepler, memnuniyet anketi ve üye ziyareti geri beslemeleri dikkate alınır. 2018 yılı eğitim hedefi 12 adet olarak belirlenmekle birlikte, üye eğitimleri yılın sonunda 15 adet gerçekleşerek hedefini aşmıştır. Yıl içinde üyeler için düzenlenen bazı eğitimler;

- Devlet Destekleri Bilgilendirme Toplantısı
- Küresel Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye
- Stresi Yönetin Eğitimi
- KOSGEB – KGF Bilgilendirme Toplantısı
- E-Maliye Eğitim Programı
- Gıda Mevzuatı, Güvenliği ve Hijyen Kuralları Eğitimi
- KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri
- 7143 Sayılı Yapılandırma Kanununun Vergi Mükelleflerine Getirdiği Kolaylıklar Hakkında Bilgilendirme Eğitimi
- İmar Barışı Hakkında Bilgilendirme Eğitimi
- Yeni Yapılandırma Kanununun Sosyal Güvenlik Kurumu Açısından Getirdikleri Hakkında Bilgilendirme Eğitimi
- TEYDEB Proje Yazma Eğitimi
- KOSGEB Destekleri Bilgilendirme Eğitimi olmuştur.

3.2. Üye Memnuniyeti ve Üye Ziyaretleri

Bandırma Ticaret Odası, Stratejik Planı kapsamında üye ilişkilerinin kalitesini iyileştirmek, üyelerine sağladığı hizmet kalitesini arttırmak ve üye memnuniyetini arttırmak amacıyla 2018 yılı için toplam üye sayısının %15'ine ziyaret gerçekleştirilmesi hedefini benimsemiştir. Fakat bu hedef aşılarak 1227 üye ziyaret edilmiş ve hedeflenen ziyaret sayısının 4 katı ziyaret gerçekleşmiştir.

Bandırma Ticaret Odası'na üye olan işletmelerin, Oda ve personel hizmetleri ile ilgili memnuniyetini ölçmek, beklenti, talep ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemek, öneriler doğrultusunda daha kaliteli hizmet sunmak amacıyla yapılan üye memnuniyet anketi uygulamasında ise 2018 yılında 31 üyeye anket düzenlenmiştir. 2018 yılı üye memnuniyet anketi uygulamasında genel memnuniyet oranı %91 olarak ortaya çıkmış, üyelerden alınan geri beslemeler analiz edilerek, eğitim, etkinlik, toplantı vb. konularda yol gösterici olmuştur.

3.3 Üye Etkinlik ve Toplantıları

Bandırma Ticaret Odası, üyelerini bir araya getirerek sosyal paylaşımı arttırmak amacı ile, iletişim ağı başlığı altında her yıl üye etkinlik ve toplantıları düzenlemektedir. 2018 yılında üye etkinliği çerçevesinde;

- Alışveriş tanıtım günleri,
- İftar yemeği,
- Emlakçı üyelerle yapılan ekim ayı 11. meslek komitesi toplantısı,
- GMKA'dan turizm işletmelerine mali destek toplantısı,
- Büyükşehir belediyesinin Bandırma yatırımları bilgilendirme toplantısı,
- Udaş müdürü Barış Toygun'un katıldığı 4. meslek komitesi toplantısı gerçekleştirilmiştir.

3.4. Oda/Borsa Toplantıları

Bandırma Ticaret Odası, 2018 yılında gerek çevre oda/borsaların istişare toplantılarına katılarak, gerek bölge meslek odalarıyla ve borsa ile bir araya gelerek gerekse ev sahipliği yaparak Bandırma'nın ve bölgenin birçok sorununun çözümünde etkin rol oynamıştır. Yapılan ya da katılım gösterilen toplantılar Odanın faaliyet listesi ile kayıt alınır ve sonuçları takip edilir. Bu kapsamda 2018 yılında oda/borsalar ile;

- Yönetim Kurulu Başkanları İstişare Toplantısı,
- Balıkesir Ticaret Borsası Ev Sahipliğinde Müşterek Oda/Borsa Toplantısı,
- Toptan Ve Perakende Gıda, Bakkaliye Ve Şarküteri Meslek Komiteleri İstişare Toplantısı,
- Yükselen Şehir Bandırma Platformu Toplantıları gerçekleştirilmiştir.

3.5. Dış Paydaş Toplantıları

Bandırma Ticaret Odası yerel bölge yöneticileri, kurum temsilcileri ile bir araya gelerek bölgesel sorunlar ve ticaret odasının rolü üzerine istişarelerde bulunur. Yapılan toplantılarda paydaşların görüşleri SWOT analizinin oluşturulmasında ve stratejik amaçlara ulaşmada hedefleri belirlemektedir. 2018 yılında yapılan dış paydaş toplantıları;

- Marmara Ana Metal Ve Makine İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Heyeti ile Toplantı
- TOBB Yönetim Kurulu üyesi ve TOBB Güney Marmara sorumlusu, Bursa Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Özer MATLI ile Toplantı
- Bandırma Belediye Başkanı Dursun Mirza İle Yapılan Toplantı olmuştur.

3.6. Toplantı ve Etkinlikler

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamusal alanda hizmet görebilen, siyasal, toplumsal ve ekonomik içerikli projeler üretebilir, sağlıklı bir çevrede yaşam ortamının sağlanması için çalışabilen kurum ve kuruluşlardır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından olan Bandırma Ticaret Odası da bu amaçla politika ve temsil başlığı altında çeşitli gerçekleştirdiği toplantı ve faaliyetler gerçekleştirmektedir. 2018 yılı içerisinde bu kapsamda;

- Türkiye-Katar İş Forumu
- Gti A.Ş. Genel Kurul Toplantısı
- Zeytin Dalı Harekâtına Destek
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 74. Genel Kurulu
- Mesleki Eğitim Ve Beceri Geliştirme İşbirliği Toplantısı
- Türkiye-KKTC Ticaret Odası Forumu Yönetim Kurulu Toplantısı
- Bandırma Kariyer Günlerine Odamız Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Bahadır ÇOLAK'ın Katılımı gibi politika ve temsil başlığı altında toplantı ve etkinliklere katılım gösterilmiştir.

3.7. Ziyaretler

Bandırma Ticaret Odası, üyelerinin ve Bandırma'nın sorunlarını çözüme ulaştırmak ve gerçekleştirilmesi amaçlanan çeşitli projeler ile ilgili kurum ve kurumlarla görüşmek adına çeşitli Oda organları tarafından ziyaretler organize edilmektedir. 2018 yılı içerisinde yapılan ziyaretler;

- TOBB Başkanı RİFAT HİSARCIKLIOĞLU'na Ziyaret,
- Bandırma Ticaret Odası Kadın Girişimciler Kurulu'ndan "Üreten Kadınlara" Ziyaret,
- Yüksek İstişare Kurulundan Kaymakam Ve Emniyet Müdürü Ziyareti,
- 16. Meslek Komitesinden Çelebi Bandırma Liman Müdürüne Ziyaret,
- Genç Girişimciler Kurulundan İlçe Milli Eğitim Müdürüne Ziyaret,

- 4. Meslek Komitesi Üyelerinden Otopark Yönetmeliği İle İlgili Bandırma Belediyesine Ziyaret şeklinde gerçekleşmiştir.

3.8. Sosyal Sorumluluk Projeleri

Sosyal sorumluluk kurumların toplumsal fayda sağlamak yönündeki davranışlarını ve hedef kitlelerine ilişkin yerine getirmesi gereken sorumluluklarını kapsamaktadır. Günümüzde gittikçe önem kazanan sosyal sorumluluk davranışı, hedef kitlelerin kurumlardan beklentileri arasında yer almaktadır. Bandırma Ticaret Odası'nın 2018 yılı içerisinde sosyal sorumluluk kapsamında gerçekleştirdiği projeler;

Ramazan Yardımı: Bandırma Ticaret Odası ve TOBB işbirliğinde 50.000 TL değerindeki 755 adet ramazan paketi ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır.

Eğitim Yardımı: Bandırma Ticaret Odası ve TOBB işbirliğinde 40.000 TL değerinde 851 adet bot ihtiyaç sahibi öğrencilerimize dağıtılmıştır.

Burslar: Bandırma Ticaret Odası bölge halkına ve üyelerine destek olmak amacıyla ikametgâhı Bandırma'da bulunan 100 üniversite öğrencisine burs vererek eğitime olan katkısını sürdürmüştür. Oda, her yıl bütçenin 180.000 TL civarını öğrenci bursları için ayırmaktadır.

Stem Eğitimi Projesine Bandırma Ticaret Odası'ndan Katkı: Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün STEM Eğitimi projesine Bandırma Ticaret Odası tarafından 1 tablet ve 1 notebook ile katkı sağlamak şeklinde yapılmıştır.

3.9 KOSGEB Temsilciliği

Bandırma'da faaliyet gösteren Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerine KOSGEB tarafından verilecek hizmetlerin ve desteklerin yaygın ve etkin bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla Bandırma Ticaret Odası ve KOSGEB arasında yapılmış olan protokol ile Bandırma Ticaret Odası, bünyesinde kurulu olan KOSGEB Temsilciliği faaliyetlerine devam etmektedir. Bu çerçevede başta Girişimcilik Destek Programı olmak üzere KOSGEB'in diğer destekleri ile ilgili her gün onlarca üye, KOBİ ve bölge halkına hizmet verilmektedir. Girişimcilik Destek Programı kapsamında verilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri Bandırma'da Oda bünyesindeki KOSGEB Temsilciliği tarafından yürütülmektedir. 2018 yılında 3 adet Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi verilmiştir.

3.10. ISO 500 Sanayi Verileri

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının kökleri, 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır. İlk kez 1968 yılında "100 Büyük Firma" olarak kamuoyuna açıklanmış, her yıl bir önceki yıl verilerinin açıklandığı çalışmanın kapsamı 1978 yılında 300 kuruluş, 1981 yılında ise 500 kuruluş çıkarılmıştır. 1991 yılında "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına ek olarak "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nu izleyen 325 Sanayi Kuruluşu" çalışması da hazırlanıp kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. 1992-1997 yılları arasında "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nu izleyen 250 Sanayi Kuruluşu" olarak sürdürülen bu ek çalışmanın kapsamı 1998 yılında genişletilerek 500'e çıkarılmış ve 1998 yılından itibaren Türkiye'nin 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu'na ait veriler her yıl kamuoyuna açıklanmıştır.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500) araştırmasının temel amacı, Türkiye'de sanayi faaliyet kolunda yer alan en büyük kuruluşları tespit edebilmek, bu kuruluşlara ait büyüklükleri ortaya koyarak Türk sanayinin gelişimini görebilmek ve geleceğe yönelik yol haritasının belirlenmesine katkı sağlamaktır.

Bölgesinin en önemli sanayi merkezlerinden olan Bandırma, her geçen gün giderek artan bir ivme ile bu büyümesini sürdürmektedir. İstanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından açıklanan 2018 yılı birinci ve ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında, Bandırma Ticaret Odası (BTO) üyesi kuruluşlarında 7 adedi ilk 500 listesinde, 5 adedi ise ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde olmak üzere toplam 12 üyesi en büyük 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde kendine yer bulmuştur.

Sıralama	Kuruluş	Kuruluşun BTO daki İdari Yapısı	Kuruluşun BTO daki Ünvanı	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
27	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Şube	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Bandırma Bor ve Asit Fabrikaları İşletme Müdürlüğü Şubesi	4.726.437.481
39	Enerjisa Enerji Üretim Anonim Şirketi	Şube	Enerjisa Enerji Üretim Anonim Şirketi Bandırma Şubesi	3.773.436.052
			Enerjisa Enerji Üretim Anonim Şirketi Bandırma 2 Şubesi	
			Enerjisa Enerji Üretim Anonim Şirketi Bandırma Güneş Enerji Santrali Şubesi	
59	Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayi A.Ş.	Merkez	Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayi A.Ş.	2.705.774.618
112	Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	Şube	Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Bandırma Şubesi	1.624.726.422
161	Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.	Şube	Akenerji Elektrik Üretim A.Ş. Bandırma Şubesi	1.174.782.753
379	Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş.	Merkez	Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş.	549.876.804
417	S.S. Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği	Şube	S.S.775 Sayılı Edincik Zeytin Tarım Satış Kooperatifi	497.522.712

Tablo 62. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2018 Yılı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Sıralamasında Bulunan Firmalar [83]

Sıralama	Kuruluş	Kuruluşun BTO daki İdari Yapısı	Kuruluşun BTO daki Ünvanı	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
99	Tukaş Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Şube	Tukaş Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. Manyas şubesi	338.624.256
138	Torunlar Gıda San. ve Tic. A.Ş.	Şube	Torunlar Gıda San. ve Tic. A.Ş. Bandırma Şubesi	316.351.117
			Torunlar Gıda San. ve Tic. A.Ş. Bandırma Nebati Ham Yağ Tesisleri Şubesi	
213	Bursa Beton San. ve Tic. A.Ş.	Şube	Bursa Beton San. ve Tic. A.Ş. Bandırma Şubesi	279.407.921
			Bursa Beton San. ve Tic. A.Ş. Bandırma Yeşilçomlu Taş Ocağı Şubesi	
			Bursa Beton San. ve Tic. A.Ş. Bandırma Yeşilçomlu Hazır Beton Şubesi	
379	A.B Gıda San. ve Tic. A.Ş.	Şube	A.B Gıda San. ve Tic. A.Ş. Bandırma Şubesi	244.607.859
			A.B Gıda San. ve Tic. A.Ş. Aksakal Şubesi	
411	Ayhan Sezer Yağ ve Gıda Endüstrisi Ticaret Ltd. Şti.	Şube	Ayhan Sezer Yağ ve Gıda Endüstrisi Ticaret Ltd. Şti. Bandırma Şubesi	210.062.762

Tablo 63. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2018 Yılı Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Sıralamasında Bulunan Firmalar [83]

3.11. TİM İhracat Verileri

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM), bölgesel ve sektörel bazda faaliyet gösteren 61 ihracatçı birliğini, 27 ihracatçı sektörü, ihracatçılara ve ihracatçı birliklerine hizmet veren 13 Genel Sekreterliği ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmektedir. TİM'in görevleri arasında; Türkiye ihracatının özel sektör kanadının en üst örgütü olarak ihracatçıları yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek, İhracatçı Birlikleri arasında koordinasyon ve dayanışmayı sağlamak, belirlenen ihracat hedefine ulaşılması yönünde çalışmalar yapmak, diğer kurum ve kuruluşlarca yürütülen çalışmalara katkıda bulunmak ve Dış ticaretle doğrudan veya dolaylı ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyon halinde çalışmalar yapmak ve yürütülen çalışmalara katkıda bulunmak vardır.

Firma Unvanı	2018 Genel Sıralaması	2018 Sektörel Sıralaması	2018 İhracatı (\$)	2017 Genel Sıralaması	2017 İhracatı (\$)	İhracat Değişimi
Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	15	1	945,969,088.12	15	805,749,783.61	17.4%
Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A. Ş.	160	2	106,379,028.39	144	100,591,929.54	5.8%
Kocaman Balıkçılık İhracat ve İthalat Ticaret Anonim Şirketi	991	23	21,739,714.94	932	20,841,277.28	4.3%

Tablo 64. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2018 yılı Türkiye İlk 1000 İhracatçı Listesinde Bulunan Firmalar [84]

KAYNAKLAR

- [1] Dünya Ekonomisi ve Türkiye'nin Yeri: Tarihsel Süreç, Ekonomik Göstergeler ve Geleceğe Yönelik Tahminler, Prof.Dr. Müge ÇETİNER, Emine SEVER, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayfa 2, 2019, s.333-347
- [2] 2019 Yılına Girerken Türkiye ve Dünya Ekonomisi, TÜSİAD, Ekonomik Araştırmalar Bölümü, Şubat 2019.
- [3] T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018 Yıllık Ekonomik Rapor,
- [4] http://cogrfyaharita.com/turkiye_fiziki_haritalari.html / 05.07.2019
- [5] XVII. Yüzyılın Yarisında Balıkesir Şehrinin Fiziki, Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapısı, Selçuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Mustafa Murat Öntuğ, Doktora Tezi, 2003.
- [6] Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) Verileri
- [7] Salnameler Işığında 20. yy Başlarında Bandırma, Dr. Yasemin KESKİN, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 67- 73.
- [8] Bandırma'nın Unutulmuş Kışla Binaları, Yenimahalle Semtindeki Askeri Alanda Tespit ve Restitüsyon Çalışmaları, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 213-232.
- [9] Bandırma Belediyesi Resmi İnternet Sitesi / 13.06.2019.
- [10] Eski Fotoğraflarıyla ve Belgelerle Haydar Çavuş Cami, Dr. Zeynep Emel EKİM, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 469 -503.
- [11] Bandırma ve Çevresi Tarih ve Kültürünü Araştırma Projesi, Prof. Dr. Zekai METE, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 469 -503.
- [12] 2017 Yılındaki Olumsuz Hava Koşullarının (Rüzgar) Bandırma Limanı ve Gemi Trafikğine Etkisi, Arş. Gör. Can TAŞ, Arş. Gör. Mehmet Ali BAHÇE, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı III, sayfa 58-68.
- [13] Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Dokusu Yönünden Değerlendirilmesi: Erzurum İli Örneği, Mustafa ÖZGERİŞ, Atatürk Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, sayı 18, sayfa 561 – 574, 2018.
- [14] <https://balikesir.ktb.gov.tr/TR-90612/antik-kentler-oren-yerleri.html> / 31.07.2019
- [15] <https://arkeoloji.nevsehir.edu.tr/tr/daskyleion> – 12.07.2019
- [16] Kyzikos'ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme, Doç. Dr. Nurettin KOÇHAN, Doç. Dr. Korkmaz MERAL, Atatürk Üniveristesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sayı 35, sayfa 60-77, 2015.
- [17] <http://aktuelarkeoloji.com.tr/kyzikos-unesco-dunya-mirasi-listesine-aday> / 31.07.2019
- [18] Şehrengiz Türü ve Ravzi'nin Edincik Şehrengizleri, Abdülkerim GÜLHAN, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/2, sayfa 515-545, Spring 2012.
- [19] <https://balikesirbandirma.kutuphane.gov.tr/TR-154645/kosemtug-tumulusu.html> / 31.07.2019

- [20] Bandırma Ticaret Odası İnternet Sitesi / 31.07.2019
- [21] Bandırma Eski İskele / Belediye Eski Binasının Mimari ve Fonksiyonel Özellikleri, Şennur KAYA, Akın TUNCER, XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, sayfa 351-358, 2009.
- [22] Bandırma Elektrik Santrali Restorasyon Projesi, Zeynep GÜNEY, Yüksek Lisans Tezi, İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, 2012.
- [23] Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi İnternet Sitesi / 17.07.2019
- [24] T.C. Balıkesir Valiliği İnternet Sitesi / 11.07.2019
- [25] İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü, Nazım Öztürk, Sosyoekonomi Dergisi, 2005 -1, sayfa 27 -44.
- [26] Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
- [27] Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- [28] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, 2018 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- [29] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 2018 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- [30] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, 2017 Yılı Stratejik Planı.
- [31] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, 2016 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- [32] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi İnternet Sitesi / 29.07.2019
- [33] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Faaliyet raporu 2018
- [34] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu / 29.07.2019
- [35] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi İstatistikleri
- [36] Bandırma Belediyesi, 2018 İdare Faaliyet Raporu
- [37] Bandırma İlçesinin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi, Arş. Gör. Hasret ULUSOY YILDIRIM, Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT, Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU, Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı II, sayfa 426 – 444.
- [38] Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri
- [39] Türkiye’de Sağlık ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi, Sami TABAN, Sosyoekonomi Dergisi, 2006-2, sayfa 31-46.
- [40] Bandırma’da Kaderine Terkedilmiş Tarihi Bir Değer: Pertevniyal Bandırma Hastanesi, Öğr. Gör. Fehim GÖZE, Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ABA, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 226 - 239.
- [41] Bandırma İlçe Sağlık Müdürlüğü Verileri
- [42] Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi, Cemal Hüseyin Güvercin, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt 57, Sayı 2, 2004.

- [43] Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu Verileri
- [44] İŞKUR, 2018 Yılı Faaliyet Raporu
- [45] Bandırma İşkur Hizmet Birimi Verileri
- [46] Türkiye’de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları: Tarihsel Bir Bakış; Zeki Doğan, Seçkin Arslan, Ayberk Nuri Berkman, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: Ocak 2015 Cilt-Sayı: 8(1) ss: 29-41.
- [47] Türkiye Tarım Sektöründe Yapısal Dönüşüm ve Teknoloji Kullanımının Rolü, Doç. Dr. Gökhan Özertan Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü, Ocak 2013.
- [48] Bandırma İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Verileri
- [49] Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, 2017 Yılı Hayvancılık Sektör Raporu
- [50] Türkiye Orman Varlığı, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı, 2014
- [51] <https://balikesirobm.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/OrmanVarligi.aspx>
- [52] Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü Verileri
- [53] Türk Spor Politikasına Analitik Bir Bakış, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2003, Sayı 1 , Cilt 1, sayfa 39 – 42.
- [54] Bandırma Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü Verileri.
- [55] Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi, Filiz YETİZ, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Nisan 2016; 9(2)
- [56] Bandırma Ticaret Odası Verileri
- [57] Türkiye’de İnşaat Sanayi Sektörünün Gelişimi-Temel İnşaat Sanayi Göstergeleri, Erdem KOÇ, Kadir KAYA, Mahmut Can ŞENEL, Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi Cilt 6(2) 643-660 2017.
- [58] İnşaat Sektör Analizi, Türkiye Müteahhit Birliği, 2018.
- [59] Türkiye Ekonomisinin Enerji Yoğunluğu ve Önemli Enerji Taşıma Projelerinin Ekonomiye Etkisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2004, Sayı 11.
- [60] Location Selection for Wind Turbines in Balıkesir, NW Turkey, Using GIS, Beyhan Öztürk, Hıdır Serkendiz, International Journal of Environment and Geoinformatics, Vol: 5 Issue:3 Dec 2018
- [61] Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği, Türkiye Rüzgar Santralleri Atlası, 2018
- [62] <https://www.enerjiatlası.com/biyogaz/> / 13.09.2019
- [63] Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş. Bandırma İşletme Müdürlüğü Verileri
- [64] Türkiye’de Ulaşım Sektöründe Yaşanan Değişimler ve Mevcut Durum, Yrd.Doç.Dr. Taşkın DENİZ, Doğu Coğrafya Dergisi, 2016, sayfa 135 – 156.
- [65] Karayolları Genel Müdürlüğü
- [66] Osmanlı’da Bandırma-Soma Demiryolu Hattının Kuruluşu, Yrd. Doç. Dr. Selahattin SATILMIŞ, Journal of History and Future, August 2016, Volume 2, Issue 2, sayfa 158 -185.

- [67] T.C.D.D. Genel Müdürlüğü, İzmir Yolcu Taşımacılığı Servis Müdürlüğü Verileri
- [68] Güney Marmara Kalkınma Ajansı – Lojistik Atlası
- [69] Bandırma Bölgesi Denizyolu Ticareti, Arş. Gör. Elif KOÇ, Arş. Gör. Demir Ali AKYAR, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı III, sayfa 36 - 51.
- [70] <http://www.portofbandirma.com.tr/kurumsal> - 24/09/2019.
- [71] www.akfen.com.tr / 31.07.2019
- [72] Bandırma ve Çevresi Dış Ticaretinin İstatiksel Analizi, Arş. Gör. E. Fırat AKGÜL, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı II, sayfa 42 - 51.
- [73] <https://uludag.gtb.gov.tr/bagli-mudurlukler/bandirma-gumruk-mudurlugu> / 31.08.2019
- [74] Bandırma Limanı Yük Talep Tahminlemesi, Arş. Gör. Demir Ali Akyar, Arş. Gör. Mehmet Serdar Çelik Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı III, sayfa 69 -82.
- [75] Ege ve Marmara Bölgesi Limanları Arz-Talep Projeskiyonu, Soner Esmer, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Denizcilik, İşletme Yönetim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- [76] Türkiye Limanlarının İşletme Verimliliğinin İrdelenmesi ve Transit Liman İhtiyacı, Yüksek Lisans Tezi, Den. Uls. isl. Müh. Özgür ZORLU, Ocak 2008, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [77] Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü Verileri
- [78] T.C. Balıkesir Valiliği, İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü Verileri
- [79] Bir Kalkınma Aracı Olarak “Organize Sanayi Bölgeleri”: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 31, Temmuz-Aralık 2008, ss.49-68.
- [80] <http://www.investinbalikesir.com/tr/24622/Bandirma-Organize-Sanayi-Bolgesi> / 20.09.2019
- [81] Bandırma Ticaret Odası – Stratejik Plan 2018 – 2022.
- [82] Bandırma Ticaret Odası Verileri
- [83] İstanbul Sanayi Odası 2018 Yılı İSO500 Raporları
- [84] Türkiye İhracatçılar Meclisi 2018 Yılı Türkiye’nin İlk 1000 İhracatçısı Raporu